

Strona główna>Sprawy rodzinne i dziedziczenie>Władza rodzicielska – opieka i prawo do kontaktów z dzieckiem

Władza rodzicielska – opieka i prawo do kontaktów z dzieckiem

Odpowiedzialność (władza) rodzicielska to obowiązki i prawa rodziców wobec dziecka i jego majątku. Choć definicja ta różni się w poszczególnych krajach UE, to zazwyczaj obejmuje prawo do opieki (pieczy) nad dzieckiem oraz prawo do odwiedzin. Jeżeli są Państwo parą międzynarodową z jednym dzieckiem lub większą liczbą dzieci, która się zdecydowała na rozstanie, niezbędne będzie dokonanie ustaleń dotyczących pieczy nad nimi.

Od czego zacząć?

Czym jest piecza? Czym jest prawo do kontaktów?

Tak długo jak rodzice mieszkają razem, sprawują nad dzieckiem pieczę łącznie. Jeżeli jednak rodzice się rozwodzą lub rozstają, muszą zdecydować, w jaki sposób w przyszłości będą się dzielić swoimi obowiązkami.

Mogą zdecydować, że dziecko będzie mieszkało na przemian z obojgiem rodziców albo z jednym z nich. W tym ostatnim przypadku drugi rodzic ma zazwyczaj prawo do kontaktów z dzieckiem w określonych terminach.

Prawo do pieczy nad dzieckiem obejmuje inne prawa i obowiązki związane z wychowaniem dziecka i opieką nad nim, w tym prawo do zajmowania się dzieckiem i zarządzania jego majątkiem. Odpowiedzialność rodzicielska przysługuje zwykle rodzicom, ale może też ona zostać przyznana instytucji, której powierzono pieczę nad dzieckiem.

Kto podejmuje decyzję dotyczącą pieczy i prawa do kontaktów?

Rodzice mogą podjąć taką decyzję wspólnie. Jeżeli nie dojdą do porozumienia, pomoc im może mediator lub prawnik. Aby znaleźć mediatora, należy kliknąć na łącze na dole strony.

Gdyby rodzicom nie udało się osiągnąć porozumienia, mogą zwrócić się do sądu. Sąd może zdecydować, że piecza powinna być sprawowana przez oboje rodziców (łącznie) lub jedno z nich (wyłącznie). W przypadku gdy pieczę nad dzieckiem sprawuje jeden rodzic, sąd może orzec o prawie do kontaktów drugiego rodzica.

W przypadku pary międzynarodowej unijne przepisy określają, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy. Aby wyszukać, który sąd jest właściwy, należy kliknąć na łącze na dole strony.

Głównym celem jest zapobieżenie sytuacji, w której każdy z rodziców zwróciłby się do sądu w swoim państwie, w wyniku czego zapadłyby dwa orzeczenia w tej samej sprawie. Co do zasady sądem właściwym jest sąd w państwie, w którym znajduje się miejsce zwykłego pobytu dziecka.

Czy orzeczenie sądu będzie wykonane w innym państwie UE?

Mechanizm uznawania i wykonywania orzeczeń gwarantuje, że orzeczenie sądowe po jego wydaniu zostanie wykonane w innych państwach UE. Ułatwia to wykonywanie prawa przez osoby, na których ciąży odpowiedzialność rodzicielska.

W szczególności nie trzeba wszczynać specjalnego postępowania, by doszło do uznania w innym państwie członkowskim UE orzeczenia dotyczącego prawa do kontaktów; takie rozwiązanie sprzyja zatem budowaniu więzi pomiędzy dzieckiem i obojgiem rodziców.

Jakie przepisy unijne mają zastosowanie?

Przepisy regulujące transgraniczne sprawy dotyczące stosunków między dziećmi i ich rodzicami są zawarte w [rozporządzeniu Bruksela II bis](#). Przepisy te mają zastosowanie do dzieci, urodzonych w związku małżeńskim i poza nim. Rozporządzenie Bruksela II bis jest podstawą unijnej współpracy sądowej w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej. Rozporządzenie ma zastosowanie od 1 marca 2005 r. we wszystkich państwach UE z wyjątkiem Danii.

Aby uzyskać szczegółowe informacje krajowe, należy kliknąć na flagę kraju.

Powiązane strony

[Znalezienie mediatora](#)

[Znalezienie właściwego sądu](#)

[Ulotka](#)

Odpowiedzialność rodzicielska - Belgia

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) to mechanizm prawny ustanowiony w celu ochrony rodzicieli i należytego reprezentowania ich interesów do chwili osiągnięcia przez nie pełnoletności lub uwolnienia spod władzy rodzicielskiej (*émancipation*). Obejmuje ona zarówno prawa osobiste, jak i prawa majątkowe dziecka. Kwestie związane z władzą rodzicielską regulują przepisy art. 371–387 *ter* i art. 203 kodeksu cywilnego (Code civil).

Władzę rodzicielską wykonują z mocy prawa rodzice prawni (*parents juridiques*) dziecka, tj. osoby uznawane za rodziców w świetle prawa z uwagi na związku ojcostwa, macierzyństwa lub współmacierzyństwa wynikające z więzów krwi, ze stosunku przysposobienia lub z przepisów prawa. Jeżeli rodzice biologiczni nie są uznawani za rodziców prawnych w świetle przepisów prawa, nie są uprawnieni do wykonywania władzy rodzicielskiej.

Ojciec i matka wykonują władzę rodzicielską wobec dzieci do chwili osiągnięcia przez nie pełnoletności (ukończenia 18. roku życia) lub do chwili uwolnienia spod władzy rodzicielskiej. Rodzice są odpowiedzialni za podejmowanie decyzji dotyczących miejsca zamieszkania dziecka, jego utrzymania, stanu zdrowia, sprawowania nad nim nadzoru, jego kształcenia, szkolenia lub rozwoju (art. 203 kodeksu cywilnego).

Analizując poszczególne uprawnienia związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, należy dokonać rozróżnienia między władzą wykonywaną wobec osoby dziecka, zarządzeniem majątkiem dziecka oraz określonymi uprawnieniami wynikającymi z wykonywania władzy rodzicielskiej. Wykonywanie władzy wobec osoby dziecka można podzielić na sprawowanie nad nim „pieczy”, co oznacza „życie” z dzieckiem (tj. opiekowanie się dzieckiem, sprawowanie nad nim nadzoru i podejmowanie decyzji w kwestii jego kształcenia w związku z tym, że dziecko przebywa z rodzicami), a także zapewnianie dziecku możliwości korzystania z przysługującego mu prawa do nauki, co wiąże się z podejmowaniem decyzji dotyczących utrzymania dziecka oraz jego kształcenia i szkolenia. Jeżeli chodzi o zarząd majątkiem dziecka, należy dokonać rozróżnienia między prawem do zarządzania majątkiem dziecka (*droit d'administration des biens*) a ustawowym prawem do korzystania z tego majątku (*droit de jouissance légale des biens*). Rodzice mają szczególne uprawnienia w kwestii zawierania przez dziecko związku małżeńskiego, przysposobienia dziecka i jego uwolnienia spod władzy rodzicielskiej.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władzę rodzicielską wobec osoby małoletniego dziecka wykonują co do zasady wspólnie oboje rodzice dziecka. Niezależnie od tego, czy rodzice dziecka zamieszkują wspólnie i czy pozostają w związku małżeńskim, jeżeli potwierdzono istnienie stosunku prawnego między dzieckiem a każdym z rodziców, rodzice wspólnie korzystają z uprawnień wynikających z wykonywania władzy rodzicielskiej (art. 373 i 374 kodeksu cywilnego).

Jeżeli nie potwierdzono istnienia stosunku prawnego między dzieckiem a jego ojcem albo matką lub jeżeli jedno z rodziców nie żyje, jest nieobecne lub nie jest w stanie składać oświadczeń woli, drugie z rodziców wykonuje władzę rodzicielską samodzielnie.

W kontaktach z osobami trzecimi (działającymi w dobrej wierze) uznaje się, że każde z rodziców działa w porozumieniu z drugim z rodziców, kiedy samodzielnie dokonuje czynności w ramach przysługującej mu władzy rodzicielskiej (art. 373 kodeksu cywilnego).

Jeżeli rodzice nie są w stanie osiągnąć porozumienia w kwestii miejsca zamieszkania dziecka, nie są w stanie wspólnie podjąć istotnych decyzji dotyczących zdrowia dziecka, jego edukacji, szkolenia i sposobu spędzania wolnego czasu lub wspólnie rozstrzygnąć kwestii natury religijnej lub filozoficznej, bądź jeżeli jakiegokolwiek porozumienie wypracowane w tym zakresie wydaje się sprzeczne z dobrem dziecka, sąd rodzinny (*tribunal de la famille*) może powierzyć jednemu z rodziców wykonywanie wyłącznej władzy rodzicielskiej.

W takim przypadku zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa drugie z rodziców zachowuje: 1) prawo nadzoru nad dzieckiem, tj. prawo do uzyskiwania informacji na temat sytuacji dziecka i prawo do zwrócenia się do właściwego sądu rodzinnego w sytuacjach, w których jego zdaniem drugie z rodziców nie kieruje się dobrem dziecka, oraz 2) prawo do kontaktów z dzieckiem. Sąd może zakazać utrzymywania przez jednego z rodziców kontaktów z dzieckiem wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach (art. 374 kodeksu cywilnego).

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli dziecko nie ma ojca ani matki, którzy mogliby wykonywać władzę rodzicielską, ustanawia się dla dziecka opiekuna (art. 375 kodeksu cywilnego).

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Co do zasady separacja lub rozwód rodziców pozostają bez uszczerbku dla zasad regulujących kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej.

W takim przypadku obowiązuje zasada prawna, zgodnie z którą oboje rodzice dziecka wspólnie wykonują władzę rodzicielską (zob. pkt 2). Oznacza to, że każde z rodziców korzysta i będzie korzystało w przyszłości z uprawnień wynikających z wykonywania władzy rodzicielskiej oraz że żadne z rodziców nie może samodzielnie podjąć decyzji uniemożliwiającej drugiemu z rodziców korzystania z przysługujących mu uprawnień. Każde z rodziców może zatem podejmować działania wyłącznie za zgodą drugiego z rodziców. Jeżeli chodzi jednak na przykład o kwestie związane z miejscem zamieszkania dziecka, to z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje, będzie miało obowiązek podejmować odpowiednie decyzje w kwestii jego życia codziennego, uczenia go dobrych manier itp.

Rodzice mogą przyjąć określone ustalenia w kwestii wykonywania władzy rodzicielskiej, o ile będą one służyły dobru dziecka.

W przeciwnym razie sprawa będzie podlegała rozpoznaniu przez sąd rodzinny, który może powierzyć jednemu z rodziców wyłączną władzę rodzicielską (zob. pkt 2).

Należy rozstrzygnąć wszelkie kwestie związane z miejscem zamieszkania dziecka, miejscem zameldowania dziecka oraz łóżenia przez rodziców na utrzymanie dziecka, a także kształcenia i szkolenia dziecka.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice nie mają obowiązku zwracać się w tej sprawie do sądu rodzinnego – mogą zawrzeć porozumienie w formie dokumentu prywatnego (*convention sous seing privé*) regulujące kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej wobec dziecka. Aby ułatwić rodzicom zawarcie takiego porozumienia, mogą oni – na każdym etapie postępowania – skorzystać z usług akredytowanego i odpowiednio wyszkolonego mediatora (adwokata, notariusza lub innego akredytowanego mediatora) (art. 1730 kodeksu postępowania sądowego (Code judiciaire)).

Jeżeli rodzice będą chcieli wyegzekwować przyjęte ustalenia, w stosownych przypadkach pozostanie im wystąpienie z tym porozumieniem do właściwego sądu rodzinnego, który zbada je pod kątem tego, czy służy ono dobru dziecka.

W razie rozwodu ze względu na trwały i zupełny rozkład pożycia małżeńskiego (zob. informacje na temat „Rozwodu – Belgia”) rodzice mogą – na każdym etapie postępowania – zwrócić się do sądu rodzinnego o zatwierdzenie porozumienia dotyczącego środków tymczasowych (*mesures provisoires*) odnoszących się do dzieci. Sąd może odmówić zatwierdzenia takiego porozumienia, jeżeli nie będzie ono służyło dobru dziecka.

W razie rozwodu na zgodny wniosek małżonków (zob. informacje na temat „Rozwodu – Belgia”) strony mają obowiązek rozstrzygnąć kwestie związane z władzą rodzicielską (wykonywanie władzy rodzicielskiej, prawo do kontaktów z dzieckiem, zarząd majątkiem dziecka) w porozumieniu zawartym przed rozwodem (*conventions préalables à divorce*) oraz przyjąć ustalenia określające wkład każdego z rodziców w pokrycie kosztów utrzymania, kształcenia i szkolenia dziecka oraz stopień, w jakim każde z rodziców ma przyczynić się do dbania o odpowiedni stan zdrowia i rozwój dziecka – zarówno w toku

postępowania rozwodowego, jak i po zakończeniu tego postępowania. Prokurator królewski (*procureur du Roi*) wydaje opinię na temat tych porozumień, a sąd rodzinny może usunąć lub zmienić wszelkie postanowienia, które w jego ocenie nie będą służyły dobru małoletnich dzieci. Sąd rodzinny orzeka rozwód i zatwierdza porozumienia dotyczące małoletnich dzieci.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Po wniesieniu pozwu przez stronę sekretarz (*greffier*) pouczy strony o możliwości wzięcia udziału w postępowaniu mediacyjnym, pojednawczym lub innym postępowaniu mającym na celu polubowne rozwiązanie sporu (art. 1253*ter*1 kodeksu postępowania sądowego (Code judiciaire)). Ponadto sędzia może na każdym etapie postępowania zaproponować stronom rozważenie możliwości wzięcia udziału w postępowaniu pojednawczym lub mediacyjnym. Jeżeli strony wyrażą wolę udziału w takim postępowaniu, sędzia może odroczyć rozpatrzenie sprawy, aby umożliwić stronom rozważenie możliwości zawarcia ugody lub wypracowania rozwiązania, bądź skierować sprawę do rozpoznania przez wydział ds. polubownego rozstrzygania sporów (*chambre de règlement à l'amiable*) (art. 1253*ter*3 kodeksu postępowania sądowego).

Jeżeli strony zawarły ugodę, sąd zatwierdzi tę ugodę, o ile nie będzie ona w oczywisty sposób sprzeczna z dobrem dziecka (art. 1253*ter*2 kodeksu postępowania sądowego).

Każda ze stron może również wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie mediacji niezależnie od toczącego się postępowania sądowego (art. 1730 kodeksu postępowania sądowego). Każda ugoda wypracowana przy wsparciu akredytowanego mediatora może również zostać zatwierdzona na warunkach określonych powyżej.

Ponadto strony mogą zawsze zwrócić się do specjalistów (pracowników socjalnych, psychologów, psychiatrów dziecięcych) o wydanie fachowej opinii lub wystąpić o powołanie biegłego w toku postępowania sądowego. W postępowaniu tym prokurator królewski może zwrócić się do służb społecznych o udzielenie mu informacji na temat dzieci, a sąd rodzinny weźmie pod uwagę opinie dzieci (art. 1253*ter*6 kodeksu postępowania sądowego).

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Jeżeli rodzice nie osiągnęli porozumienia lub osiągnęli tylko częściowe porozumienie bądź jeżeli wypracowane porozumienie nie służy dobru dziecka, sąd rodzinny wyda orzeczenie w przedmiocie wykonywania władzy rodzicielskiej, biorąc pod uwagę życzenia rodziców i dziecka, jeżeli jest ono dostatecznie dojrzałe, oraz uwzględniając aktualną sytuację i okoliczności sprawy. Strony mogą zwrócić się do sądu o:

- powierzenie rodzicom wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej lub powierzenie jednemu z rodziców wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej (zob. pkt 2);
- ustalenie miejsca zameldowania dziecka (domicylu);
- ustalenie miejsca zamieszkania dziecka (w braku porozumienia i w przypadku, gdy rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, zaleca się zapewnienie obojgu rodzicom możliwości równorzędnego podejmowania decyzji w kwestii miejsca zamieszkania dziecka, o ile przynajmniej jedno z rodziców o to wystąpi. Jeżeli takie rozwiązanie w danej sprawie zostanie uznane za nieodpowiednie, dopuszcza się możliwość wprowadzenia dodatkowych ustaleń w zakresie miejsca zamieszkania (np. wydłużenie czasu zamieszkiwania dziecka z danym z rodziców) lub skorzystania z innych rozwiązań w tym zakresie. Sąd rodzinny weźmie pod uwagę szczególnie okoliczności sprawy i będzie kierował się dobrem dziecka oraz interesem rodziców);
- rozstrzygnięcie kwestii związanych z lożeniem na utrzymanie dziecka (każde z rodziców ma obowiązek – stosownie do swoich możliwości – przyczyniać się do pokrywania kosztów zakwaterowania dziecka, kosztów jego utrzymania, sprawowania nad nim pieczy oraz jego kształcenia i szkolenia, a także przyczyniać się do dbania o odpowiedni stan zdrowia dziecka i jego rozwój).

Strony mogą również zwrócić się do sądu rodzinnego o rozstrzygnięcie kwestii związanych z kształceniem i szkoleniem dziecka. Mogą one także zwrócić się do sądu z określonymi pytaniami, np. w kwestii podziału okresów wakacyjnych między rodzicami, dzielenia się określonymi kosztami, zapisywania dzieci do szkoły itp. Będzie to każdorazowo uzależnione od okoliczności danej sprawy.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Okoliczność, że jedno z rodziców wykonuje wyłączną władzę rodzicielską, nie daje mu pełnej swobody uznania przy podejmowaniu decyzji dotyczących dziecka. W tym kontekście należy wziąć pod uwagę wszelkie porozumienia zawarte między rodzicami. Ponadto (zob. pkt 2) drugie z rodziców zachowuje prawo do sprawowania nadzoru nad kształceniem dziecka.

Zmiana miejsca zamieszkania dziecka bez poinformowania o tym drugiego z rodziców może wywrzeć wpływ na warunki bytowe dziecka, jego prawo do kontaktów z rodzicami itp. W takim przypadku strona, która nie została powiadomiona o zmianie miejsca zamieszkania dziecka lub która nie zgadza się na taką zmianę, może zwrócić się do sądu rodzinnego (art. 374 i 387*bis* kodeksu cywilnego) lub – w sytuacjach niecierpiących zwłoki i jeżeli jest to bezwzględnie konieczne – do sędziego właściwego do orzekania w przedmiocie środków tymczasowych (*juge des référés*) (art. 584 ust. 4 kodeksu postępowania sądowego).

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

(Zob. pkt 2). Oznacza to, że każde z rodziców korzysta i nadal będzie korzystało z uprawnień wynikających z wykonywania władzy rodzicielskiej (sprawowanie „pieczy” nad dzieckiem, zapewnienie dziecku możliwości korzystania z przysługującego mu prawa do nauki, wykonywanie ustawowego prawa do sprawowania zarządu majątkiem dziecka oraz do korzystania z tego majątku) oraz że żadne z rodziców nie może samodzielnie podjąć decyzji uniemożliwiającej drugiemu z rodziców korzystania z przysługujących mu uprawnień. Każde z rodziców może zatem podejmować działania wyłącznie za zgodą drugiego z rodziców. Jeżeli chodzi jednak na przykład o sprawowanie „pieczy” nad dzieckiem, to z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje, będzie zobowiązane do podejmowania decyzji w kwestii jego życia codziennego, uczenia go dobrych manier itp. W kontaktach z osobami trzecimi (działającymi w dobrej wierze) uznaje się, że każde z rodziców działa w porozumieniu z drugim z rodziców, kiedy samodzielnie dokonuje czynności w ramach przysługującej mu władzy rodzicielskiej (art. 373 kodeksu cywilnego).

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Zgodnie z art. 572*bis* pkt 4 kodeksu postępowania sądowego powództwa dotyczące władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, miejsca zamieszkania małoletnich dzieci lub praw do kontaktów z małoletnimi dziećmi rozpoznaje sąd rodzinny. To, jakie dokumenty należy załączyć do pozwu, zależy od charakteru wytaczanego powództwa.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Niektóre sprawy, w zakresie których właściwy jest sąd rodzinny – takie jak sprawy dotyczące władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka lub prawa do kontaktów z dzieckiem – uznaje się w świetle obowiązujących przepisów prawa za pilne, dlatego też postępowanie w tych sprawach może zostać wszczęte na podstawie pisma składanego zgodnie z zasadą *inter partes* (*requête contradictoire*), wezwania do stawienia się przed sądem (*citation*) lub na wspólny wniosek (*requête conjointe*). Spory w takich sprawach sąd rozstrzyga w drodze postanowienia tymczasowego. Jeżeli postępowanie wszczęto na podstawie wezwania do stawienia się przed sądem, termin, w którym osoba wzywana jest obowiązana stawić się przed sądem, nie może przypadać wcześniej niż dwa dni po dacie doręczenia wezwania (zob. art. 1035 zdanie drugie kodeksu postępowania sądowego). W innych przypadkach rozprawa wstępna odbywa się najpóźniej w ciągu 15 dni od daty wpłynięcia pozwu do sekretariatu sądu (art. 1253*ter*4 § 2 kodeksu postępowania sądowego).

We wszystkich sprawach dotyczących małoletnich dzieci strony mają obowiązek stawić się przed sądem osobiście nie tylko na rozprawie wstępnej, ale również na rozprawach, na których omawia się kwestie dotyczące dzieci, oraz rozprawach przeprowadzanych w celu ustnego przedstawienia stanowisk stron (*audiences de plaidoiries*) (art. 1253*ter*/2 zdanie pierwsze i drugie kodeksu postępowania sądowego). Ponadto każdemu małoletniemu przysługuje prawo do bycia wysłuchanym w istotnych kwestiach związanych z władzą rodzicielską, miejscem zamieszkania i prawem do kontaktów (art. 1004/1 § 1 kodeksu postępowania sądowego).

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W tym zakresie zastosowanie mają przepisy ogólne (zob. informacje na temat „Pomocy prawnej – Belgia”).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Jeżeli chodzi o rozwód na zgodny wniosek małżonków, w przypadku którego strony zawarły porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, jeżeli prokurator królewski wydał stosowną opinię, a sąd rodzinny zawarł porozumienie zatwierdził i orzekł rozwód, strony co do zasady nie mogą zaskarżyć orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej.

W innych przypadkach orzeczenie o władzy rodzicielskiej można zaskarżyć w terminie wynoszącym co do zasady jeden miesiąc. Ów termin zaczyna biec od doręczenia orzeczenia lub od jego ogłoszenia (zażalenie na postanowienie wydane na jednostronne żądanie (*appel contre une ordonnance rendue sur requête unilatérale*)). Aby przedłużyć ten termin, sąd niekiedy wydaje orzeczenie z opóźnieniem (na przykład na wniosek oskarżyciela publicznego / prokuratora (*Ministère public*)).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Sąd rodzinny, który wydał orzeczenie regulujące terminy, w których dziecko ma zamieszkiwać z każdym z rodziców, lub sąd rodzinny, który potwierdził prawo jednego z rodziców lub nawet osoby trzeciej do kontaktów z dzieckiem, może następnie przyjąć środki egzekucyjne służące wykonaniu tego orzeczenia (art. 387*ter* § 1 zdanie piąte kodeksu cywilnego). Sąd określa charakter tych środków i sposób ich wdrażania, biorąc pod uwagę dobro dziecka, oraz – jeżeli to konieczne – wyznacza osoby upoważnione do pomocy komornikom sądowym (*huissiers de justice*) w wykonaniu orzeczenia. Sąd rodzinny może ustanowić okresową karę pieniężną (*astreinte*), aby zabezpieczyć wykonanie orzeczenia.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Od dnia 1 marca 2005 r. na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003, określanego jako „rozporządzenie Bruksela II bis”, wszystkie orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej wydawane w państwach członkowskich (z wyjątkiem Danii) są co do zasady automatycznie uznawane. Poza orzeczeniami dotyczącymi praw do kontaktów z dzieckiem oraz orzeczeniami zobowiązującymi jednego z rodziców do zwrócenia uprowadzonego dziecka wykonanie orzeczenia wiąże się jednak z koniecznością wcześniejszego złożenia stosownego wniosku do sądu rodzinnego, który rozpatrzy ten wniosek, wydając postanowienie tymczasowe.

Tego trybu uproszczonego nie stosuje się jednak w odniesieniu do orzeczeń wydanych przed tym dniem poza postępowaniem rozwodowym. W takim przypadku zaleca się przeprowadzenie postępowania zwykłego dotyczącego uznawania i wykonywania orzeczeń.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Każda zainteresowana osoba może wystąpić do sądu rodzinnego o nieuznanie orzeczenia wydanego za granicą. Sąd rodzinny może zawiesić postępowanie, jeżeli orzeczenie jest przedmiotem postępowania odwoławczego w państwie, w którym je wydano.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Co do zasady sądy belgijskie stosują prawo miejsca zwykłego pobytu dziecka.

Jeżeli jednak prawo państwa, w którym dziecko ma swoje miejsce zwykłego pobytu, nie zapewnia należytej ochrony osoby lub majątku dziecka, stosuje się prawo państwa, którego dziecko jest obywatelem. Jeżeli zastosowanie środków przewidzianych w przedmiotowym prawie obcym nie jest możliwe ze względów faktycznych lub prawnych, stosuje się prawo belgijskie.

Ostatnia aktualizacja: 28/06/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Bułgaria

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Terminy prawne stosowane w ustawodawstwie bułgarskim w odniesieniu do władzy rodzicielskiej i prawa pieczy nad dzieckiem to „prawa i obowiązki rodzicielskie” oraz „wykonywanie praw rodzicielskich”. Pojęcie to obejmuje wszystkie prawa i obowiązki rodzica wobec dzieci, które nie osiągnęły pełnoletności.

W prawie bułgarskim rozróżnia się małoletnich poniżej 14 roku życia i małoletnich w wieku od 14 do 18 lat. Prawa rodzicielskie są wykonywane w odniesieniu do obu grup wiekowych.

W przypadku przysposobienia prawa i obowiązki, które mają zastosowanie do przysposobionego i jego zstępnych, z jednej strony, oraz przysposabiającego i jego krewnych, z drugiej strony, są takie same jak między bliskimi krewnymi, podczas gdy prawa i obowiązki między przysposobionym i jego zstępnymi oraz ich bliskimi krewnymi wygasają.

W wyroku orzekającym rozwód sąd jest również zobowiązany do rozstrzygnięcia spraw dotyczących wykonywania praw rodzicielskich, osobistej styczności rodziców z dzieckiem i kosztów utrzymania dziecka zrodzonego z małżeństwa oraz korzystania z domu rodzinnego, z uwzględnieniem dobra dziecka.

Sąd orzeka o tym, któremu z małżonków zostaną przyznane prawa rodzicielskie, oraz zarządza środki dotyczące ich wykonywania, a także dotyczące osobistej styczności rodziców z dzieckiem oraz kosztów jego utrzymania. Wskazując rodzica, który będzie wykonywał prawa rodzicielskie, sąd ocenia wszystkie okoliczności, mając na względzie dobro dziecka, oraz wysłuchuje rodziców i dzieci, pod warunkiem że są one w wieku powyżej 10 lat.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Zgodnie z ogólną zasadą oboje rodzice wykonują prawa rodzicielskie solidarnie.

Prawo zawiera wyraźne przepisy dotyczące praw dziadków do utrzymywania kontaktów z dzieckiem.

Dzieci, które nie osiągnęły pełnoletności, mają obowiązek mieszkać z rodzicami, chyba że istnieją ważne powody uzasadniające inne rozwiązanie. W przypadku uchylania się od tego obowiązku sąd zarządza powrót dziecka do rodziców, na wniosek rodziców i po wysłuchaniu dziecka, jeżeli jest ono w wieku powyżej 10 lat.

Każdy rodzic może reprezentować dziecko w wieku poniżej 14 lat i wyrazić zgodę na udział w postępowaniu dzieci w wieku od 14 do 18 lat wyłącznie dla ich dobra.

Nieruchomości i ruchomości dzieci, które nie osiągnęły pełnoletności, z wyjątkiem łatwo psujących się towarów, mogą być zbywane, obciążane zastawami lub co do zasady sprzedawane za zgodą sądu rejonowego właściwego dla miejsca zwykłego pobytu dzieci jedynie w razie konieczności lub oczywistego działania na korzyść dzieci. Czynności prawne – takie jak przekazanie darowizny, zrzeczenie się prawa, udzielenie pożyczki i zabezpieczenie długu innej osoby zastawem, hipoteką lub poręczeniem – dokonywane przez dzieci, które nie osiągnęły pełnoletności, nie mają mocy prawnej.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli zachowanie rodzica stwarza zagrożenie dla dziecka, jego wychowania, zdrowia lub majątku, sąd rejonowy podejmuje odpowiednie środki dla dobra dziecka z urzędu lub na wniosek drugiego rodzica lub prokuratora, w razie konieczności zmieniając miejsce zamieszkania dziecka.

Tego rodzaju środki są również podejmowane, jeżeli rodzic nie jest w stanie wykonywać praw rodzicielskich ze względu na przewlekłą chorobę fizyczną lub psychiczną, długotrwałą nieobecność lub z innych obiektywnych powodów. Rodzic może zostać pozbawiony praw rodzicielskich w następujących, szczególnie poważnych przypadkach: nie opiekuje się dzieckiem, nie wypłaca świadczeń alimentacyjnych przez dłuższy okres i bez ważnej przyczyny lub umieścił dziecko w specjalistycznej placówce i nie odebrał go w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym miał to zrobić.

Postępowanie sądowe w sprawie pozbawienia praw rodzicielskich jest wszczynane w sądzie rejonowym z urzędu lub na wniosek drugiego rodzica lub prokuratora. We wszystkich sprawach, w których doszło do ograniczenia lub pozbawienia praw rodzicielskich, sąd orzeka również o środkach dotyczących osobistej styczności rodzica z dzieckiem.

Sąd może przywrócić prawa rodzicielskie w przypadku pojawienia się nowych okoliczności lub na wniosek rodzica.

Sąd z urzędu powiadamia gminę w miejscu zamieszkania rodziców o pozbawieniu praw rodzicielskich lub ich późniejszym przywróceniu w celu ustanowienia kuratora dla małoletnich w wieku 14–18 lat lub opiekuna dla małoletnich w wieku poniżej 14 lat.

Na wniosek Dyrekcji ds. Opieki Społecznej sąd może wydać orzeczenie o umieszczeniu dziecka poza rodziną, jeżeli rodzice nie żyją, są nieznanymi, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, mają ograniczoną władzę rodzicielską lub nie są w stanie opiekować się dzieckiem przez dłuższy czas z przyczyn obiektywnych lub bez ważnej przyczyny, gdy dziecko jest ofiarą przemocy w rodzinie i istnieje poważne zagrożenie dla jego rozwoju fizycznego, psychicznego, moralnego, intelektualnego i społecznego. Dziecko umieszcza się w placówce socjalnej lub rodzinie zastępczej m.in. w sprawach, w których ma zastosowanie art. 11 konwencji haskiej z 1996 r. o ochronie dzieci.

Sąd może nakazać umieszczenie dziecka u krewnych lub w rodzinie zastępczej bądź w specjalistycznej placówce. Do czasu wydania orzeczenia przez sąd Dyrekcja ds. Opieki Społecznej właściwa dla aktualnego miejsca zamieszkania dziecka wszczyną procedurę administracyjną w celu zapewnienia dziecku tymczasowego miejsca pobytu.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Jeżeli rodzice mieszkający razem nie zgadzają się co do sposobu wykonywania praw rodzicielskich, spór zostanie skierowany do sędziego sądu rejonowego, który wysłucha rodziców i, w razie konieczności, dziecka. Zgodnie z ogólnymi przepisami od wydanego wyroku sądu przysługuje środek zaskarżenia.

Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie mogą dojść do porozumienia w kwestii tego, kto będzie sprawował opiekę nad dzieckiem, spór zostanie rozstrzygnięty przez sąd rejonowy właściwy dla miejsca zwykłego pobytu dziecka po wysłuchaniu dziecka, pod warunkiem że ma ono co najmniej 10 lat.

Zgodnie z ogólnymi przepisami od wydanego wyroku sądu przysługuje środek zaskarżenia.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice mogą zawrzeć ugodę pozasądową w sprawie przyznania i wykonywania praw rodzicielskich oraz osobistej styczności dziecka z rodzicem, któremu nie przysługują prawa rodzicielskie. Takie ugody nie są jednak prawnie wiążące. Niezależnie od zawarcia ugody pozasądowej rodzic może wszcząć w sądzie postępowanie dotyczące praw rodzicielskich lub osobistej styczności z dzieckiem; w takiej sytuacji sąd rozstrzygnie, w jaki sposób będą odciążone wykonywane prawa rodzicielskie, niezależnie od ugody pozasądowej. Te same regulacje prawne mają zastosowanie w postępowaniu dotyczącym osobistej styczności dziecka z rodzicem, który nie sprawuje nad nim opieki ani z nim nie zamieszkuje.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Zgodnie z ustawą o mediacji spory rodzinne mogą być przedmiotem mediacji, ale porozumienie osiągnięte w kwestii praw rodzicielskich stanie się prawnie wiążące dopiero po jego wyraźnym zatwierdzeniu przez sąd, na podstawie kodeksu postępowania cywilnego.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

W toku postępowania sędzia może orzekać na temat wszystkich zagadnień, w tym o miejscu zwykłego pobytu dziecka, o tym, który z rodziców będzie wykonywał prawa rodzicielskie, jak będą uregulowane kontakty dziecka z drugim rodzicem, o prawach rodzica do osobistej styczności z dzieckiem, obowiązku wypłacania świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka, wyborze szkoły, wyborze nazwiska dziecka itd. Zobacz odpowiedzi na pytania 3 i 4.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Na ogół rodzic wykonujący prawa rodzicielskie podejmuje decyzje dotyczące zwykłych spraw życia codziennego dziecka, w tym np. wyboru szkoły, do której będzie uczęszczało dziecko. Istnieją przypadki, w których wymagana jest zgoda obojga rodziców, np. gdy wydawane są dokumenty tożsamości dla dziecka lub gdy wyjeżdża ono z kraju niezależnie od czasu trwania i celu podróży, dotyczy to także wakacji.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Jeżeli rodzice nie zamieszkują razem, sąd ma obowiązek wskazać w orzeczeniu rodzica wykonującego prawa rodzicielskie i określić sposób kontaktowania się drugiego rodzica z dzieckiem. Bez uszczerbku dla powyższych zasad, rodzice mogą ustalić na drodze sądowej, że dziecko będzie się widywało z drugim rodzicem częściej, niż się to zazwyczaj przyjmuje. Zgodnie z orzecznictwem i powszechnie akceptowaną praktyką w tego rodzaju sprawach, dziecko spędza zwykle z drugim rodzicem co najmniej dwa dni wolne od pracy na miesiąc i stałą liczbę tygodni w okresie wakacji szkolnych.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sądem właściwym jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca zwykłego pobytu pozwanego. Jeżeli wniosek jest związany z wierzytelnością alimentacyjną, można go wnieść do sądu właściwego dla miejsca zwykłego pobytu powoda.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Przebieg spraw dotyczących praw rodzicielskich regulują ogólne przepisy procesowe.

Jeżeli kwestia ta jest badana w toku sprawy rozwodowej, rodzice mogą zwrócić się do sądu o zastosowanie środków tymczasowych w sprawie wykonywania praw rodzicielskich nad dzieckiem i uregulowania styczności osobistej z drugim rodzicem.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Strony postępowania mogą uzyskać pomoc prawną na ogólnych warunkach przyznawania takiej pomocy zgodnie z ustawą o pomocy prawnej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Orzeczenie wydane przez sąd rejonowy można zaskarżyć do sądu okręgowego – zgodnie z ogólnymi zasadami – w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania odpisu orzeczenia.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Wyroki sądu wykonuje się na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Kodeks ten zawiera wyraźne przepisy dotyczące obowiązku dokonania pewnych czynności lub powstrzymania się od tych czynności oraz obowiązku wydania dziecka. Wyrok jest wykonywany przez komornika publicznego lub prywatnego wybranego przez wnioskodawcę.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Prawem właściwym jest rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz art. 621 kodeksu postępowania cywilnego (obowiązującego od dnia 24 lipca 2007 r.).

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Prawem właściwym jest rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz art. 622 kodeksu postępowania cywilnego (obowiązującego od dnia 24 lipca 2007 r.).

Jurysdykcja ogólna przysługuje sądowi rejonowemu właściwemu dla miejsca zwykłego pobytu strony przeciwnej. Jeżeli strona ta nie posiada miejsca stałego zamieszkania w Bułgarii, sądem właściwym jest sąd rejonowy właściwy dla miejsca zwykłego pobytu zainteresowanej strony, lub jeżeli zainteresowana strona nie ma miejsca zwykłego pobytu w Bułgarii – Sąd dla miasta Sofii ([Sofijski Gradzki Sad](#)).

Wniosek o uznanie i wykonanie wyroku wydanego przez zagraniczny sąd lub decyzji innego zagranicznego organu w sprawie wykonywania praw rodzicielskich lub ich przywrócenia w przypadku bezprawnego uprowadzenia dziecka zgodnie z Europejską konwencją o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem z 1980 r., która została sporządzona w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. – ratyfikowana ustawą, bułgarski dziennik urzędowy (SG) nr 21 z 2003 r. (SG nr 104 z 2003 r.) – wnosi się do Sądu dla miasta Sofii. Sąd prowadzi posiedzenie jawne z udziałem Ministerstwa Sprawiedliwości lub wnioskodawcy, stron wyroku zagranicznego sądu lub decyzji zagranicznego organu i prokuratora. Sąd wysłuchuje dziecko na wniosek Dyrekcji ds. Opieki Społecznej właściwej dla gminy będącej aktualnym miejscem zamieszkania dziecka. Procedurę uznawania i wykonywania wyroku zagranicznego sądu lub decyzji zagranicznego organu zawieszają następujących okolicznościach: gdy w sądzie toczy się już sprawa co do istoty sporu, przy czym sprawa ta została wszczęta po rozpoczęciu procedury w państwie, w którym wydano odnośny wyrok lub odnośną decyzję. Ta sama procedura ma zastosowanie, jeżeli w sądach bułgarskich toczy się postępowanie w sprawie uznania lub wykonania innego wyroku lub innej decyzji w sprawie wykonywania praw rodzicielskich. Właściwy sąd jest o tym niezwłocznie powiadamiany, a sędzia ma obowiązek wydać orzeczenie w terminie miesiąca od dnia powiadomienia.

Sąd ma obowiązek wydania wyroku w terminie miesiąca od daty wniesienia wniosku. Od wyroku przysługuje apelacja do Sądu Apelacyjnego w Sofii, którego wyrok jest uznawany za ostateczny.

Procedura ma również zastosowanie do wniosków o uznanie i wykonanie orzeczeń wydanych po uprowadzeniu dziecka, jeżeli w orzeczeniu uznano, że dziecko uprowadzono niezgodnie z prawem. Wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie, które jest stroną konwencji luksemburskiej, zostaje odrzucony na mocy art. 8 i 9, jeżeli wymogi określone w art. 10 ust. 1 konwencji są spełnione oraz jest uwzględniany tylko w zakresie, w jakim jest to wykonalne w państwie, w którym wniosek ten został zatwierdzony. Ta sama procedura ma zastosowanie do spraw objętych Konwencją o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Stosunki między rodzicami a dzieckiem są regulowane przepisami kraju, w którym osoby te mają miejsce zwykłego pobytu. Jeżeli rodzice i dziecko nie mają wspólnego miejsca zwykłego pobytu, ich stosunki są regulowane przepisami kraju, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu, lub kraju, którego dziecko jest obywatelem, w zależności od tego, które są dla niego korzystniejsze. Sprawy dotyczące opieki i kurateli są regulowane prawem kraju, w którym dana osoba objęta opieką lub kuratelą ma miejsce zwykłego pobytu. Stosunki między osobą objętą opieką lub kuratelą a opiekunem lub kuratorem są regulowane przepisami, które miały zastosowanie, gdy dana osoba została objęta opieką bądź kuratelą.

Ostatnia aktualizacja: 19/10/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Czechy

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Termin „władza rodzicielska” jest zdefiniowany w kodeksie cywilnym (ustawa nr 89/2012). Termin ten obejmuje zbiór praw i obowiązków rodziców w zakresie: sprawowania pieczy nad dzieckiem, uwzględniając w szczególności dbanie o zdrowie dziecka oraz jego rozwój fizyczny, emocjonalny, intelektualny i moralny,

utrzymywania osobistego kontaktu z dzieckiem,
wychowania dziecka i zapewnienia mu odpowiedniego wykształcenia,
ustalenia miejsca zamieszkania dziecka,
reprezentowania dziecka i zarządzania jego majątkiem.

Władza rodzicielska rozpoczyna się z chwilą narodzin dziecka i ustaje w momencie uzyskania przez dziecko pełnej zdolności do czynności prawnych. Okres obowiązywania i zakres władzy rodzicielskiej może zostać zmieniony wyłącznie przez sąd. Rodzice wykonują władzę rodzicielską, mając na względzie dobro dziecka. Przed podjęciem decyzji wywierającej wpływ na dobro dziecka rodzice informują dziecko o wszelkich kwestiach, które mogą ułatwić mu wyrobienie sobie własnej opinii na dany temat i jej swobodne wyrażenie; nie dotyczy to przypadku, gdy dziecko nie jest w stanie w odpowiedni sposób przyswoić przekazywanych mu informacji, nie jest w stanie wyrobić sobie własnej opinii na dany temat lub nie jest w stanie takiej opinii wyrazić. Rodzice przywiązują szczególną wagę do opinii dziecka i biorą tę opinię pod uwagę przy podejmowaniu decyzji. Rodzice wykonują władzę rodzicielską względem dziecka w sposób i w zakresie odpowiadającym poziomowi rozwoju dziecka. Podejmując decyzję w kwestii kształcenia lub przyszłej ścieżki zawodowej dziecka, rodzice muszą wziąć pod uwagę jego opinię, a także jego umiejętności i talenty.

Do chwili nabycia przez dziecko zdolności do czynności prawnych jego rodzice mają prawo do kierowania jego rozwojem za pomocą środków edukacyjnych stosownych dla jego rozwijających się zdolności, uwzględniając prawo do ustanawiania ograniczeń w celu ochrony moralności, zdrowia i praw dziecka, a także praw innych osób i porządku publicznego. Dziecko musi poddać się tego rodzaju środkom. Z metod wychowawczych można korzystać wyłącznie w formie i w zakresie odpowiednim do danych okoliczności i pod warunkiem, że skorzystanie z nich nie zagraża zdrowiu dziecka ani jego rozwojowi i nie narusza godności dziecka.

Uznaje się, że wszyscy małoletni, którzy nie posiadają pełnej zdolności do czynności prawnych, są uprawnieni do podejmowania czynności prawnych odpowiednich dla poziomu dojrzałości intelektualnej i wolicjonalnej małoletnich w ich wieku. Rodzice mają obowiązek i prawo do reprezentowania dziecka w tych czynnościach prawnych, do udziału w których dziecko nie posiada zdolności. Rodzice reprezentują dziecko wspólnie, choć każde z nich może występować samodzielnie; jeżeli jedno z rodziców samodzielnie i w dobrej wierze występuje w sprawie dotyczącej dziecka w stosunku do osoby trzeciej, przyjmuje się, że rodzic taki działa za zgodą drugiego z rodziców. Rodzic nie może reprezentować dziecka, jeżeli doprowadziłoby to do konfliktu interesów między nim a dzieckiem lub między dziećmi tych samych rodziców. W takim przypadku sąd ustanowi kuratora dla dziecka. Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do tego, które z nich powinno reprezentować dziecko w czynnościach prawnych, sąd wskaże – na wniosek jednego z rodziców – rodzica uprawnionego do podejmowania czynności prawnych w imieniu dziecka i określi zakres takiego uprawnienia.

Rodzice mają obowiązek i prawo do zarządzania majątkiem dziecka, w szczególności do administrowania nim z należytą starannością. Rodzice muszą bezpiecznie zarządzać środkami finansowymi, w przypadku których można uznać, że nie są konieczne do pokrycia kosztów związanych z majątkiem dziecka. W przypadku czynności prawnych dotyczących konkretnych składników majątku dziecka rodzice występują jako jego pełnomocnicy; rodzic nie może reprezentować dziecka, jeżeli doprowadziłoby to do konfliktu interesów między nim a dzieckiem lub między dziećmi tych samych rodziców. W takim przypadku sąd ustanowi kuratora dla dziecka. Jeżeli rodzice nie wywiążą się z obowiązku zarządzania majątkiem dziecka z należytą starannością, będą solidarnie zobowiązani do zrekompensowania dziecku poniesionych szkód. Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do spraw mających kluczowe znaczenie dla zarządzania majątkiem dziecka, sąd rozstrzygnie zaistniały spór na wniosek jednego z rodziców. Aby podejmować czynności prawne dotyczące istniejącego lub przyszłego majątku dziecka lub poszczególnych składników takiego majątku, rodzice potrzebują zgody sądu, chyba że jest to czynność zwykłego zarządu lub – w wyjątkowych przypadkach – czynność ta dotyczy składników majątku o nikłej wartości.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Obowiązek wykonywania władzy rodzicielskiej spoczywa na obojgu rodzicach, chyba że jedno z nich zostało jej pozbawione. W tym kontekście nie ma znaczenia, czy rodzice dziecka pozostają w związku małżeńskim ani czy dziecko zostało zrodzone z małżeństwa.

Rodzice wykonują władzę rodzicielską wspólnie. Jeżeli zwłoka w podjęciu decyzji w kwestii dotyczącej dziecka mogłaby pociągać za sobą szkodę dla dziecka, jedno z rodziców może podjąć taką decyzję lub udzielić zgody samodzielnie; rodzic taki ma jednak obowiązek niezwłocznie poinformować drugiego z rodziców o zaistniałej sytuacji. Jeżeli jedno z rodziców samodzielnie i w dobrej wierze występuje w sprawie dotyczącej dziecka w stosunku do osoby trzeciej, przyjmuje się, że rodzic taki działa za zgodą drugiego z rodziców. Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do kwestii mającej istotne znaczenie dla dziecka, w szczególności mającej wpływ na dobro dziecka, sąd podejmie decyzję na wniosek jednego z rodziców; dotyczy to również sytuacji, w której jedno z rodziców zostało odsunięte od podejmowania decyzji w kwestiach mających istotne znaczenie dla dziecka przez drugiego z rodziców. Za kwestie mające istotne znaczenie dla dziecka uznaje się w szczególności ustalenie jego miejsca zamieszkania i wybór jego ścieżki kształcenia lub ścieżki zawodowej oraz niestandardowe zabiegi medyczne i inne podobne procedury.

Sąd może podjąć decyzję o zawieszeniu władzy rodzicielskiej, jeżeli rodzice nie są w stanie wykonywać władzy rodzicielskiej wskutek wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności i jeżeli uzna, że wymaga tego dobro dziecka. Jeżeli rodzic nie wykonuje władzy rodzicielskiej w odpowiedni sposób i jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd może częściowo pozbawić takiego rodzica władzy rodzicielskiej lub ją ograniczyć, określając jednocześnie zakres takiego ograniczenia. Jeżeli rodzic nadużywa władzy rodzicielskiej lub przekracza jej zakres lub jeżeli poważnie zaniedbuje wykonywanie władzy rodzicielskiej, sąd może pozbawić go władzy rodzicielskiej. Jeżeli rodzic popełni umyślne przestępstwo przeciwko swojemu dziecku lub jeżeli wykorzysta swoje dziecko – które nie może zostać pociągnięte do odpowiedzialności karnej – do popełnienia przestępstwa, sąd oceni w szczególności, czy istnieją przesłanki przemawiające za tym, by pozbawić takiego rodzica władzy rodzicielskiej.

Jeżeli jedno z rodziców nie żyje lub jego tożsamość nie jest znana lub jeżeli jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej lub przysługujące mu prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej zostało zawieszono, władzę rodzicielską wykonuje drugie z rodziców; dotyczy to również przypadku, w którym doszło do ograniczenia władzy rodzicielskiej jednego z rodziców lub prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej przez jedno z rodziców. Jeżeli żadne z rodziców nie posiada pełnej władzy rodzicielskiej, jeżeli władza rodzicielska obojga rodziców została zawieszona lub jeżeli władza rodzicielska rodziców została ograniczona w jeden ze sposobów określonych powyżej, ale w różnym stopniu dla każdego z rodziców, sąd ustanowi dla dziecka opiekuna, na którym będą spoczywały obowiązki i prawa rodziców oraz który będzie zobowiązany do wywiązywania się z tych obowiązków i wykonywania tych praw w zastępstwie rodziców. Jeżeli doszło do pozbawienia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej, sąd ustanowi kuratora dla dziecka.

Jeżeli dziecko zostało przysposobione, prawa i obowiązki wynikające z władzy rodzicielskiej przechodzą na przysposabiającego w chwili uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie przysposobienia.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Podejmując decyzję o ograniczeniu zdolności do czynności prawnych rodzica, sąd orzeka również w kwestii jego władzy rodzicielskiej. Wykonywanie władzy rodzicielskiej przez małoletniego, który jest rodzicem, ale który nie nabył jeszcze pełnej zdolności do czynności prawnych w wyniku jej przyznania lub zawarcia związku małżeńskiego, zostaje zawieszono do chwili uzyskania pełnej zdolności do czynności prawnych; powyższe nie dotyczy praw i obowiązków związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, chyba że sąd uzna, iż w odniesieniu do danego rodzica wypełnianie tego obowiązku i wspomniane prawo powinny zostać zawieszono do chwili nabycia pełnej zdolności do czynności prawnych. Wykonywanie władzy rodzicielskiej przez rodzica, którego zdolność do czynności prawnych została ograniczona w tym zakresie, podlega zawieszeniu na czas trwania ograniczenia zdolności do czynności prawnych, chyba że sąd uzna, iż dany rodzic powinien zachować prawa i obowiązki związane ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem i prawo do utrzymywania osobistego kontaktu z dzieckiem.

W przypadku braku obojga rodziców, którzy powinni wykonywać pełną władzę rodzicielską względem dziecka, sąd ustanowi opiekuna dla dziecka. Opiekun posiada względem dziecka takie same prawa i obowiązki jak jego rodzic, ale nie spoczywa na nim obowiązek alimentacyjny wobec dziecka. W wyjątkowych przypadkach zakres praw i obowiązków może zostać zmieniony z uwagi na osobę opiekuna lub sytuację dziecka, jak również z uwagi na powód, dla którego rodzice nie posiadają wszystkich przysługujących im praw i obowiązków. Opiekun musi mieć pełną zdolność do czynności prawnych, a jego styl życia musi świadczyć o tym, że będzie zdolny do właściwego wywiązywania się z powierzonych mu obowiązków. Sąd może również wyznaczyć na opiekuna dwie osoby, które co do zasady muszą pozostawać w związku małżeńskim. Jeżeli nie będzie to sprzeczne z dobrem dziecka, sąd wyznaczy na opiekuna osobę wskazaną przez rodzica dziecka. W przeciwnym wypadku sąd wyznaczy krewnego dziecka, osobę bliską dziecku lub członka rodziny dziecka na jego opiekuna, chyba że rodzic wyraźnie wykluczy taką osobę jako opiekuna dziecka. Jeżeli rodzic nie wskaże żadnej osoby, sąd wyznaczy inną odpowiednią osobę na opiekuna dziecka. Jeżeli znalezienie osoby fizycznej, która mogłaby zostać ustanowiona opiekunem dziecka, okaże się niemożliwe, sąd powierzy odpowiedzialność za sprawowanie opieki nad dzieckiem odpowiedniemu organowi ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci do chwili ustanowienia innego

opiekuna dla dziecka lub do chwili przyjęcia tej funkcji przez opiekuna. Opiekun podlega nadzorowi sądowemu. Opiekun przygotowuje wykaz składników majątku dziecka w chwili objęcia swojej funkcji i w chwili zakończenia jej pełnienia. Opiekun regularnie przekazuje sądowi sprawozdania zawierające informacje o dziecku i jego rozwoju, a także rachunki dotyczące zarządzania majątkiem dziecka. Wszelkie decyzje podejmowane przez opiekuna w kwestiach innych niż czynności zwykłego zarządu muszą zostać zatwierdzone przez sąd.

Alternatywnym rozwiązaniem jest umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Sprawowanie pieczy zastępczej oznacza sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem innej osoby, jednak w odróżnieniu od przysposobienia nie jest równoważne z uznaniem dziecka innej osoby za własne dziecko. Wychowując dziecko, rodzic zastępczy w rozsądnym zakresie korzysta z praw i obowiązków przysługujących rodzicom dziecka. Rodzic zastępczy jest zobowiązany i uprawniony do podejmowania decyzji wyłącznie w kwestiach związanych ze sprawowaniem codziennej opieki nad dzieckiem, do reprezentowania dziecka w takich kwestiach i do zarządzania jego majątkiem. Rodzic zastępczy jest zobowiązany do konsultowania się z rodzicami dziecka we wszystkich innych istotnych kwestiach. Jeżeli będą tego wymagały okoliczności danej sprawy, sąd nałoży na rodzica zastępczego dodatkowe obowiązki i przyzna mu dodatkowe prawa. Rodzice dziecka zachowują obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej, w tym prawo do utrzymywania osobistych i regularnych kontaktów z dzieckiem i prawo do uzyskiwania informacji o dziecku; nie dotyczy to jednak obowiązków i praw, które z mocy prawa przysługują rodzicowi zastępczemu, chyba że sąd – kierując się szczególnymi względami – postanowi inaczej. Na rodzicu zastępczym nie spoczywa obowiązek alimentacyjny względem dziecka.

Rodzic zastępczy musi zapewnić dziecku odpowiednią opiekę, musi zamieszkiwać w Republice Czeskiej i musi wyrazić zgodę na objęcie dziecka pieczą zastępczą. Rodzic zastępczy jest z reguły krewnym dziecka, ale może być również inną osobą, której organ ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci powierzył odpowiedzialność za sprawowanie pieczy zastępczej nad dzieckiem (w tym celu sądy okręgowe prowadzą ewidencję osób, które mogą potencjalnie pełnić funkcję rodziców zastępczych). Sąd może umieścić dziecko w rodzinie zastępczej tymczasowo (na przykład na czas pobytu rodzica w placówce opieki zdrowotnej) lub na czas nieokreślony. Z pieczy zastępczej można zatem korzystać w celu zażegnania kryzysu rodzinnego lub w celu zapewnienia dziecku opieki w zastępczym środowisku rodzinnym. Aby zmniejszyć liczbę dzieci umieszczanych w instytucjach opieki lub placówkach pełniących funkcje zbliżone do takich instytucji, w pierwszej kolejności podejmuje się próbę umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Rodzic zastępczy otrzymuje świadczenia z tytułu sprawowania pieczy zastępczej wypłacane przez państwo (na przykład dodatek na pokrycie potrzeb dziecka, dodatek wypłacany po zakończeniu okresu sprawowania pieczy zastępczej, wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodzica zastępczego itp.).

Ponadto w kodeksie cywilnym uregulowano kwestie związane z powierzaniem prawa do pieczy nad dzieckiem innej osobie, w przypadku gdy żadne z rodziców ani opiekun nie są w stanie sprawować osobistej opieki nad dzieckiem. Tego rodzaju opieka nie stanowi rozwiązania alternatywnego wobec pieczy zastępczej ani opieki, która musi poprzedzać przysposobienie. Objęcie dziecka tego rodzaju opieką ma pierwszeństwo przed umieszczeniem dziecka w placówce opiekuńczej. Osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem musi zapewnić mu odpowiednią opiekę, musi zamieszkiwać w Republice Czeskiej i musi wyrazić zgodę na objęcie dziecka swoją osobistą opieką. Prawa i obowiązki osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem określa sąd; w przeciwnym wypadku stosuje się przepisy prawa w zakresie pieczy zastępczej.

W celu zarządzania sprawami dziecka, z wyjątkiem spraw dotyczących jego statusu osobistego, rodzice jako przedstawiciele ustawowi dziecka mogą zawrzeć umowę o reprezentację z osobą posiadającą wiedzę specjalistyczną lub z dowolną inną odpowiednią osobą. Jeżeli umowa o reprezentację została podpisana przez dziecko, fakt ten nie wywiera wpływu na prawo rodziców do występowania w charakterze przedstawicieli ustawowych dziecka. Jeżeli przedstawiciele ustawowi dziecka i jego pełnomocnicy ustanowieni na mocy umowy nie będą w stanie dojść do porozumienia, sąd rozstrzygnie sporną kwestię, kierując się dobrem dziecka.

Jeżeli proces wychowywania dziecka, jego stan fizyczny, intelektualny lub mentalny lub jego prawidłowy rozwój jest zagrożony lub zaburzony w stopniu sprzecznym z dobrem dziecka lub jeżeli istnieją poważne przesłanki świadczące o tym, że rodzice nie są w stanie zapewnić właściwego wychowania dziecka, sąd może nakazać umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczej. Sąd podejmie taką decyzję w szczególności w przypadku, gdy wcześniej zasądzone środki nie doprowadziły do poprawy sytuacji. Podejmując taką decyzję, sąd zawsze rozważa, czy w danym przypadku istnieje możliwość oddania dziecka pod opiekę osoby fizycznej. Sąd może zarządzić umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczej maksymalnie na okres trzech lat, przy czym okres ten może zostać (wielokrotnie) przedłużony (każdorazowo na okres do trzech lat), jeżeli sąd uzna, że przesłanki przemawiające za umieszczeniem dziecka w placówce opiekuńczej mają w dalszym ciągu zastosowanie. Jeżeli przesłanki przemawiające za umieszczeniem dziecka w placówce opiekuńczej nie będą miały już zastosowania lub jeżeli pojawi się możliwość objęcia dziecka opieką inną niż opieka zapewniana w placówce opiekuńczej, sąd niezwłocznie cofnie nakaz umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczej i wskaże osobę właściwą do sprawowania opieki nad dzieckiem w danych okolicznościach.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Wydanie postanowienia w kwestii prawa do opieki nad dzieckiem stanowi konieczny warunek orzeczenia rozvodu rodziców dziecka. Wydając takie postanowienie, sąd bierze pod uwagę dobro dziecka; sąd stosuje odstępstwo od zasady uzyskania zgody obojga rodziców wyłącznie w przypadku, gdy będzie wymagało tego dobro dziecka. Sąd może również przyznać prawo do opieki nad dzieckiem jednemu z rodziców lub przyznać rodzicom prawo do sprawowania naprzemiennej lub wspólnej pieczy nad dzieckiem; sąd może również oddać dziecko pod opiekę osoby innej niż jego rodzice, jeżeli uzna, że wymaga tego dobro dziecka. Sąd bierze pod uwagę osobowość dziecka, w szczególności jego talenty i zdolności pod względem potencjału rozwoju, styl życia jego rodziców, a także jego usposobienie i stan emocjonalny, zdolność każdego z rodziców do wychowania dziecka, aktualną i oczekiwaną stabilność otoczenia edukacyjnego, w którym dziecko powinno funkcjonować, oraz więzi emocjonalne między dzieckiem a jego rodzeństwem, dziadkami lub innymi krewnymi i osobami niespokrewnionymi. Sąd zawsze bierze pod uwagę kwestie związane z tym, które z rodziców do tej pory sprawowało właściwą opiekę nad dzieckiem i dbało o jego rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz które z rodziców zapewni dziecku lepsze warunki do prawidłowego i zadowalającego rozwoju w przyszłości. Sąd skupia się również na prawie dziecka do opieki obojga rodziców i utrzymywania regularnych kontaktów z rodzicami oraz na prawie rodzica, który nie będzie zamieszkiwał wspólnie z dzieckiem, do regularnego otrzymywania informacji o dziecku; ponadto sąd weźmie również pod uwagę gotowość rodzica do zawarcia porozumienia z drugim rodzicem w kwestii wychowania dziecka. Sąd może również zatwierdzić porozumienie zawarte między rodzicami, chyba że uzna, że przyjęta forma wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem jest sprzeczna z jego dobrem. Jeżeli rodzice małoletniego, który nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych, nie mieszkają razem i nie zgadzają się co do sprawowania pieczy nad dzieckiem, sąd rozstrzygnie tę kwestię z urzędu. W tym celu sąd będzie się kierował podobnymi zasadami jak w przypadku orzekania o pieczy nad dzieckiem w sprawie o rozwód rodziców.

Rodzic, który posiada prawo pieczy nad dzieckiem, uzgadnia z drugim z rodziców, który nie sprawuje opieki nad dzieckiem, kwestie związane z prawem do kontaktów z dzieckiem. W razie braku zgody lub jeżeli będzie to podyktowane względami związanymi z wychowaniem dziecka i relacjami rodzinnymi, sąd ureguluje kwestie związane z kontaktami między rodzicem a dzieckiem. W uzasadnionych przypadkach sąd może ustalić miejsce kontaktów rodzica z dzieckiem. Jeżeli będzie tego wymagało dobro dziecka, sąd ograniczy prawo rodzica do utrzymywania osobistego kontaktu z dzieckiem lub zakáže rodzicowi utrzymywania takich kontaktów.

Jeżeli okoliczności danej sprawy ulegną zmianie, sąd może z urzędu zmienić postanowienie dotyczące korzystania z praw i obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

W przypadku rozwodu rodzice muszą zawrzeć porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, w którym uregulują sposób sprawowania opieki nad dzieckiem po rozwodzie. W tego rodzaju porozumieniu rodzice mogą również uregulować kwestie dotyczące kontaktów z dzieckiem. Wspomniane porozumienie podlega zatwierdzeniu przez sąd – sąd zatwierdzi porozumienie między rodzicami, o ile przedstawiony w nim sposób wykonywania władzy rodzicielskiej nie będzie jawnie sprzeczny z dobrem dziecka. Te same zasady dotyczą porozumienia między rodzicami dziecka, którzy nie mieszkają razem.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Mając na względzie dobro dziecka, sąd – w trakcie postępowania w przedmiocie opieki nad małoletnim – nakłania rodziców do zawarcia ugody. Sąd może nakazać rodzicom udział w pozasądowym postępowaniu pojednawczym, postępowaniu mediacyjnym lub terapii rodzinnej przez okres nieprzekraczający 3 miesięcy lub może skierować ich do udziału w cyklu sesji ze specjalistą psychologii dziecięcej.

Istnieje również możliwość skorzystania z usług tzw. ośrodków terapii małżeńskiej i rodzinnej, które zapewniają pomoc wykwalifikowanych psychologów i pracowników socjalnych.

Ponadto organ ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci może pouczyć lub poinformować rodzica, który nie przestrzega praw dziecka lub praw drugiego rodzica (np. do opieki, do utrzymywania regularnych kontaktów), o obowiązujących przepisach i konsekwencjach jego zachowania. Organ ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci może również zobowiązać rodziców do skorzystania z usług specjalisty, jeżeli nie są w stanie samodzielnie rozwiązać problemów związanych z wychowaniem dziecka, w szczególności w przypadku wystąpienia sporów dotyczących zmiany modelu wychowania dziecka lub praw do odwiedzin.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Jeżeli określone warunki zostaną spełnione, sąd może – na wniosek rodziców – orzec w szczególności o następujących kwestiach dotyczących relacji między rodzicami a dziećmi:

prawach o charakterze osobistym (np. prawie do ustalenia imienia i nazwiska dziecka lub prawie do wyrażenia zgody na przysposobienie dziecka);
opiece nad dzieckiem i kontaktach z dzieckiem;

alternatywnych formach opieki nad dzieckiem (np. ustanowieniu kuratora, sprawowaniu opieki przez inną osobę, pieczy zastępczej, umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczej);

obowiązkach alimentacyjnych;

reprezentowaniu dziecka i zarządzania jego majątkiem, zatwierdzaniu czynności prawnych dokonywanych przez dziecko;

kwestiach mających istotne znaczenie dla dziecka, co do których rodzice nie są w stanie osiągnąć porozumienia (za kwestie mające istotne znaczenie dla dziecka uznaje się w szczególności ustalenie jego miejsca zamieszkania i wybór jego ścieżki kształcenia lub ścieżki zawodowej oraz niestandardowe zabiegi medyczne i inne podobne procedury).

Sąd najczęściej wyznacza osobę, której powierzy sprawowanie opieki nad dzieckiem, oraz orzeka o prawie do kontaktów z dzieckiem oraz o świadczeniach alimentacyjnych.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Opieka nad dzieckiem stanowi tylko jeden aspekt praw i obowiązków związanych z władzą rodzicielską. Jeżeli rodzic, któremu nie powierzono sprawowania opieki nad dzieckiem, nie został pozbawiony władzy rodzicielskiej, a jego władza rodzicielska nie została ograniczona ani zawieszona, rodzic taki może w dalszym ciągu wykonywać inne elementy władzy rodzicielskiej i nie traci prawa do decydowania o kwestiach mających istotne znaczenie dla dziecka.

Rodzice wykonują władzę rodzicielską wspólnie, kierując się dobrem dziecka. Jeżeli istnieje ryzyko zwłoki w podejmowaniu decyzji w kwestii dotyczącej dziecka, jedno z rodziców może podjąć taką decyzję lub udzielić zgody samodzielnie; rodzic taki ma jednak obowiązek niezwłocznie poinformować drugiego z rodziców o zaistniałej sytuacji.

Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do kwestii mającej istotne znaczenie dla dziecka, w szczególności mającej wpływ na dobro dziecka, sąd podejmie decyzję na wniosek jednego z rodziców; dotyczy to również sytuacji, w której jedno z rodziców zostało odsunięte od podejmowania decyzji w kwestiach mających istotne znaczenie dla dziecka przez drugiego z rodziców. Na wniosek rodzica sąd rozstrzygnie również spór między rodzicami dotyczący tego, które z nich powinno reprezentować dziecko w czynnościach prawnych, lub spór dotyczący istotnych kwestii związanych z zarządzaniem majątkiem dziecka.

Rodzice muszą się informować o wszelkich istotnych informacjach dotyczących dziecka i jego dobra.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

W kodeksie cywilnym rozróżnia się wyłączną opiekę nad dzieckiem sprawowaną przez jedno z rodziców, naprzemienną lub wspólną pieczę nad dzieckiem sprawowaną przez oboje rodziców oraz alternatywną opiekę nad dzieckiem sprawowaną przez osobę inną niż rodzice dziecka. Orzekając w sprawie powierzenia opieki nad dzieckiem, sąd kieruje się dobrem dziecka. Sąd może uchylić postanowienie o ustanowieniu naprzemienną lub wspólną pieczę nad dzieckiem, jeżeli uzna, że rodzice są w stanie się porozumieć i współpracować ze sobą.

Wspólna piecza (*společná péče*) (wspólne wychowywanie dziecka)

W przypadku wspólnej pieczy sąd nie wydaje żadnego konkretnego postanowienia o powierzeniu pieczy nad dzieckiem jednemu z rodziców. W praktyce oznacza to, że w ramach wspólnej pieczy jedno z rodziców może np. zaspokajać edukacyjne potrzeby dziecka, a drugie z rodziców może dbać o jego aktywność fizyczną, lub jedno z rodziców może dbać o edukację językową dziecka, podczas gdy drugie może być odpowiedzialne za inne dodatkowe zajęcia pozaszkolne. Obydwoje rodzice ponoszą wspólną odpowiedzialność za zapewnienie dziecku opieki zdrowotnej oraz za zaspokajanie jego podstawowych potrzeb (np. gotowanie, sprzątanie, odzież itp.). W celu ustanowienia wspólnej pieczy nad dzieckiem obydwój rodzice muszą wyrazić na to zgodę.

Pieczka naprzemienna (*střídavá péče*) (naprzemiennie wychowywanie dziecka)

Pieczka naprzemienna oznacza, że rodzice naprzemiennie sprawują pieczę nad dzieckiem przez ściśle określony czas. W takim przypadku sąd określa również prawa i obowiązki rodziców w takich okresach sprawowania pieczy nad dzieckiem.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakiej formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Wniosek dotyczący praw i obowiązków rodzicielskich składa się w sądzie rejonowym (w Pradze w sądzie obwodowym (*obvodní soud*), w Brnie w sądzie miejskim (*městský soud*)) właściwym dla miejsca zamieszkania małoletniego, a w przypadku gdy małoletni nie posiada miejsca stałego zamieszkania – w sądzie rejonowym właściwym dla miejsca jego pobytu. W sprawach dotyczących małoletnich sąd może również podejmować czynności z urzędu.

Wymogi, które powinien spełniać wniosek, zależą od jego rodzaju. Wniosek powinien jednak zawsze zawierać następujące informacje: imię, nazwisko i adres zamieszkania stron lub numery identyfikacyjne (*rodné číslo*) stron i ich pełnomocników, opis faktów mających kluczowe znaczenie dla sprawy oraz informacje o dowodach, na które powołuje się wnioskodawca; we wniosku należy również jednoznacznie określić jego żądanie oraz wskazać sąd, do którego wniosek jest skierowany.

Do wniosku należy załączyć wszelkie istotne dokumenty mające znaczenie dla przedmiotowej sprawy, np. akt urodzenia, akt małżeństwa, wszelkie wcześniejsze orzeczenia sądu dotyczące dziecka itp. Wniosek powinien zostać złożony na piśmie w wymaganej liczbie egzemplarzy, po jednym dla każdej ze stron, w stosownych przypadkach, oraz dla sądu.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sąd może wszcząć postępowanie w sprawie opieki nad małoletnim nawet w przypadku braku uprzedniego wniosku.

Korzystając ze środka tymczasowego, sąd może – nawet przed wydaniem orzeczenia rozstrzygającego co do istoty sprawy, jeżeli będzie to konieczne w celu tymczasowego uregulowania relacji między uczestnikami postępowania lub jeżeli pojawią się przesłanki świadczące o tym, że wykonanie orzeczenia sądu może być zagrożone – nałożyć na uczestnika postępowania obowiązek wypłaty świadczeń alimentacyjnych lub przyznać jednemu z rodziców lub osobie wskazanej przez sąd prawo pieczy nad dzieckiem. Co do zasady sąd orzeka o zastosowaniu środka tymczasowego na wniosek, jednak w przypadku gdy dopuszcza się możliwość wszczęcia postępowania co do istoty sprawy (tj. postępowania sądowego w przedmiocie opieki nad małoletnim) z urzędu, środek tymczasowy może również zostać zastosowany z urzędu. O ile przepisy prawa nie stanowią inaczej, sądem właściwym do orzeczenia o zastosowaniu środka tymczasowego jest sąd właściwy do przeprowadzenia postępowania w danej sprawie. Wniosek o zastosowanie środka tymczasowego musi zawierać elementy, o których mowa w § 42 ust. 4 i w § 75 kodeksu postępowania cywilnego (ustawa nr 99/1963, z późniejszymi zmianami), tj. w szczególności: oznaczenie sądu, do którego skierowany jest wniosek; informacje o wnioskodawcy i przedmiocie sprawy, tj. opis okoliczności faktycznych uzasadniających zastosowanie środka tymczasowego; żądanie wniosku, tj. wskazanie środka tymczasowego, o którego zastosowanie wnosi wnioskodawca; opis okoliczności faktycznych potwierdzających konieczność tymczasowego uregulowania relacji między uczestnikami postępowania lub uzasadniających obawy, że wykonanie orzeczenia sądu jest zagrożone; a także datę sporządzenia wniosku i podpis wnioskodawcy lub jego pełnomocnika. Wnioskodawca musi załączyć do wniosku wszelkie dokumenty, na które się w nim powołuje. Co do zasady w przypadku środków tymczasowych wnioskodawca musi wpłacić najpóźniej w dniu złożenia wniosku o zastosowanie środka tymczasowego w sądzie ustaloną kwotę tytułem zabezpieczenia na poczet wypłaty odszkodowania lub na pokrycia innego rodzaju strat, które mogą zostać poniesione w rezultacie zastosowania środka tymczasowego. Niemniej w przypadku zastosowania środka tymczasowego w sprawie o świadczenia alimentacyjne lub środka tymczasowego, który sąd może zastosować z urzędu, wniesienie zabezpieczenia nie jest wymagane. Sąd orzeka o zastosowaniu środka tymczasowego bez zbędnej zwłoki. Jeżeli nie istnieje ryzyko, że zwłoka pociągnie za sobą szkodę dla dobra dziecka, sąd może orzec o zastosowaniu środka tymczasowego w terminie 7 dni od dnia jego złożenia. Sąd wyda postanowienie na posiedzeniu niejawnym. Wydając postanowienie o zastosowaniu środka tymczasowego, sąd nakazuje wnioskodawcy złożenie w sądzie pisma o wszczęciu postępowania w wyznaczonym terminie. Sąd może również postanowić, że środek tymczasowy będzie obowiązywał wyłącznie przez określony czas. W ustawie o szczególnych postępowaniach sądowych (ustawa nr 292/2013, z późniejszymi zmianami) przewidziano szczególny środek tymczasowy w sytuacji braku odpowiedniej opieki nad małoletnim niezależnie od tego, czy istnieje jakokolwiek osoba uprawniona do sprawowania opieki nad dzieckiem, oraz w sytuacji gdy życie dziecka, jego prawidłowy rozwój lub inne istotne interesy są poważnie zagrożone lub zostały w istotny sposób naruszone. W takim przypadku i wyłącznie na wniosek organu ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci sąd może – w drodze środka tymczasowego – uregulować sytuację dziecka na okres niezbędny do tego, aby umieścić dziecko w odpowiednim środowisku wskazanym w orzeczeniu. W ramach takiego środka tymczasowego możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej na okres, przez który rodzic nie jest w stanie opiekować się dzieckiem z uzasadnionych względów; ewentualnie po upływie tego okresu dziecko może zostać objęte pieczą poprzedzającą przysposobienie, o ile rodzice wyrazili zgodę na przysposobienie dziecka. Sąd może również postanowić, że zgoda rodziców na przysposobienie dziecka nie jest wymagana. Sąd orzeka o zastosowaniu środka tymczasowego bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 24 godzin od złożenia wniosku. Wydane postanowienie podlega natychmiastowemu wykonaniu i sąd współpracuje w tym zakresie z odpowiednimi organami publicznymi.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Na mocy ustawy o opłatach sądowych (ustawa nr 549/1991, z późniejszymi zmianami) postępowania sądowe w sprawach dotyczących opieki i kurateli sądowej nad małoletnimi są zwolnione z opłat sądowych. Oznacza to, że powód wnoszący pozew dotyczący praw i obowiązków rodzicielskich nie jest zobowiązany do uiszczenia opłat sądowych.

W pewnych okolicznościach dopuszcza się możliwość wyznaczenia pełnomocnika procesowego nieodpłatnie lub po obniżonej stawce. Na wniosek sąd wyznaczy pełnomocnika uczestnikowi postępowania, w przypadku którego można oczekiwać, iż taki uczestnik zostanie w całości lub częściowo zwolniony przez sąd z opłat sądowych, i jeżeli będzie to niezbędne np. do zapewnienia właściwej ochrony jego interesów. Jeżeli będzie to konieczne do zapewnienia ochrony interesów uczestnika postępowania, sąd wyznaczy mu adwokata z urzędu. Wyznaczenie pełnomocnika musi być uzasadnione sytuacją uczestnika postępowania (w praktyce może to być niekorzystna sytuacja finansowa lub socjalna, choć sąd każdorazowo bierze pod uwagę specyficzne okoliczności danej sprawy), przy czym strona nie może wykonywać ani bronić praw w sposób arbitralny lub prowadzić postępowania, które w sposób oczywisty nie daje szans na powodzenie.

W ustawie o przyznawaniu pomocy prawnej w sporach transgranicznych na terytorium Unii Europejskiej (ustawa nr 629/2004, z późniejszymi zmianami) uregulowano kwestie dostępu do pomocy prawnej w postępowaniu sądowym prowadzonym w państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym bierze udział osoba fizyczna mająca swoje miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim. Tego rodzaju pomoc dotyczy etapu postępowania sądowego i etapu wykonywania wydanego orzeczenia.

W ustawie o zawodach prawniczych (ustawa nr 85/1996, z późniejszymi zmianami) określono warunki, które należy spełnić, aby móc skorzystać z nieodpłatnej pomocy doradcy prawnego wyznaczonego bezpośrednio przez Czeską Izbę Adwokacką.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, można odwołać się od orzeczenia dotyczącego władzy rodzicielskiej. Sądy rejonowe to sądy pierwszej instancji właściwe do rozpatrywania spraw związanych z prawami i obowiązkami wynikającymi z władzy rodzicielskiej. Sądy okręgowe (lub Sąd Miejski w Pradze) rozpoznają apelacje od orzeczeń sądów pierwszej instancji. Apelację od orzeczenia sądu można wnieść w terminie 15 dni od dnia otrzymania pisemnego orzeczenia sądu będącego przedmiotem apelacji, o ile prawo tego nie zabrania (np. od orzeczenia sądu zatwierdzającego porozumienie między rodzicami w przedmiocie opieki nad dzieckiem nie można wnieść apelacji). Apelację uznaje się również za wniesioną w terminie nawet po upływie piętnastu dni, jeżeli skarżący stosował się do nieprawidłowych informacji uzyskanych od sądu apelacyjnego.

Należy podkreślić, że niektóre orzeczenia mogą podlegać tymczasowemu wykonaniu – oznacza to, że mogą one zostać wykonane pomimo wniesienia apelacji. Orzeczenia nakładające obowiązek wypłacania świadczeń alimentacyjnych i orzeczenia w przedmiocie przedłużenia środka wychowawczego, na mocy którego dziecko zostało tymczasowo odebrane spod pieczy rodziców lub innej osoby, podlegają tymczasowemu wykonaniu.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

W Republice Czeskiej konieczne jest wniesienie do sądu wniosku o wykonanie orzeczenia dotyczącego opieki nad małoletnim. Procedura stosowana w celu wykonania orzeczenia sądu jest określona w ustawie o szczególnych postępowaniach sądowych (ustawa nr 292/2013, z późniejszymi zmianami).

Sądem właściwym do przeprowadzenia takiego postępowania jest sąd powszechny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego, tj. sąd rejonowy (sąd obwodowy w Pradze, Sąd Miejski w Brnie) właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego ustalonego w drodze porozumienia między rodzicami, na mocy orzeczenia sądu lub ze względu na inne istotne okoliczności faktyczne. Wniosek musi zawierać wszystkie wymagane informacje (oznaczenie uprawnionego i zobowiązanego, zakres i treść zobowiązania spoczywającego na zobowiązanym, termin na wywiązanie się z obowiązku oraz wskazanie tytułu egzekucyjnego – orzeczenia, które ma zostać wykonane).

Przed nakazaniem wykonania orzeczenia sąd może, jeżeli uzna, że przemawiają za tym szczególne względy lub jeżeli zobowiązany nie został poinformowany o konsekwencjach niewywiązania się z obowiązku, wezwać zobowiązanego do zastosowania się do treści orzeczenia lub porozumienia i poinformować go o możliwości wykonania orzeczenia przez nałożenie grzywny lub odebranie dziecka. Sąd może również zwrócić się do właściwego organu ds. ochrony socjalno-prawnej dzieci o nakłonienie zobowiązanego do wywiązania się ze spoczywających na nim obowiązków bez konieczności wydawania nakazu wykonania orzeczenia.

Jeżeli zobowiązany nie wywiąże się ze spoczywającego na nim obowiązku pomimo pouczenia przez sąd, sąd wyda nakaz wykonania orzeczenia i nałoży grzywnę – należy podkreślić, że sąd może wymierzyć tę karę wielokrotnie. Kwota jednorazowej grzywny nie może przekraczać 50 000 CZK. Inne środki, które może orzec sąd, obejmują skierowanie na sesję z mediatorem lub specjalistą psychologii dziecięcej lub opracowanie planu przystosowawczego, który ma ułatwić stopniowe nawiązywanie kontaktów między dzieckiem a osobą uprawnioną do utrzymywania z nim kontaktów.

Jeżeli pomimo zastosowania wspomnianych środków zobowiązany nadal nie wywiązuje się ze spoczywających na nim obowiązków lub jeżeli okoliczności wyraźnie wskazują, że zastosowane podejście nie doprowadziło do wypełnienia tych obowiązków, sąd wyda w wyjątkowych przypadkach nakaz wykonania orzeczenia zasądzającego odebranie dziecka od osoby, z którą dziecko nie powinno przebywać, zgodnie z treścią porozumienia lub orzeczenia. Orzeczenie nakazujące odebranie dziecka doręcza się zobowiązanemu dopiero na etapie jego wykonywania.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej wydawane przez sądy w państwach członkowskich Unii Europejskiej są uznawane w Republice Czeskiej zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 („rozporządzenie nr 2201/2003”) bez konieczności wszczynania szczególnego postępowania. Każda osoba mająca interes prawny w danej sprawie może jednak zwrócić się do sądu z wnioskiem o wydanie postanowienia w sprawie uznania lub nieuznania danego orzeczenia. W Republice Czeskiej właściwość w takich sprawach w pierwszej instancji mają sądy rejonowe (sądy obwodowe w Pradze, Sąd Miejski w Brnie). Sądem właściwym jest sąd rejonowy będący sądem powszechnym właściwym dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy albo sąd rejonowy właściwy dla miejsca, w którym doszło lub może dojść do zaistnienia sytuacji, dla której uznanie orzeczenia ma istotne znaczenie.

Zanim orzeczenie w sprawie władzy rodzicielskiej wydane w innym państwie członkowskim będzie mogło zostać wykonane w Republice Czeskiej, musi zostać uznane za wykonalne w ramach specjalnego postępowania przewidzianego w rozporządzeniu nr 2201/2003, o którym mowa powyżej. W Republice Czeskiej wniosek o stwierdzenie wykonalności należy wnieść do właściwego miejscowo sądu rejonowego (sądy obwodowe w Pradze, Sąd Miejski w Brnie). Właściwość miejscową ustala się zgodnie z rozporządzeniem nr 2201/2003 na podstawie miejsca zwykłego pobytu osoby, przeciwko której orzeczenie ma zostać wykonane, lub miejsca zwykłego pobytu dziecka; jeżeli żadne z tych dwóch miejsc nie znajduje się w państwie członkowskim, w którym orzeczenie zostanie wykonane, właściwość miejscową ustala się na podstawie miejsca wykonania orzeczenia.

Zgodnie z art. 41 i 42 rozporządzenia nr 2201/2003 orzeczenie dotyczące prawa do kontaktów z dzieckiem oraz orzeczenie zarządzające powrót dziecka wydane na podstawie art. 11 ust. 8 rozporządzenia nr 2201/2003 są wykonalne w innym państwie członkowskim bez konieczności stwierdzenia ich wykonalności i bez możliwości wniesienia sprzeciwu wobec ich uznania, jeżeli w państwie członkowskim pochodzenia wydano zaświadczenie sporządzone na standardowym formularzu zawartym w załączniku do rozporządzenia nr 2201/2003.

Do wniosku o uznanie lub nieuznanie orzeczenia oraz o stwierdzenie wykonalności orzeczenia należy załączyć jeden odpis orzeczenia spełniający warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności (np. odpis lub kopię poświadczoną za zgodność z oryginałem) oraz zaświadczenie wydane zgodnie z art. 39 przez właściwy organ państwa członkowskiego, w którym dane orzeczenie zostało wydane, sporządzone na standardowym formularzu zawartym w załączniku do rozporządzenia nr 2201/2003. W przypadku wyroku zaocznego konieczne jest również przedłożenie oryginału lub uwierzytelnionego odpisu dokumentu potwierdzającego niestawiennictwo strony na postępowaniu, wniosku o wszczęcie postępowania lub innego podobnego dokumentu, który został doręczony pozwanemu, lub dowolnego innego dokumentu świadczącego o tym, że pozwany przyjął wyrok bez zastrzeżeń. Jeżeli zaświadczenie lub wymagany dokument w przypadku wyroku zaocznego nie zostanie przedłożony, zastosowanie będzie miała procedura określona w art. 38 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003.

Jeżeli spełniono warunki określone we wspomnianym rozporządzeniu, procedura wykonania orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej wydanego w innym państwie członkowskim UE pokrywa się z procedurą stosowaną w odniesieniu do orzeczeń krajowych. W celu uzyskania dalszych informacji zob. poprzednie pytanie.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Środek zaskarżenia (apelację) od orzeczenia wnosi się do sądu, który wydał dane orzeczenie. Środek zaskarżenia zostanie następnie rozpoznany przez sąd wyższej instancji.

17 Jakie prawo zastępuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

W postępowaniach dotyczących kwestii związanych z władzą rodzicielską prawo właściwe ustala się zgodnie z postanowieniami Konwencji z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci. Wszelkie dwustronne umowy międzynarodowe między Republiką Czeską i innymi państwami są nadrzędne w stosunku do konwencji z 1996 r., chyba że złożono deklarację zgodnie z art. 52 ust. 1 konwencji z 1996 r. (deklaracja taka została złożona w odniesieniu do dwustronnej umowy wzajemnej między Republiką Czeską a Polską, dzięki czemu zagwarantowano nadrzędność postanowień konwencji z 1996 r.).

Ostatnia aktualizacja: 06/03/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Estonia

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) oznacza pieczę nad małoletnim dzieckiem, która obejmuje obowiązek i prawo rodzica do sprawowania opieki nad dzieckiem. Władza rodzicielska obejmuje prawo do sprawowania opieki nad osobą małoletniego (piecza nad osobą), prawo do zarządzania majątkiem dziecka (piecza nad majątkiem) oraz prawo do decydowania w kwestiach związanych z dzieckiem. Piecza nad majątkiem obejmuje prawo i obowiązek zarządzania majątkiem dziecka, a także reprezentowania dziecka. Nie wyklucza to prawa dziecka do samodzielnego zarządzania swoim majątkiem w przypadkach przewidzianych przez prawo.

Z rodzicielstwa wynika prawo podejmowania decyzji w odniesieniu do swojego małoletniego dziecka, polegające na decydowaniu w sprawach życia codziennego (zwykłych, związanych z pieczę) dotyczących dziecka. Podejmowanie decyzji w sprawach życia codziennego oznacza co do zasady podejmowanie zwykłych decyzji, które trzeba podejmować często i które nie mają trwałego wpływu na rozwój dziecka. Oprócz prawa podejmowania decyzji to z rodziców, które wykonuje władzę rodzicielską, ma również prawo reprezentowania swojego małoletniego dziecka. Rodzice, którzy wspólnie wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem, mają wspólne prawo do jego reprezentowania.

Oboje rodzice mają prawo utrzymywania kontaktów ze swoimi dziećmi, na które składa się prawo i obowiązek obojga rodziców utrzymywania bezpośredniego kontaktu ze swoimi dziećmi. Prawo rodziców do kontaktów z dziećmi nie zależy od sprawowania nad nimi pieczy. Rodzice mają również obowiązek alimentacyjny w stosunku do swoich małoletnich dzieci.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Wzajemne prawa i obowiązki rodziców i dzieci wynikają ze stosunku prawnego między rodzicami a dziećmi, który ustala się zgodnie z procedurą przewidzianą przez prawo. Matką dziecka jest kobieta, która je urodziła. Mężczyzna, od którego dziecko pochodzi, jest jego ojcem. Domniemywa się, że dziecko zostało poczęte przez mężczyznę będącego mężem matki dziecka w chwili jego narodzin, który uznał ojcostwo lub którego ojcostwo zostało ustalone przez sąd.

Rodzice pozostający ze sobą w związku małżeńskim wykonują władzę rodzicielską wspólnie, tj. wspólnie sprawują pieczę nad swoimi dziećmi. Jeżeli rodzice dziecka nie pozostają ze sobą w związku małżeńskim w chwili narodzin dziecka, wspólnie wykonują władzę rodzicielską, chyba że składając oświadczenia woli dotyczące uznania ojcostwa lub macierzyństwa, wyrazili wolę jej powierzenia jednemu z nich.

Jeżeli żadne z rodziców małoletniego nie ma prawa jego reprezentowania lub jeżeli ustalenie pochodzenia dziecka nie jest możliwe, dziecku wyznacza się opiekuna prawnego. Wówczas prawo pieczy będzie miał opiekun prawny. Obowiązkiem opiekuna prawnego jest dbanie o wychowanie i rozwój dziecka oraz ochrona jego praw osobistych i majątkowych.

Opiekunem prawnym może być dorosła osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych (na przykład krewny dziecka lub osoba trzecia) lub osoba prawna (spółka lub samorząd terytorialny). Na opiekuna prawnego wyznacza się osobę prawną, jeżeli nie znaleziono odpowiedniej osoby fizycznej lub jeżeli któreś z rodziców określiło w testamencie lub umowie o dziedziczenie, że na opiekuna prawnego należy wyznaczyć osobę prawną. Do osoby prawnej należy systematyczne poszukiwanie opiekuna będącego osobą fizyczną dla osoby pozostającej pod jej opieką oraz do udzielania porad takiemu opiekunowi i organizowania dla niego szkoleń.

Do czasu ustanowienia opiekuna prawnego obowiązki opiekuna czasowo wykonuje samorząd gminny właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka wpisanego do rejestru mieszkańców, o ile spełnione są przesłanki ustanowienia opieki nad dzieckiem. Przy wykonywaniu obowiązków opiekuna samorząd gminny ma prawa i obowiązki opiekuna prawnego.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli rodzice nie mogą lub nie chcą wykonywać władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, mogą wyrazić zgodę na jego przysposobienie. Zgoda rodziców na przysposobienie stanie się skuteczna po upływie ośmiu tygodni od urodzenia się dziecka i dopiero po tym terminie można złożyć wniosek o przysposobienie. Za zgodą rodziców dziecko może zostać oddane pod opiekę osobie, która chce je przysposobić, zanim udzielona zgoda na przysposobienie stanie się skuteczna.

Jeżeli żadne z rodziców małoletniego nie ma prawa do jego reprezentowania lub jeżeli nie jest możliwe ustalenie pochodzenia dziecka, sąd orzeka o ustanowieniu opiekuna prawnego z urzędu lub na wniosek samorządu gminnego lub osoby zainteresowanej.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Jeżeli rodzice są rozwiedzeni lub zamieszkują osobno, mają obowiązek zdecydować o sposobie dalszego wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Rodzice, którzy wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem, mogą uzgodnić warunki korzystania ze wspólnego prawa reprezentowania. Ustalenia dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, w tym zakończenie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, wymagają jednak zgody sądu.

Każde z rodziców ma prawo wnieść do sądu – w postępowaniu nieprocesowym – o powierzenie mu częściowej lub pełnej pieczy nad dzieckiem. Sąd może również orzec o wykonywaniu władzy rodzicielskiej nad dzieckiem w procesie, jeżeli w sprawie rozwodowej lub alimentacyjnej o to wniesiono.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice wykonujący władzę rodzicielską mogą swobodnie dokonać ustaleń dotyczących wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Zmiana ustaleń dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, w tym zakończenie jej wspólnego wykonywania, jest możliwa wyłącznie za zgodą sądu. W sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej nad dzieckiem w sposób prawnie wiążący decyduje i rozstrzyga sąd. Rozpoznając jakąkolwiek sprawę dotyczącą dziecka, sąd kieruje się przede wszystkim jego dobrem, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności i prawnie uzasadniony interes zaangażowanych osób. Spory dotyczące władzy rodzicielskiej nad dzieckiem należą do spraw z zakresu prawa rodzinnego, które sąd rozpoznaje w postępowaniu nieprocesowym i rozstrzyga w drodze postanowienia. Aby ustalić swoje prawa w odniesieniu do dziecka, każde z rodziców powinno zwrócić się do sądu.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rodzice wykonujący władzę rodzicielską mogą swobodnie dokonać ustaleń dotyczących wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Zmiana ustaleń dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, w tym zakończenie jej wspólnego wykonywania, jest możliwa wyłącznie za zgodą sądu. Aby dojść do porozumienia, rodzice mogą skorzystać z mediacji rodzinnej. Jednostka samorządu terytorialnego może skierować ich do odpowiedniego mediatora. Rodzice mogą na przykład uzgodnić sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem samodzielnie lub z pomocą mediatora rodzinnego, ale jeżeli umowa zostanie naruszona, pozostaje im zwrócić się do sądu w celu uzyskania tytułu wykonawczego (tj. postanowienia).

Ustalając sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem, sądy działają również w postępowaniu sądowym jako organy pojednawcze, dążąc do nakłonienia rodziców do osiągnięcia porozumienia w sprawie kontaktów z dzieckiem. Sąd wysłucha stron tak szybko, jak to możliwe, i pouczy je o możliwości skorzystania z pomocy doradcy rodzinnego, w szczególności w celu osiągnięcia wspólnego stanowiska w sprawie wykonywania opieki nad dzieckiem i ponoszenia odpowiedzialności za nie. Sąd może zawiesić postępowanie dotyczące dziecka, pod warunkiem że zawieszenie nie doprowadzi do opóźnienia ze szkodą dla dobra dziecka i jeżeli zainteresowane strony są gotowe do skorzystania z porady pozasądowej lub jeżeli spór mógłby – zdaniem sądu – z innych względów zostać rozwiązany w drodze porozumienia stron.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Właściwość sądu obejmuje sprawy dotyczące prawa rodziców do utrzymywania kontaktów z dziećmi, zmiany ustaleń w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, przywrócenia władzy rodzicielskiej, obowiązku alimentacyjnego oraz zmiany wysokości świadczenia alimentacyjnego na wniosek rodzica.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Wzajemne prawa i obowiązki rodziców i dzieci wynikają ze stosunku prawnego między nimi, co oznacza, że to z rodziców, którego dziecko jest zstępnym, ma obowiązek opieki nad dzieckiem. Wzajemne prawa i obowiązki rodziców i dziecka zależą od tego, kto sprawuje pieczę nad dzieckiem, tzn. jeżeli tylko

jedno z rodziców sprawuje pieczę nad dzieckiem, to to z rodziców może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez uprzedniej konsultacji z drugim z rodziców.

Rodzice mogą sprawować wyłączną władzę rodzicielską nad dzieckiem od chwili urodzenia się dziecka, na przykład w przypadkach, gdy rodzice, składając oświadczenia woli dotyczące uznania ojcostwa, wyrazili wolę powierzenia władzy rodzicielskiej jednemu z nich. Jedno z rodziców może również uzyskać wyłączną władzę rodzicielską na przykład w trzech omówionych dalej przypadkach.

Jedno z rodziców uzyskuje wyłączną władzę rodzicielską nad dzieckiem, jeżeli wniosło do sądu – w postępowaniu nieprocesowym – o powierzenie mu częściowej lub pełnej pieczy nad dzieckiem. Co do zasady jedno z rodziców wnosi o wyłączną władzę rodzicielską, jeżeli rodzice, którzy wspólnie wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem, zamieszkują na stałe oddzielnie lub z jakiegoś innego powodu nie chcą już wspólnie wykonywać tej władzy.

Jedno z rodziców może również wykonywać władzę rodzicielską samodzielnie w przypadkach, w których rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, ale władza rodzicielska jednego z nich uległa zawieszeniu. Jeżeli wyłączna władza rodzicielska nad dzieckiem powierzona jednemu z rodziców na podstawie przepisów prawa lub orzeczenia sądowego uległa zawieszeniu i nie ma powodu, by oczekiwać, że podstawy do zawieszenia ustaną, sąd powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców, jeśli służy to dobru dziecka.

Sąd powierzy również wykonywanie władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców, jeżeli to z rodziców, które wykonuje wyłączną władzę rodzicielską, zmarło lub zostało jej pozbawione, chyba że jest to sprzeczne z dobrem dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Jeżeli rodzice wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem wspólnie, sprawują wspólną pieczę nad dzieckiem i wykonują obowiązek opieki nad dzieckiem na własną odpowiedzialność i jednomyślnie, kierując się ogólnym dobrem dziecka. Rodzice, którzy wspólnie wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem, mają również wspólne prawo jego reprezentowania.

Jeżeli rodzice wspólnie wykonujący władzę rodzicielską nie dojdą do porozumienia w sprawie istotnej dla dziecka, sąd może, na wniosek jednego z rodziców, przyznać mu prawo podjęcia decyzji w tej sprawie. W razie przyznania prawa podjęcia decyzji sąd może ograniczyć wykonywanie tego prawa lub nałożyć dodatkowe obowiązki na tego z rodziców, które wykonuje to prawo.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej należą do właściwości sądów rejonowych. W razie sporu dotyczącego władzy rodzicielskiej powód powinien złożyć wniosek do sądu rejonowego o rozpoznanie sprawy w postępowaniu nieprocesowym. Wniosek należy złożyć do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka.

Wniosek powinien zawierać oznaczenie sądu, dane osobowe powoda, osoby, której dotyczy wniosek, oraz ich dzieci, a także wyraźne żądanie powoda.

Ponadto we wniosku należy wskazać okoliczności faktyczne, a powód powinien wymienić i przedstawić dowody, którymi dysponuje. Wniosek wymaga podpisania przez powoda lub jego pełnomocnika. Jeżeli powoda reprezentuje pełnomocnik, do wniosku należy dołączyć pełnomocnictwo lub inny dokument potwierdzający umocowanie.

Wniosek i dowody z dokumentów wymagają złożenia w sądzie na piśmie w języku estońskim. Jeżeli wniosek, zażalenie, sprzeciw lub zarzuty wniesione do sądu przez uczestnika postępowania nie zostały sporządzone w języku estońskim, sąd zażąda od osoby składającej dokumenty dostarczenia tłumaczenia w terminie wyznaczonym przez sąd.

Sprawy dotyczące ustalenia praw rodziców w odniesieniu do dziecka oraz ustalenia prawa do kontaktów z dzieckiem, tj. sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej, mogą być również rozpoznawane w procesie, jeżeli w sprawie rozwodowej lub alimentacyjnej o to wniesiono.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sądy rozpoznają sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej w trybie nieprocesowym zgodnie z przepisami prawa procesowego, z odpowiednim uwzględnieniem różnic dotyczących postępowania nieprocesowego (zob. kodeks postępowania cywilnego [1]).

W postępowaniu przyspieszonym sąd może rozpoznać jedynie pozew o świadczenie alimentacyjne od tego z rodziców, które nie zamieszkuje wspólnie z małoletnim dzieckiem. Sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej nie mogą być rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym. Sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej rozpatruje się na wniosek i dlatego wykazują różnice względów różnią się od powództw zwyczajnych. W postępowaniu nieprocesowym sąd sam ustala fakty i gromadzi niezbędne dowody, chyba że prawo stanowi inaczej. Sąd nie jest związany wnioskami ani faktami przedstawionymi przez strony postępowania ani dokonana przez nich oceną stanu faktycznego, chyba że prawo stanowi inaczej. Wymagania dotyczące protokołów z przesłuchań i doręczania dokumentów są również mniej rygorystyczne. W sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej sądy mogą również stosować środki służące regulowaniu wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem lub kontaktów z dzieckiem w toku postępowania lub w celu zagwarantowania przestrzegania ustaleń w przyszłości.

Sąd może zastosować środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego lub środki tymczasowe, jeżeli istnieje powód, by sądzić, że niezastosowanie tych środków mogłoby utrudnić lub uniemożliwić wykonanie orzeczenia. W sprawach z zakresu prawa rodzinnego rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego może nałożyć każdy sąd, w którego okręgu środki te należy zastosować. Środki takie obejmują na przykład powrót dziecka do drugiego z rodziców lub wykonanie obowiązku alimentacyjnego. Sąd może między innymi nakazać pozwanemu wypłatę świadczenia alimentacyjnego w toku postępowania lub wniesienie zabezpieczenia na poczet wypełnienia obowiązku alimentacyjnego.

[1] Kodeks postępowania cywilnego (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.06.2014, 58). Dostęp online: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Jeżeli sąd uzna, że osoba fizyczna nie jest w stanie ponieść kosztów postępowania ze względu na jej sytuację finansową, może zwolnić ją całkowicie lub częściowo z kosztów pomocy prawnej i opłaty skarbowej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Orzeczeniem wydawanym w postępowaniu nieprocesowym jest postanowienie, do którego stosuje się przepisy dotyczące postanowień wydanych w postępowaniu, chyba że prawo stanowi inaczej. Od postanowienia w sprawie władzy rodzicielskiej można się odwołać zgodnie z przepisami ogólnymi regulującymi postępowanie odwoławcze, jeżeli strona wnosząca środek zaskarżenia uzna, że sąd pierwszej instancji wydał postanowienie z naruszeniem przepisów prawa (np. jeżeli sąd pierwszej instancji nieprawidłowo zastosował przepis prawa materialnego lub procesowego). Z powyższych względów można również wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Sąd rozpoznaje sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej w postępowaniu nieprocesowym. W sprawie z zakresu prawa rodzinnego rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym sąd wydaje postanowienie, które jest wykonalne z chwilą jego uprawomocnienia się, chyba że prawo stanowi inaczej. Postanowienie wydane w postępowaniu procesowym stanowi tytuł wykonawczy. W przypadku gdy dłużnik nie zastosuje się dobrowolnie do postanowienia w sprawie władzy rodzicielskiej, postanowienie zostanie wyegzekwowane w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie wniosku powoda. W tym celu powód powinien złożyć wniosek do komornika sądowego, w którego okręgu dłużnik ma miejsce zamieszkania lub siedzibę bądź w którym znajduje się majątek

dłużnika. W sprawie dotyczącej kontaktów z dzieckiem komornik sądowy będzie współpracował w postępowaniu egzekucyjnym z wyspecjalizowanym w sprawach kontaktów z dziećmi przedstawicielem jednostki samorządu terytorialnego właściwej dla miejsca zamieszkania dziecka lub, wyjątkowo, miejsca zamieszkania zobowiązanego. W stosownych przypadkach komornik sądowy może zasugerować samorządowi terytorialnemu tymczasowe umieszczenie dziecka w placówce pomocy społecznej. Jeżeli zobowiązany będzie utrudniał egzekucję przymusową, może zostać ukarany grzywną.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Rozporządzenie to stosuje się do wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, z wyjątkiem Danii.

Orzeczenie w sprawie wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej wobec dziecka, które zostało wydane w jednym państwie członkowskim i podlega wykonaniu w tym państwie oraz które zostało doręczone, zostanie wykonane w innym państwie członkowskim, jeżeli jego wykonalność w tym państwie została stwierdzona na wniosek którejkolwiek zainteresowanej strony. W tym celu należy złożyć do sądu wniosek o stwierdzenie wykonalności.

Sąd, do którego należy złożyć wniosek, można znaleźć [tutaj](#).

Strona, która występuje o uznanie albo nieuznanie orzeczenia lub stwierdzenie wykonalności, powinna przedstawić:

- a) odpis orzeczenia, który spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności; oraz
- b) zaświadczenie dotyczące orzeczeń w sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej.

Formularz jest dostępny [tutaj](#).

Orzeczenia dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej nie uznaje się:

- a) jeżeli takie uznanie jest oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, biorąc pod uwagę dobro dziecka;
 - b) jeżeli orzeczenie, z wyjątkiem przypadków niecierpiących zwłoki, zostało wydane bez zapewnienia dziecku możliwości bycia wysłuchanym, z naruszeniem podstawowych zasad postępowania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
 - c) jeżeli zostało wydane zaocznie, o ile stronie przeciwnej nie doręczono pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający jej przygotowanie obrony, chyba że zostanie ustalone, że strona przeciwna jednoznacznie zgadza się z orzeczeniem;
 - d) na wniosek każdej osoby podnoszącej zarzut, że orzeczenie narusza jej odpowiedzialność rodzicielską, jeżeli orzeczenie zostało wydane bez zapewnienia tej osobie możliwości bycia wysłuchaną;
 - e) jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z późniejszym orzeczeniem dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej, wydanym w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
 - f) jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z późniejszym orzeczeniem dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej, wydanym w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu, o ile to późniejsze orzeczenie spełnia przesłanki niezbędne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
- lub
- g) jeżeli nie przestrzegano procedury określonej w art. 56 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Sąd, do którego należy złożyć wniosek, można znaleźć [tutaj](#).

Strona, która występuje o uznanie albo nieuznanie orzeczenia lub stwierdzenie wykonalności, powinna przedstawić:

- a) odpis orzeczenia, który spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności; oraz
- b) zaświadczenie dotyczące orzeczeń w sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej, o którym mowa w art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003.

Formularz jest dostępny [tutaj](#).

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Zgodnie z estońską ustawą o prawie prywatnym międzynarodowym [1] stosunki między rodzicami a dzieckiem reguluje prawo państwa miejsca zamieszkania dziecka.

Ponadto konwencja haska z 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci ma zastosowanie między państwami będącymi sygnatariuszami konwencji.

Wskazanie prawa właściwego może również wynikać z postanowień umów w sprawie pomocy prawnej. Republika Estońska zawarła umowy o pomocy prawnej z następującymi państwami:

Umowę między Republiką Estońską, Republiką Litewską a Republiką Łotewską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych (1993 r.);

Umowę między Republiką Estońską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (1993 r.);

Umowę między Republiką Estońską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych (1995 r.);

Umowę między Republiką Estońską a Rzeczpospolitą Polską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych (1999 r.).

W związku z tym, że wszystkie strony umów o pomocy prawnej zawartych z Litwą, Łotwą i Polską są również stronami konwencji haskiej z 1996 r., strony postanowiły stosować postanowienia konwencji przy wskazywaniu prawa właściwego.

[1] Ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym (RT I 2002, 35, 217). Dostęp online: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Ostatnia aktualizacja: 07/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Irlandia

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Termin prawny „władza rodzicielska” (w Irlandii: *guardianship*) oznacza wszelkie prawa i obowiązki z tytułu sprawowania pieczy nad dzieckiem, które zostały ustanowione w przepisach, określone przez sąd lub przewidziane w wiążącej umowie. Osoba wykonująca władzę rodzicielską posiada prawo do pieczy nad dzieckiem i prawo do kontaktów z dzieckiem m.in. w kwestiach odnoszących się do dobra dziecka.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Co do zasady rodzice dziecka pozostający w związku małżeńskim wspólnie wykonują władzę rodzicielską wobec dziecka. Jeżeli rodzice nie pozostają w związku małżeńskim, osobą wykonującą władzę rodzicielską jest zasadniczo matka dziecka, ale biologicznemu ojcu dziecka można powierzyć prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej na podstawie porozumienia zawartego między rodzicami lub na mocy orzeczenia sądu.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Tak. Health Service Executive (Organ Wykonawczy ds. Służby Zdrowia) może – za pośrednictwem swojej Agencji ds. Dzieci i Rodziny (TUSLA) – zwrócić się do sądu rejonowego (*District Court*) o wydanie orzeczenia o obowiązkowym ustanowieniu opiekuna dla dzieci, które nie ukończyły osiemnastego roku życia. W wyjątkowych okolicznościach sąd może ustanowić opiekuna odpowiedzialnego za wykonywanie władzy rodzicielskiej, jeżeli rodzic nie chce lub nie jest w stanie wykonywać władzy rodzicielskiej. Po śmierci rodzica można ustanowić opiekuna testamentowego dla dziecka (*Testamentary Guardian*), jeżeli został on wskazany w testamencie lub w kodycyli; opiekun taki może również zostać ustanowiony przez sąd. Jeżeli nie wskazano takiego opiekuna, Health Service Executive – działając za pośrednictwem swojej Agencji ds. Dzieci i Rodziny (TUSLA) – może wystąpić do sądu rejonowego o wydanie orzeczenia o obowiązkowym ustanowieniu opiekuna dla dzieci, które nie ukończyły osiemnastego roku życia, jeżeli ich rodzice zmarli lub nie są w stanie sprawować nad nimi pieczy.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

W przypadku rozvodu lub separacji rodzice mogą uregulować kwestie związane ze sprawowaniem pieczy nad dzieckiem i prawem do kontaktów z dzieckiem w drodze porozumienia. Jeżeli rodzice nie osiągną porozumienia, mogą zwrócić się do sądu – w takiej sytuacji sędzia może wydać orzeczenie w sprawie sprawowania pieczy nad dzieckiem lub korzystania z prawa do kontaktów z dzieckiem. Jeżeli oboje rodzice wykonują władzę rodzicielską wobec dziecka, rozwód lub separacja rodziców pozostają bez uszczerbku dla prawa rodziców do wykonywania władzy rodzicielskiej, choć – w ściśle określonych przypadkach i wyłącznie jeżeli wymaga tego dobro dziecka – sąd może pozbawić prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej ojca dziecka, który nie pozostaje w związku małżeńskim z matką dziecka.

5 Jeżeli rodzice zawarą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice, którzy zawarli porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, są zobowiązani do przedstawienia tego porozumienia sądowi, który wydaje postanowienie nadające porozumieniu charakter prawnie wiążący. Sąd musi mieć pewność, że porozumienie zapewni należytą ochronę praw dziecka, i może odmówić wydania postanowienia nadającego porozumieniu charakter prawnie wiążący, jeżeli nie będzie przekonany, że każde z rodziców z osobna lub oboje rodzice razem należycie wywiążą się ze swoich obowiązków wobec dziecka. Takie porozumienie nie może skutkować pozbawieniem któregokolwiek z rodziców prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rodzice mogą skorzystać z pozasądowych mechanizmów rozstrzygnięcia sporów – takich jak mediacja lub poradnictwo rodzinne.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sędzia może rozstrzygać wszystkie kwestie odnoszące się do dobra dziecka, w tym m.in. kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, sprawowaniem pieczy nad dzieckiem oraz utrzymywaniem z nim kontaktów. Zob. również odpowiedzi na pytania 4 i 5 powyżej – sąd nie może pozbawić władzy rodzicielskiej rodziców pozostających w związku małżeńskim ani matki biologicznej dziecka, ale może określić warunki korzystania przez rodzica z przysługującego mu prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Nie. Chociaż osoba sprawująca wyłączną pieczę nad dzieckiem może podejmować bieżące decyzje związane ze sprawowaniem nad nim opieki i nadzoru, osoba, która nie sprawuje pieczy nad dzieckiem, ale której przysługuje prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej, ma prawo do wyrażania opinii we wszystkich sprawach dotyczących dobra dziecka, w tym m.in. w kwestiach związanych z edukacją dziecka i jego miejscem zamieszkania.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Sąd przyznaje rodzicom prawo do sprawowania wspólnej pieczy nad dzieckiem, jeżeli nie ma między nimi głębokiej wrogości i jeżeli są w stanie wspólnie podejmować decyzje istotne z punktu widzenia dobra dziecka oraz decyzje związane ze sprawowaniem bieżącej pieczy nad dzieckiem. Nie oznacza to, że każde z rodziców ma prawo do spędzania z dzieckiem takiej samej ilości czasu; pozwala to jednak zagwarantować obojgu rodzicom takie same prawa i obowiązki względem dziecka.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Co do zasady osoby, które chcą wystąpić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej, składają taki wniosek do sądu rejonowego; w przypadku niektórych wniosków drugorzędnych względem postępowania w sprawach małżeńskich może pojawić się jednak konieczność wystąpienia do sądu okręgowego lub Wysokiego Trybunału. Wysoki Trybunał (High Court) ma wyłączną właściwość w sprawach dotyczących uprowadzenia dziecka.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Tak. W przypadku wystąpienia okoliczności, w których konieczność powiadomienia strony przeciwnej w trybie standardowym mogłaby skutkować narażeniem dziecka na niebezpieczeństwo, dopuszcza się możliwość wystąpienia do sądu o wszczęcie postępowania w trybie *ex parte*, tj. bez powiadamiania strony przeciwnej o jego wszczęciu.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak. Pomoc prawną przyznaje się w ramach systemu prawa pomocy w sprawach cywilnych. System ten opiera się na kryterium dochodowym.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak. Można zaskarżyć orzeczenie sądu pierwszej instancji, tj. sądu, przed którym wszczęto postępowanie; z reguły nie można jednak zaskarżyć wyroku wydanego przez sąd apelacyjny.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Osoby zwracające się o wykonanie orzeczenia w przedmiocie władzy rodzicielskiej powinny zapoznać się z przepisami regulującymi tryb postępowania przed odpowiednimi sądami lub organami. Stronę przeciwną należy każdorazowo poinformować o zamiarze wszczęcia postępowania w celu wykonania orzeczenia, z wyjątkiem postępowania wszczynanych w trybie *ex parte*.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Zobacz odpowiedź na pytanie 14.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Należy zwrócić się do Wysokiego Trybunału, który ma właściwość ogólną w pierwszej instancji.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Ustawa o ochronie dzieci (konwencji haskiej) z 2000 r. nadaje moc prawną konwencji haskiej z 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, która ma zastosowanie w tej dziedzinie. Zastosowanie w tym zakresie mają również przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (Bruksela II bis).

Ostatnia aktualizacja: 03/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Grecja

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Władza rodzicielska stanowi zarazem prawo i obowiązek rodziców. Obejmuje ona opiekę nad małoletnim dzieckiem, zarządzanie majątkiem dziecka oraz reprezentowanie dziecka we wszelkich sprawach, czynnościach lub postępowaniach sądowych dotyczących dziecka lub jego majątku. Władza rodzicielska zapewnia zatem ochronę praw osobistych i majątkowych małoletniego.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Obydwoje rodzice wykonują władzę rodzicielską wspólnie. Podejmując jakąkolwiek decyzję dotyczącą wykonywania władzy rodzicielskiej, rodzice muszą mieć zawsze na względzie dobro dziecka.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli którekolwiek z rodziców nie jest w stanie wykonywać władzy rodzicielskiej ze względów praktycznych (np. hospitalizacja, odbywanie kary pozbawienia wolności) lub ze względów prawnych (brak zdolności do czynności prawnych), rodzic taki pozostanie wyłącznie posiadaczem przedmiotowego prawa, podczas gdy drugie z rodziców będzie wykonywało pełną władzę rodzicielską.

Jeżeli żadne z rodziców nie jest w stanie wykonywać władzy rodzicielskiej, małoletnie dziecko zostanie oddane pod opiekę innej osoby; rodzice dziecka zachowują władzę rodzicielską jako zwykli posiadacze prawa, nie mogą jednak tego prawa wykonywać.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

W przypadku rozvodu lub separacji rodziców, jeżeli obydwoje rodzice pozostają przy życiu, kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej rozstrzyga sąd. Sąd może powierzyć władzę rodzicielską jednemu z rodziców lub, jeżeli rodzice dojdą do porozumienia i wspólnie ustalą miejsce zamieszkania dziecka, obojgu rodzicom. Sąd może jednak postanowić inaczej, w szczególności może podzielić prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej między rodziców lub powierzyć je osobie trzeciej.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

W przypadku konieczności orzeczenia o wykonywaniu władzy rodzicielskiej, jak w przypadku rozvodu lub separacji, sąd weźmie pod uwagę wszelkie porozumienia między rodzicami, chociaż takie porozumienia nie są dla sądu wiążące. Porozumienia tego rodzaju nie muszą spełniać żadnych określonych wymogów formalnych, pod warunkiem że sąd zostanie poinformowany o ich zawarciu w należyty sposób. Najczęstszym sposobem powiadomienia sądu jest przedłożenie dokumentu sporządzonego przez strony, zawierającego treść zawartego porozumienia. W przypadku rozvodu na zgodny wniosek rodziców małoletniego dziecka w obowiązujących przepisach przewidziano wyraźny wymóg sporządzenia przez rodziców pisemnego porozumienia w kwestii prawa pieczy nad dzieckiem oraz prawa do kontaktów z dzieckiem, które musi zostać następnie przekazane sądowi.

We wszystkich innych przypadkach rodzice mogą zawrzeć nieformalne porozumienie w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej bez konieczności spełniania jakichkolwiek wymogów formalnych lub stosowania jakiegokolwiek formalnej procedury, aby dokonać podziału władzy rodzicielskiej pomiędzy rodziców w praktyce w taki sposób, aby rodzice byli odpowiedzialni za poszczególne aspekty wykonywania władzy rodzicielskiej. Na przykład jedno z rodziców może sprawować pieczę nad dzieckiem, a drugie może być odpowiedzialne za zarządzanie majątkiem małoletniego i reprezentowanie jego interesów.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do wykonywania władzy rodzicielskiej i jeżeli będzie tego wymagało dobro dziecka, sprawę rozstrzygnie sąd. Alternatywną metodą rozwiązywania sporów jest mediacja.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Jeżeli rodzice nie zgadzają się co do konkretnej kwestii dotyczącej wykonywania władzy rodzicielskiej i wniosą sprawę do sądu, sąd może orzec wyłącznie w takiej kwestii. Może to być dowolna kwestia powstała w związku z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, która stanowi źródło sporu między rodzicami, z których każdy pozostaje przy własnym zdaniu, i której rozwiązanie byłoby korzystne z punktu widzenia dobra dziecka. Kwestia ta może mieć obiektywnie istotny charakter, np. wybór imienia, wyrażenie zgody na przeprowadzenie operacji itp., lub może być obiektywnie mało ważna, ale uznawana za wystarczająco istotną przez rodziców, aby wnieść sprawę do sądu.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Co do zasady tak, o ile dana kwestia wchodzi w zakres prawa pieczy nad dzieckiem przysługującego temu rodzicowi. Rodzice mogą zawsze odrzucić zaproponowane przez sąd rozwiązanie polegające na przyznaniu wyłącznej pieczy nad dzieckiem jednemu z rodziców: nawet po wydaniu wyroku przez sąd rodzice mogą uzgodnić zastosowanie innego rozwiązania, w ramach którego drugie z rodziców będzie pełniło pewną rolę w sprawowaniu opieki nad dzieckiem, pod warunkiem oczywiście, że takie porozumienie nie będzie sprzeczne z dobrem dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Oznacza to, że wszystkie decyzje dotyczące opieki nad dzieckiem muszą być podejmowane przez rodziców wspólnie.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sądem właściwym w tych sprawach jest zawsze sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym (*μονομελές πρωτοδικείο*). Pozwy muszą zostać wniesione do właściwego miejscowo sądu oraz doręczone pozwanemu; należy również przekazać sądowi dokumenty, które stanowią podstawę pozwu.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym orzeka zgodnie ze specjalną procedurą, o której mowa w art. 681 lit. B i C kodeksu postępowania cywilnego. Procedurę tę opracowano na wzór procedury wykorzystywanej w przypadku sporów pracowniczych, aby przyspieszyć rozpoznawanie spraw. Z uwagi na fakt, że spory dotyczące władzy rodzicielskiej mają głównie osobisty charakter, zastosowanie mają również niektóre elementy procedury stosowanej w sprawach małżeńskich oraz zasady prowadzenia postępowania nieprocesowego przez organ sądowy i przeprowadzania dowodu przez sąd z urzędu. Jeżeli jednak spory dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej są powiązane z jedną ze spraw małżeńskich, o których mowa w art. 592 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (np. sprawą o ustalenie ojcostwa), sąd musi zastosować procedurę przewidzianą w art. 598–612 i 616–622 kodeksu. W sprawach pilnych sąd może zastosować środki tymczasowe (*ασφαλιστικά μέτρα*), a w sytuacjach nadzwyczajnych może wydać nakaz tymczasowy (*προσωρινή διαταγή*).

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, zgodnie z ogólnymi warunkami dotyczącymi pomocy prawnej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Wyrok sądu w sprawie władzy rodzicielskiej może zostać uchylony lub zmieniony, jeżeli doszło do zmiany okoliczności, które stanowiły podstawę jego wydania. Wyrok w sprawie władzy rodzicielskiej można również zaskarżyć, wnosząc dowolny zwykły środek zaskarżenia (apelację (*έφεση*)), skargę kasacyjną (*αναίρεση*), wniosek o uchylenie (*ανακοπή ερημοδικίας*), wniosek o rewizję nadzwyczajną (*αναψηλάφηση*)) zgodnie ze standardowymi wymogami.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Wyrok w sprawie władzy rodzicielskiej podlega wykonaniu na mocy art. 950 kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli nakłada również określone obowiązki, tj. jeżeli nie tylko rozstrzyga kwestie związane z władzą rodzicielską, prawem pieczy nad małoletnim dzieckiem lub prawem do kontaktów z dzieckiem, ale ustanawia również nakaz wydania lub zwrócenia dziecka, ustala tryb kontaktów z dzieckiem lub nakłada na strony zakaz podejmowania wszelkich działań niezgodnych z treścią wyroku. W szczególności: a) wyrok nakazujący wydanie lub zwrócenie dziecka oznacza, że rodzic, z którym dziecko przebywa, ma obowiązek zastosowania się do orzeczenia sądu, przy czym w przypadku niewywiązania się z tego obowiązku w tym samym wyroku może być przewidziana możliwość automatycznego wymierzenia pozwanemu grzywny w wysokości do 50 000 EUR płatnej na rzecz uprawnionego występującego o wydanie lub zwrócenie dziecka, kary tymczasowego pozbawienia wolności do roku lub obydwu tych kar łącznie (wykonanie pośrednie (*έμμεση εκτέλεση*)); oraz b) w przypadku gdy wykonywanie prawa do osobistych kontaktów rodzica z dzieckiem jest utrudnione, w wyroku w sprawie kontaktów z dzieckiem może być przewidziana możliwość wymierzenia osobie utrudniającej takie kontakty grzywny lub kary pozbawienia wolności (wykonanie uzupełniające (*αναπληρωματική εκτέλεση*)).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Wyroki sądu w sprawie władzy rodzicielskiej wydane w innych państwach członkowskich są uznawane automatycznie bez konieczności dopełnienia jakichkolwiek dalszych formalności przez greckie organy administracyjne. Sądy greckie są właściwe do orzekania w kwestii ważności wyroków sądów zagranicznych lub do rozpatrywania wniosków o uznanie wyroku sądu zagranicznego bez wcześniejszego badania jurysdykcji sądu w państwie członkowskim pochodzenia. We wniosku o uznanie wyroku w Grecji sądy greckie mogą odmówić uznania wyroku w sprawie władzy rodzicielskiej, jeżeli: a) jest on sprzeczny z krajowym porządkiem publicznym – w takim przypadku należy każdorazowo wziąć pod uwagę dobro dziecka; lub b) jest on niemożliwy do pogodzenia z późniejszym wyrokiem w sprawie władzy rodzicielskiej wydanym przez sąd grecki. Ponadto w przypadku gdy zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 sądy greckie posiadają jurysdykcję jako sądy państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie wyroku z uwagi na miejsce zamieszkania dziecka, sądy greckie mogą rozstrzygnąć kwestię władzy rodzicielskiej nad dzieckiem w inny sposób, wydając własne orzeczenie w sprawie w późniejszym terminie, bez konieczności wcześniejszego zbadania jurysdykcji sądu w państwie członkowskim pochodzenia oraz wiążącego charakteru wyroku wydanego przez ten sąd (czy np. przysługuje od niego apelacja).

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W takich przypadkach sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji orzekający w składzie jednoosobowym, który rozpoznaje sprawę zgodnie z procedurą przewidzianą dla danego rodzaju sporu.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Stosunki między rodzicami a dzieckiem są regulowane następującymi przepisami prawa w podanej kolejności: 1) prawo państwa ostatniego wspólnego obywatelstwa rodziców i dziecka; 2) prawo państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu rodziców i dziecka; 3) prawo państwa, którego dziecko jest obywatelem.

Ostatnia aktualizacja: 21/10/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [\[es\]](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Odpowiedzialność rodzicielska - Hiszpania

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

W prawie hiszpańskim władzę rodzicielską określa się zazwyczaj terminem *patria potestad*. Władza rodzicielska obejmuje prawa i obowiązki osób fizycznych, zazwyczaj rodziców, lub osób prawnych, którym powierzono ochronę osoby i majątku małoletniego na mocy ustawy lub orzeczenia sądowego. Władza rodzicielska musi być zawsze wykonywana dla dobra dzieci, z poszanowaniem ich osobowości oraz integralności fizycznej i psychicznej. Obejmuje ona następujące prawa i obowiązki:

1. opiekę nad dziećmi, przebywanie z nimi, zapewnienie im żywienia, wychowywanie oraz dbanie o to, aby otrzymały kompleksowe wykształcenie;

2. reprezentowanie dzieci i sprawowanie zarządu ich majątkiem.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władzę rodzicielską nad małoletnimi wykonują rodzice.

W przypadku separacji, rozwodu lub rozstania rodziców lub też jeżeli nie mieszkają oni razem, wszystkie prawa i obowiązki związane z małoletnimi dotyczące ich osoby i majątku powierza się obojgu rodzicom, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności.

Jeżeli rodzice mieszkają osobno, władzę rodzicielską wykonuje ten rodzic, z którym dziecko zamieszkuje. Na uzasadniony wniosek drugiego z rodziców sąd może jednak, jeżeli wymaga tego dobro dziecka, powierzyć temu rodzicowi władzę rodzicielską, którą ma on wykonywać wspólnie z pierwszym rodzicem, lub też może podzielić zadania nieodłącznie powiązane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej między matkę i ojca.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Zgodnie z prawem hiszpańskim można wyznaczyć innych krewnych, inne osoby lub instytucje do wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi pod nadzorem sądu, jeżeli rodzice nie wypełniają obowiązków ochrony określonych w ustawie o opiece nad małoletnimi lub jeżeli nie wypełniają ich w zadowalający sposób.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

W przypadku rozwodu lub separacji rodziców władza rodzicielska może zostać ustalona:

na wniosek obojga rodziców w umowie regulacyjnej (*convenio regulado*), którą muszą zatwierdzić sądy;

na podstawie orzeczenia sądu wydanego w postępowaniu procesowym.

Władza rodzicielska jako instytucja ochrony małoletnich przysługuje obojgu rodzicom.

Ustalenia dotyczące opieki i prawa pieczy nad małoletnimi można podsumować następująco:

przyznanie opieki i pieczy tylko jednemu rodzicowi jest najczęściej stosowanym rozwiązaniem, zarówno w przypadku separacji, jak i rozwodów uzgadnianych za porozumieniem stron lub przeprowadzanych w trybie postępowania procesowego; w przypadku rodzica pozbawionego prawa pieczy nad dzieckiem ustala się szczegóły dotyczące odwiedzin;

przyznanie prawa do wspólnej opieki polegające na wyznaczeniu naprzemiennych okresów, w których małoletni przebywają z jednym lub z drugim rodzicem; w sytuacjach wyjątkowych, kierując się okolicznościami i dobrem małoletniego, sąd może wydać orzeczenie, w którym opieka i piecza nad dzieckiem zostaną przyznane innej osobie albo na wniosek samych rodziców, albo bezpośrednio na mocy orzeczenia sądu.

W przypadkach, w których opiekę nad małoletnim sprawuje organ administracji, sytuacja ta pozostaje bez zmian i opieki nad dzieckiem nie przyznaje się żadnemu z rodziców.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice, którzy zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, mają obowiązek przedłożyć podpisaną umowę regulacyjną zawierającą wszystkie uzgodnione kwestie. Oprócz innych ustaleń musi ona wyraźnie regulować:

opiekę i pieczę nad dzieckiem,

tryb odwiedzin przez rodziców,

wykonywanie władzy rodzicielskiej,

sposób korzystania z domu rodzinnego,

świadczenia alimentacyjne na rzecz małoletniego.

Umowę regulacyjną składa się wraz z wnioskiem we właściwym sądzie pierwszej instancji. Rodzice muszą potwierdzić tę umowę w sądzie. Sędzia ocenia postanowienia umowy po wysłuchaniu małoletnich, jeżeli ich wiek na to pozwala, oraz po zasięgnięciu opinii prokuratora.

Sędzia zatwierdzi porozumienie małżonków przyjęte w celu uregulowania skutków unieważnienia małżeństwa, separacji lub rozwodu, chyba że uzna je za sprzeczne z dobrem dzieci. Jeżeli strony przedstawią ustalenia dotyczące odwiedzin wnuków przez dziadków i kontaktów między nimi, sędzia może zatwierdzić je po wysłuchaniu dziadków i uzyskaniu ich zgody.

Jeżeli porozumienie zostanie odrzucone, musi się to odbyć na podstawie uzasadnionego orzeczenia. W takiej sytuacji małżonkowie muszą, w stosownych przypadkach, przedstawić nowe porozumienie do zatwierdzenia przez sędziego.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Mediacja rodzinna stanowi najlepszy alternatywny środek wobec orzeczenia sądu mający na celu osiągnięcie porozumienia między stronami.

Aby jakiegokolwiek osiągnięte porozumienie było wykonalne, musi ono zawsze zostać zatwierdzone orzeczeniem sądu.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

W orzeczeniu sędzia – kierując się dobrem małoletnich dzieci i unikając w miarę możliwości rozdzielania rodzeństwa oraz po wysłuchaniu dzieci, jeżeli mają one zdolność oceny sytuacji – musi zawsze orzec o następujących kwestiach:

środkach prawnych w zakresie pieczy i opieki nad dzieckiem powierzonej jednemu z rodziców lub obojgu rodzicom oraz w zakresie wykształcenia;

trybie odwiedzin ze wskazaniem czasu, sposobu i miejsca, w którym rodzice mogą kontaktować się z dziećmi i spędzać z nimi czas;

w drodze wyjątku może zaistnieć konieczność ograniczenia lub zawieszenia prawa do odwiedzin, jeżeli zachodzą poważne okoliczności lub jeżeli jedno z rodziców w stopniu poważnym i powtarzalnie nie wypełnia swoich obowiązków;

przyznaniu władzy rodzicielskiej oraz, w razie konieczności i jeżeli jest to uzasadnione dobrem dzieci, o powierzeniu całkowitej lub częściowej władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, w tym pozbawieniu takiej władzy w uzasadnionym przypadku;

świadczeniach alimentacyjnych wypłacanych przez każde z rodziców w celu zaspokojenia potrzeb dziecka, z uwzględnieniem sytuacji materialnej, oraz o zastosowaniu środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej wypłaty takich świadczeń;

przyznaniu prawa do korzystania z domu rodzinnego i przedmiotów codziennego użytku w przypadkach, w których rodzice nie zawarli porozumienia;

pierwszeństwo daje się małżonkowi sprawującemu pieczę nad małoletnimi dziećmi.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Co do zasady władzę rodzicielską wykonują oboje rodzice. Obojgu rodzicom przysługuje zatem prawo do podejmowania decyzji we wszystkich sprawach dotyczących małoletniego i do ich rozwiązywania, nawet jeżeli prawo pieczy nad dzieckiem przyznano tylko jednemu z nich.

W przypadku braku porozumienia między rodzicami w zakresie decyzji dotyczących małoletnich dzieci, które mogą lub powinny być przez nich podejmowane, np. w odniesieniu do kwestii związanych ze szkołą i wykształceniem, takich jak wybór szkoły lub zajęć pozalekcyjnych, kwestii związanych z opieką zdrowotną, takich jak wybór lekarza, spraw osobistych, takich jak wybór imienia czy edukacja religijna, lub wybór miejsca lub kraju zamieszkania małoletnich itp., oraz gdy wzajemne porozumienie okazało się niemożliwe, każde z rodziców może zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie sporu.

Po wysłuchaniu obojga rodziców oraz dziecka (jeżeli jest ono zdolne do oceny sytuacji) sędzia powierzy prawo do podejmowania decyzji matce lub ojcu bez możliwości odwołania się od takiego postanowienia. W przypadku gdyby nieporozumienia powtarzały się lub zaistniała inna przyczyna, która w stopniu poważnym utrudni wykonywanie władzy rodzicielskiej, sędzia może przyznać prawo do podejmowania decyzji w całości lub częściowo jednemu z rodziców lub może rozdzielić te funkcje rodzicielskie pomiędzy rodziców. Wszystkie te środki mogą być stosowane przez maksymalny okres dwóch lat.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

W razie przyznania prawa pieczy nad małoletnim wspólnie obojgu rodzicom w praktyce codzienna opieka nad małoletnim jest sprawowana przez każdego z rodziców naprzemiennie we wcześniej ustalonych przedziałach czasowych, które zazwyczaj pokrywają się z konkretnymi okresami nauki w szkole, takimi jak semestr lub rok szkolny.

Opieka we wszystkich okresach wakacyjnych jest dzielona przez oboje rodziców.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

W postępowaniu w sprawach małżeńskich o separację lub rozwód na zgodny wniosek stron sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji, w którego okręgu znajduje się ostatni, wspólny dom małżeński lub dom jednego z wnioskodawców.

W postępowaniu procesowym w sprawie małżeńskiej sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji, w którego okręgu znajduje się dom małżeński, a jeżeli małżonkowie zamieszkują w różnych okręgach sądowych, powód może wybrać sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się ostatni dom małżeński, lub dla miejsca, w którym zamieszkuje pozwany.

W postępowaniu dotyczącym wyłącznie opieki, pieczy i świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci, w przypadku gdy rodzice nie są małżeństwem, sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji, w którego okręgu znajduje się ostatnie wspólne miejsce zamieszkania rodziców. Jeżeli zamieszkują oni w różnych okręgach sądowych, powód może wybrać sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego lub dla miejsca zamieszkania małoletniego.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

W tych sprawach zastosowanie mają następujące procedury:

w sprawach, w których strony zawarły porozumienie – procedura wzajemnego porozumienia ustanowiona w art. 777 ustawy o postępowaniu cywilnym w przypadku separacji, rozwodu i przyjęcia ostatecznych środków w kwestii opieki, pieczy i świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci, jeżeli rodzice nie są małżeństwem;

w przypadku braku porozumienia między stronami – postępowanie procesowe określone w art. 770 i art. 774 ustawy o postępowaniu cywilnym, które ma również zastosowanie do postępowania w sprawach rodzinnych i w sprawach dotyczących małoletnich, jeżeli rodzice nie są małżeństwem.

W sytuacjach nagłych można zwrócić się do zastosowania środków w ramach poniżej opisanych procedur:

środków tymczasowych poprzedzających wytoczenie powództwa o unieważnienie małżeństwa, separację, rozwód lub w postępowaniu dotyczącym opieki i pieczy nad małoletnimi dziećmi oraz alimentów. Regulują to przepisy art. 771 i art. 772 ustawy o postępowaniu cywilnym.

Wyraźnie wskazano, że w przypadku zaistnienia nagłych przyczyn w pierwszym wydanym orzeczeniu można zastosować środki wywołujące skutek natychmiastowy;

środków tymczasowych wynikających z przyjęcia powództwa o wszczęcie postępowania w sprawie małżeńskiej lub związanego z małoletnimi, podobnie jak w sytuacjach opisanych powyżej. Jest to przewidziane w art. 773 ustawy o postępowaniu cywilnym.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Można uzyskać pełną lub częściową pomoc prawną, pod warunkiem że przedstawi się dowód potwierdzający spełnienie wymagań uprawniających do jej uzyskania zgodnie z ustawą o pomocy prawnej. (Zob. „Pomoc prawna – Hiszpania”).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

W celu ustalenia, od których orzeczeń można się odwołać, należy dokonać rozróżnienia pomiędzy różnymi orzeczeniami wydawanymi w odniesieniu do kwestii władzy rodzicielskiej, mianowicie:

można zaskarżyć wszystkie orzeczenia wydane w postępowaniu procesowym do sądu prowincji (*Audiencia Provincial*);

orzeczenia wydane w postępowaniu wszczętym na zgodny wniosek stron można zaskarżyć do sądu prowincji, ale wyłącznie w przypadku przyjęcia środka odmiennego od postanowień umowy regulacyjnej;

w prawie nie przewidziano żadnych możliwości zaskarżenia orzeczeń w sprawie środków tymczasowych lub służących zabezpieczeniu interesu prawnego ani orzeczeń w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

W sytuacjach, w których orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej nie są wykonywane dobrowolnie, można zwrócić się do sądu pierwszej instancji, który takie orzeczenia wydał, z wnioskiem o nakazanie wykonania środka lub środków, których nie wykonano.

Należy wskazać wyrok lub postanowienie, których wykonania się dochodzi, oraz osobę, przeciwko której ma zostać skierowany nakaz wykonania środków.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenia w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej wydane w państwie członkowskim w postępowaniu w sprawie małżeńskiej dotyczącym wspólnego dziecka, którym nadano klauzulę wykonalności we wspomnianym państwie członkowskim i które zgłoszono, są uznawane w Hiszpanii na wniosek którejkolwiek z zainteresowanych stron bez konieczności wszczęcia postępowania zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej.

Aby dochodzić wykonania orzeczenia, należy złożyć wniosek o jego wykonanie do sądu właściwego dla miejsca pobytu małoletniego i miejsca wykonania orzeczenia. Wniosek musi zostać złożony na standardowym formularzu określonym w załączniku V wraz z odpisem orzeczenia, którego wykonania się dochodzi, spełniającym wszystkie wymogi niezbędne do stwierdzenia jego autentyczności. Wymagane jest skorzystanie z usług adwokata i pełnomocnika procesowego.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Aby wnieść w Hiszpanii sprzeciw wobec uznania orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej wydanego w innym państwie członkowskim, zainteresowana strona musi zwrócić się do sądu pierwszej instancji, do którego złożono wniosek o uznanie orzeczenia, powołując się na jedną z przyczyn nieuznania, o których mowa w rozporządzeniu nr 2201/2003.

Przyczyny, na które można się powołać, są następujące:

orzeczenie jest w sposób oczywisty sprzeczne z porządkiem publicznym, biorąc pod uwagę dobro dziecka,

nie umożliwiono dziecku bycia wysłuchanym (nie można się powołać na tę przesłankę w wypadkach niecierpiących zwłoki), orzeczenie zostało wydane pod nieobecność strony, której ono dotyczy, i nie przekazano jej w należyty sposób pisma wszczynającego postępowanie, chyba że zostanie udowodnione, iż taka strona przyjęła orzeczenie, strona sprzeciwiająca się uznaniu i twierdząca, że orzeczenie stanowi przeszkodę w wykonywaniu władzy rodzicielskiej, nie miała możliwości wypowiedzenia się, lub jest ono niezgodne z późniejszym orzeczeniem w sprawie władzy rodzicielskiej.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Prawem właściwym jest prawo miejsca zwykłego pobytu małoletniego zgodnie z Konwencją haską z 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.

Ostatnia aktualizacja: 05/04/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Chorwacja

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) oznacza obowiązki, powinności i prawa rodziców w zakresie ochrony praw osobistych oraz majątkowych dziecka, a także zobowiązanie do dbania o dobro dziecka. Rodzice są zobowiązani do wykonywania władzy rodzicielskiej stosownie do potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka. Żadne z rodziców nie może zrzec się prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej. Rodzice są zobowiązani do omawiania i uzgadniania poszczególnych aspektów wykonywania władzy rodzicielskiej z dzieckiem stosownie do jego wieku i stopnia dojrzałości. Władza rodzicielska obejmuje prawo i obowiązek ochrony praw osobistych dziecka do zdrowia, rozwoju, opieki i ochrony, wychowania i kształcenia, kontaktów z rodzicami i wyboru miejsca zamieszkania, a także prawo i obowiązek sprawowania zarządu majątkiem dziecka. Władza rodzicielska obejmuje również prawo i obowiązek zapewnienia poszanowania praw osobistych i majątkowych dziecka oraz reprezentowania jego interesów.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Rodzice są uprawnieni i zobowiązani do wspólnego i zgodnego wykonywania władzy rodzicielskiej na równych zasadach. Jeżeli rodzice nie zamieszkują wspólnie na stałe, są zobowiązani do uzgodnienia kwestii związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej poprzez sporządzenie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Kwestie związane ze wspólnym wykonywaniem władzy rodzicielskiej mogą zostać uregulowane również przez sąd, który wyda orzeczenie w tej kwestii na podstawie uzgodnień przyjętych przez rodziców w planie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Wykonując władzę rodzicielską wspólnie, rodzice mają obowiązek dążyć do rozwiązywania wszelkich kwestii w drodze porozumienia.

Każde z rodziców może wykonywać władzę rodzicielską samodzielnie w pełnym zakresie, częściowo lub w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia określonej kwestii o istotnym znaczeniu dla dziecka. W powyższych sytuacjach prawo drugiego z rodziców do wykonywania władzy rodzicielskiej może zostać ograniczone wyłącznie na mocy orzeczenia sądu – wydając takie orzeczenie, sąd kieruje się dobrem dziecka. Jeżeli rodzice wspólnie wykonywali władzę rodzicielską przed śmiercią któregokolwiek z nich, jedno z rodziców pozostające przy życiu obowiązane jest wykonywać władzę rodzicielską samodzielnie, przy czym jeżeli drugie z rodziców zmarło lub zostało uznane za zmarłego, prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej przez tego z rodziców pozostającego przy życiu, nie wymaga potwierdzenia na mocy orzeczenia sądu. Jeżeli rodzicom nie udało się osiągnąć porozumienia w kwestii planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej ani przyjęć alternatywnego rozwiązania w postępowaniu sądowym, każde z rodziców może samodzielnie wykonywać władzę rodzicielską, o ile sąd potwierdzi ich prawo do wykonywania takiej władzy, wydając orzeczenie w tym zakresie. W takim przypadku sąd jest zobowiązany do szczególnego uwzględnienia postawy tego z rodziców, które wyraziło gotowość do współpracy i było skłonne zawrzeć porozumienie w kwestii wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli któreś z rodziców jest osobą małoletnią lub ubezwłasnowolnioną w określonym zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej, przysługujące mu prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej ulega zawieszeniu z uwagi na wystąpienie przeszkód prawnych. W okresie obowiązywania zawieszenia praw to jedno z rodziców może sprawować codzienną opiekę nad dzieckiem samodzielnie, wspólnie z drugim z rodziców dziecka lub wspólnie z opiekunem ustanowionym zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie (Obiteljski zakon), regulującymi kwestie związane z ustanawianiem opiekuna. To jedno z rodziców nie jest uprawnione do reprezentowania dziecka, a jeżeli zostało ubezwłasnowolnione, nie może reprezentować dziecka w zakresie, w jakim zostało ubezwłasnowolnione. W takiej sytuacji dziecko będzie reprezentowane przez drugie z rodziców lub opiekuna, przy czym opiekun będzie zobowiązany do wykonywania woli drugiego z rodziców.

Jeżeli rodzice dziecka lub jedno z rodziców dziecka i opiekun nie będą w stanie osiągnąć porozumienia co do reprezentowania dziecka w kwestiach mających dla niego istotne znaczenie, na wniosek dziecka, któregokolwiek z rodziców lub opiekuna sąd wyda postanowienie w postępowaniu nieprocesowym, w którym wskaże osobę do reprezentowania dziecka w danej sprawie.

Na wniosek dziecka, któregokolwiek z rodziców lub ośrodka pomocy społecznej sąd wyda postanowienie w postępowaniu nieprocesowym zawieszające wykonywanie władzy rodzicielskiej (z uwagi na wystąpienie przeszkód faktycznych), jeżeli którekolwiek z rodziców jest nieobecne lub zamieszkuje pod nieznanym adresem bądź jeżeli którekolwiek z rodziców nie może – ze względów obiektywnych – przez dłuższy czas wykonywać władzy rodzicielskiej. To jedno z rodziców nie może wykonywać władzy rodzicielskiej w okresie, na jaki sąd z powyższych powodów zawiesił przysługujące mu prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej. W okresie zawieszenia prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej władzę rodzicielską wykonuje samodzielnie drugie z rodziców albo ustanawia się opiekuna dla dziecka zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie. W odpowiedzi na wniosek złożony przez dziecko, jednego z rodziców, którego prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej zostało zawieszone, lub ośrodek opieki nad dziećmi sąd wyda postanowienie w postępowaniu nieprocesowym uchylające zawieszenie władzy rodzicielskiej z uwagi na ustanie przesłanek faktycznych uzasadniających to zawieszenie. Jeżeli rodzice wspólnie wykonywali władzę rodzicielską, a następnie jedno z nich zmarło, drugie z rodziców pozostające przy życiu kontynuuje wykonywanie władzy rodzicielskiej samodzielnie. W razie śmierci jednego z rodziców samodzielnie wykonującego władzę rodzicielską sąd – na wniosek dziecka, drugiego z rodziców pozostającego przy życiu lub ośrodka opieki nad dziećmi – wyda postanowienie w postępowaniu nieprocesowym, na mocy którego powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców pozostającemu przy życiu, jeżeli stwierdzi, że będzie to służyło dobru dziecka. W razie śmierci obojga rodziców opiekuna dla dziecka wyznaczy ośrodek opieki nad dziećmi. W okresie, w którym jedno z rodziców wykonujące władzę rodzicielską pozostaje przy życiu, może ono wyznaczyć osobę, którą uznaje za najodpowiedniejszą do sprawowania opieki nad dzieckiem na wypadek jego śmierci, na mocy testamentu lub aktu notarialnego [akt ten określa się w języku chorwackim mianem *anticipirana naredba* („decyzja podjęta z wyprzedzeniem / polecenie dokonane z wyprzedzeniem”). W razie wyznaczenia opiekuna dziecka na wypadek śmierci jednego z jego rodziców bierze się pod uwagę opinię

dziecka i wolę jednego z rodziców pozostającego przy życiu, chyba że wystąpią przesłanki pozwalające przypuszczać, iż uwzględnienie opinii dziecka / woli tego z rodziców nie będzie służyło dobru dziecka.

Zgodnie z art. 224 ustawy o rodzinie należy ustanowić opiekuna dla dziecka w razie śmierci jego rodziców lub ich zaginięcia, jeżeli rodzice dziecka są nieznani lub w gdy zamieszkiwali oni pod nieznanym adresem przez co najmniej jeden miesiąc; w razie pozbawienia rodziców dziecka prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej; w przypadku gdy rodzice dziecka, ubezwłasnowolnieni w zakresie uniemożliwiającym im wykonywanie władzy rodzicielskiej, nie wywiązali się z obowiązku wyznaczenia opiekuna spełniającego odpowiednie kryteria lub wyrazili zgodę na przysposobienie dziecka. Zgodnie z art. 225 ustawy o rodzinie ośrodek opieki nad dziećmi jest właściwy w zakresie podjęcia decyzji o umieszczeniu dziecka pod opieką i wyznaczenie jego opiekuna. O ile przepisy ustawy o rodzinie nie stanowią inaczej, ośrodek opieki nad dziećmi może powierzyć dziecko opiekunowi, innej osobie, rodzinie zastępczej, domowi dziecka lub podmiotowi prawnemu prowadzącemu działalność społeczną, które będą sprawowały nad nim codzienną opiekę. Środki służące ochronie praw osobistych dziecka i jego dobra zostaną zastosowane na podstawie opinii biegłego w razie stwierdzenia, że doszło do naruszenia praw osobistych i dobra dziecka, lub w razie podejrzenia, że doszło do zagrożenia praw, rozwoju i dobra dziecka. Uznaje się, że doszło do zagrożenia praw dziecka, jeżeli opieka nad dzieckiem jest sprawowana w nieodpowiedni sposób, jeżeli dziecko boryka się z trudnościami o charakterze psychospołecznym (co znajduje odzwierciedlenie w jego zachowaniu, problemach emocjonalnych, problemach w szkole lub innych problemach związanych z procesem jego dorastania) lub jeżeli zaistnienie powyższych okoliczności można uznać za prawdopodobne.

Aby zapewnić należyłą ochronę praw i dobra dziecka, ośrodek pomocy społecznej może:

1. wdrożyć środek nadzwyczajny w celu odseparowania dziecka i zapewnić mu zakwaterowanie poza domem rodzinnym;
2. wydać ostrzeżenie w związku z popełnieniem błędu lub dopuszczeniem się zaniedbania przy wykonywaniu władzy rodzicielskiej;
3. zapewnić rodzicom możliwość skorzystania ze specjalistycznej pomocy oraz ze wsparcia w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej; oraz
4. umożliwić rodzicom skorzystanie z szeroko zakrojonego wsparcia specjalistycznego oraz objęcie nadzorem działań wykonywanych przez nich w ramach władzy rodzicielskiej.

Aby zapewnić należyłą ochronę praw osobistych i dobra dziecka, sąd może:

1. tymczasowo powierzyć obowiązek sprawowania opieki nad dzieckiem innej osobie, rodzinie zastępczej lub instytucji opieki społecznej;
2. wydać zakaz zbliżania się do dziecka (*zabrani približavanja djetetu*);
3. pozbawić rodziców prawa do zamieszkiwania we wspólnym gospodarstwie domowym z dzieckiem i powierzyć obowiązek sprawowania codziennej pieczy nad dzieckiem innej osobie, rodzinie zastępczej lub instytucji opieki społecznej;
4. udzielić wsparcia w wychowywaniu dziecka, jeżeli boryka się ono z problemami behawioralnymi, umieszczając je w rodzinie zastępczej lub w instytucji opieki społecznej; lub
5. pozbawić rodziców prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej.

W ustawie o rodzinie, w rozdziale poświęconym ochronie praw i dobra dziecka ustanowiono przepisy regulujące kwestie związane z zapewnianiem dziecku tymczasowego zakwaterowania lub tymczasowym umieszczeniem dziecka pod opieką innej osoby, pozbawianiem rodziców prawa do zamieszkiwania we wspólnym gospodarstwie domowym z dzieckiem itp.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Kwestie związane z władzą rodzicielską mogą zostać uregulowane w planie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej lub orzeczeniem sądu.

Plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej jest porozumieniem pisemnym pomiędzy rodzicami, określającym sposób wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej w sytuacji gdy rodzice dziecka nie zamieszkują na stałe w tym samym gospodarstwie domowym jako rodzina. W planie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej należy wskazać:

1. miejsce i adres, pod którym zamieszkuje dziecko;
2. czas, jaki dziecko ma spędzać z każdym z rodziców;
3. sposoby wymiany informacji w kwestii zgody wymaganej przy podejmowaniu istotnych decyzji na temat dziecka i przy wymianie istotnych informacji dotyczących dziecka;
4. wysokość świadczenia alimentacyjnego, do wypłacania którego zobowiązane jest to z rodziców, z którym dziecko nie zamieszkuje; oraz
5. tryb rozstrzygnięcia przyszłych kwestii spornych. Rodzice mają obowiązek sporządzić plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej samodzielnie lub w ramach obowiązkowych konsultacji rodzinnych bądź mediacji rodzinnej.

Jeżeli rodzice nie osiągnęli porozumienia w kwestii planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej lub jeżeli sąd nie zatwierdził tego planu, każde z rodziców lub dziecko mogą wytoczyć powództwo, wnosząc o rozstrzygnięcie wszelkich kwestii dotyczących tego, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwać, sposobów wykonywania władzy rodzicielskiej, kontaktów dziecka z drugim z rodziców lub kwestii związanych z łożeniem na utrzymanie dziecka. W postępowaniu przeprowadzanym w celu określenia, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało, oraz ustalenia kwestii dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej lub kontaktów dziecka z drugim z rodziców sąd nie będzie związany żądaniami stron. Sąd może wydać orzeczenie rozstrzygające, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało, określające sposoby utrzymywania przez dziecko kontaktów z drugim z rodziców i regulujące kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej na podstawie porozumienia między rodzicami, jeżeli uzna, że takie porozumienie służy dobru dziecka.

Sąd rozstrzygnie z urzędu, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało, wskaże, w jaki sposób należy wykonywać władzę rodzicielską, określi tryb utrzymywania przez dziecko kontaktów z drugim z rodziców oraz ustali wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka, wydając orzeczenie stwierdzające trwałe i zupełne rozkład pożycia małżeńskiego, orzeczenie unieważniające małżeństwo lub wyrok orzekający rozwód; sąd ustali wskazane powyżej kwestie z urzędu również w innych przypadkach, w których rodzice nie zamieszkują wspólnie, lub wydając orzeczenie w sprawie o zaprzeczenie macierzyństwa lub ojcostwa, jeżeli wydanie takiego orzeczenia jest możliwe i konieczne, biorąc pod uwagę rezultat postępowania sądowego i okoliczności faktyczne sprawy.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Aby plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej stał się wykonalny, należy go w postępowaniu nieprocesowym przekazać sądowi, dzięki czemu sąd będzie mógł zapoznać się z jego treścią i zatwierdzić lub odrzucić plan zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie. Plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej można zmienić w celu dostosowania go do wieku i stopnia dojrzałości dziecka lub wówczas gdy wprowadzenie poprawek jest uzasadnione z uwagi na istotną zmianę okoliczności sprawy. W razie zmiany planu należy go w postępowaniu nieprocesowym przekazać sądowi, aby umożliwić mu zapoznanie się z jego treścią oraz zatwierdzenie lub odrzucenie poprawek.

Sąd może wydać orzeczenie rozstrzygające, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwać, określające sposoby utrzymywania przez dziecko kontaktów z drugim z rodziców i regulujące kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej na podstawie porozumienia między rodzicami, jeżeli uzna, że takie porozumienie służy dobru dziecka. Jeżeli rodzice zdecydują się wspólnie wykonywać władzę rodzicielską, w porozumieniu tym należy uregulować wszystkie istotne kwestie poruszone w planie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli chodzi o możliwość orzeczenia sądu lub zmiany jego treści, orzeczenie sądu wydane na podstawie zawartego między rodzicami porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej będzie

wywoływało takie same skutki prawne jak plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej zatwierdzony przez sąd. Nie wymaga się, aby orzeczenie regulujące kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej lub kontaktami dziecka z drugim z rodziców zawierało uzasadnienie, jeżeli sąd wydał je na podstawie porozumienia, o którym mowa powyżej, dotyczącego wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej zawartego między rodzicami.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Jeżeli rodzice nie osiągną porozumienia w kwestii planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, ośrodek pomocy społecznej zachęci ich do podjęcia wysiłków na rzecz wypracowania takiego porozumienia w ramach mediacji rodzinnej, chyba że sprawa nie podlega ustawowym wymogom w zakresie mediacji. Jeżeli rodzice zamierzający uzyskać rozwód nie osiągną porozumienia w kwestii planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, ośrodek pomocy społecznej poinformuje ich, że w postępowaniu rozwodowym wszczętym z powództwa któregośkolwiek z małżonków sąd z urzędu:

1. wyda orzeczenie określające, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało, oraz regulujące kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, kontaktami dziecka z drugim z rodziców i świadczeniami alimentacyjnymi na rzecz dziecka;
2. zapewni dziecku możliwość wyrażenia opinii zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie; oraz
3. wyznaczy kuratora procesowego (*posebni skrbnik*) dla dziecka zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Zgodnie z art. 413 ustawy o rodzinie sąd rozstrzygnie z urzędu, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało, wskaże, w jaki sposób należy wykonywać władzę rodzicielską, określi tryb utrzymywania przez dziecko kontaktów z drugim z rodziców oraz ustali wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka, wydając orzeczenie stwierdzające trwałe i zupełne rozkład pożycia małżeńskiego, orzeczenie unieważniające małżeństwo lub wyrok orzekający rozwód; sąd ustali wskazane powyżej kwestie z urzędu również w innych przypadkach, w których rodzice nie zamieszkują wspólnie, lub orzekając w sprawie o zaprzeczenie macierzyństwa lub ojcostwa, jeżeli wydanie takiego orzeczenia jest możliwe i konieczne, biorąc pod uwagę rezultat postępowania sądowego i okoliczności faktyczne sprawy.

Sąd może:

1. ograniczyć prawo drugiego z rodziców do kontaktów z dzieckiem lub zakazać mu utrzymywania kontaktów z dzieckiem;
2. nakazać, aby kontakty drugiego z rodziców z dzieckiem odbywały się w obecności specjalisty;
3. zastosować środek zapewniający ochronę praw i dobra dziecka, który będzie odpowiedni, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy; lub
4. rozstrzygnąć kwestie związane z ustaleniami dotyczącymi kontaktów dziecka z matką lub ojcem, jeżeli w chwili rozwiązania małżeństwa zamieszkiwali oni wspólnie z dzieckiem i sprawowali nad nim opiekę.

Zgodnie z art. 417 ustawy o rodzinie w postępowaniu służącym ustaleniu kontaktów dziecka z drugim z rodziców sąd ma obowiązek pouczyć rodziców, że utrzymywanie takich kontaktów ma szczególne znaczenie dla dobra dziecka, zachęcić ich do podjęcia próby wypracowania porozumienia w tej kwestii oraz do wzięcia udziału w procesie mediacji rodzinnej, o ile w tej rodzinie nie dochodziło do przemocy, a także – jeżeli rodzicom nie uda się osiągnąć porozumienia – zagwarantować, by miejsce, w którym dziecko ma utrzymywać kontakty z drugim z rodziców, było dostosowane do potrzeb dziecka, biorąc pod uwagę przeszkody natury geograficznej i czasowej dla drugiego z rodziców. Orzeczenie sądu powinno zawierać szczegółowe informacje o trybie, czasie i miejscu odbierania i zwracania dziecka przez drugie z rodziców oraz – w stosownych przypadkach – szczegółowe informacje o kosztach związanych z utrzymywaniem kontaktów z dzieckiem. Sąd zawrze w uzasadnieniu orzeczenia pisemne pouczenie określające skutki prawne niewywiązania się z obowiązku ułatwiania drugiemu z rodziców utrzymywania kontaktów z dzieckiem (są to m.in. kara grzywny lub pozbawienia wolności bądź możliwość zmiany treści orzeczenia określającego, z którym z rodziców dziecko będzie zamieszkiwało).

Zgodnie z art. 418 ustawy o rodzinie sąd może – w postępowaniu służącym ustaleniu kontaktów drugiego z rodziców z dzieckiem – ustanowić co najmniej jeden środek zabezpieczający wykonanie przyjętych ustaleń, jeżeli zachodzi podejrzenie, że to z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje, najprawdopodobniej nie zastosuje się do treści orzeczenia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, w szczególności:

1. wyznaczyć osobę do udzielania wsparcia przy wykonywaniu orzeczenia lub przyjętych ustaleń, aby zapewnić dziecku możliwość utrzymywania kontaktów z drugim z rodziców; oraz
2. zobowiązać tego z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje, do złożenia kaucji.

Orzekając takie środki, sąd weźmie pod uwagę w szczególności sposób, w jaki to z rodziców, z którym zamieszkuje dziecko, zachowywało się w przeszłości.

Zgodnie z art. 419 ustawy o rodzinie sąd może – w postępowaniu służącym ustaleniu kontaktów drugiego z rodziców z dzieckiem – orzec co najmniej jeden środek służący zapewnieniu powrotu dziecka do tego z rodziców lub środek uniemożliwiający temu z rodziców uprowadzenie dziecka (na przykład nakazanie jednemu z rodziców utrzymującemu kontakty z dzieckiem złożenie paszportu w sądzie, który orzekł dany środek, na czas kontaktu z dzieckiem, zobowiązanie drugiego z rodziców, które utrzymuje kontakty z dzieckiem, do złożenia kaucji, zakaz zbywania lub obciążania praw majątkowych drugiego z rodziców, które utrzymuje kontakty z dzieckiem – szczegółowe informacje na temat tego zakazu wprowadza się do rejestrów publicznych, zobowiązanie drugiego z rodziców, które utrzymuje kontakty z dzieckiem, do regularnego stawiennictwa przed uprawnionym organem – takim jak ośrodek pomocy społecznej – wspólnie z dzieckiem i w miejscu, w którym odbywają się kontakty, ustalenie miejsca, w którym mają odbywać się kontakty, zakazanie dziecku opuszczania terytorium państwa, w którym ma dojść od kontaktów, oraz wprowadzenie szczegółowych informacji o ustanowieniu takiego zakazu do krajowego lub transnarodowego systemu informacyjnego). Orzekając powyższe środki, sąd bierze pod uwagę w szczególności sposób, w jaki drugie z rodziców, które utrzymuje kontakty z dzieckiem, zachowywało się w przeszłości.

Zgodnie z art. 421 ustawy o rodzinie orzeczenie dotyczące władzy rodzicielskiej lub ustalające kontakty z dzieckiem nie wymaga uzasadnienia, jeżeli sąd wydał je na podstawie porozumienia między rodzicami zawartego zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie lub jeżeli orzeczenie zostało ogłoszone ustnie w obecności wszystkich stron i wszystkie strony zobowiązały się do niewnoszenia środków zaskarżenia.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Zgodnie z art. 99 ustawy o rodzinie każde z rodziców ma obowiązek samodzielnie reprezentować dziecko w takim zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej, w jakim władza rodzicielska drugiego z rodziców została ograniczona zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie lub na mocy orzeczenia sądu. Art. 105 ustawy o rodzinie stanowi, że każde z rodziców może wykonywać władzę rodzicielską samodzielnie w pełnym zakresie, częściowo lub w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia określonej kwestii o istotnym znaczeniu dla dziecka. W powyższych sytuacjach prawo drugiego z rodziców do wykonywania władzy rodzicielskiej może zostać ograniczone wyłącznie na mocy orzeczenia sądu – wydając takie orzeczenie, sąd kieruje się dobrem dziecka. Jeżeli rodzice wspólnie wykonywali władzę rodzicielską przed śmiercią któregośkolwiek z nich, jedno z rodziców pozostające przy życiu obowiązane jest wykonywać władzę rodzicielską samodzielnie, przy czym jeżeli drugie z rodziców zmarło lub zostało uznane za zmarłego, prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej przez tego z rodziców pozostającego przy życiu, nie wymaga potwierdzenia na mocy orzeczenia sądu. Zgodnie z przepisami art. 100 ustawy o rodzinie, powierzając jednemu z rodziców wykonywanie wyłącznej władzy rodzicielskiej, sąd rozstrzygnie, czy jedno z rodziców, któremu powierzył wykonywanie

władzy rodzicielskiej, powinno reprezentować dziecko w kwestiach dotyczących jego kluczowych praw osobistych samodzielnie, czy też za zgodą drugiego z rodziców (reprezentowanie dziecka w kwestiach dotyczących jego kluczowych praw osobistych oznacza reprezentowanie dziecka w przypadku zmiany jego imienia lub nazwiska, adresu jego stałego lub tymczasowego miejsca zamieszkania bądź przysługującej mu swobody wyboru lub zmiany wyznania). Zgodnie z art. 110 ustawy o rodzinie rodzice są upoważnieni do samodzielnego podejmowania bieżących decyzji związanych z dzieckiem w okresie, w którym dziecko z nimi zamieszkuje, niezależnie od tego, czy wykonują władzę rodzicielską samodzielnie, czy też wspólnie. W wyjątkowych przypadkach, tj. w sytuacji wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla dziecka, każde z rodziców jest upoważnione do podejmowania wszelkich działań koniecznych do zapewnienia ochrony dobra dziecka bez konieczności uzyskania zgody drugiego z rodziców. W takim przypadku jedno z rodziców ma obowiązek niezwłocznie poinformować drugiego z rodziców o podjętych przez siebie działaniach.

Niezależnie od tego, czy jedno z rodziców wykonuje władzę rodzicielską samodzielnie, czy też wspólnie z drugim z rodziców, rodzice są zobowiązani do wymiany informacji na temat stanu zdrowia dziecka, kwestii związanych z jego wychowaniem, a także zajęć szkolnych i zajęć dodatkowych, w których dziecko bierze udział. Wymiana takich informacji zawsze powinna odbywać się sprawnie, być przejrzysta i dotyczyć wyłącznie dziecka.

Żadne z rodziców nie może wykorzystywać ciążącego na nim obowiązku współpracy do kontrolowania drugiego z rodziców.

Ponadto zgodnie z art. 112 ustawy o rodzinie to z rodziców, którego władza rodzicielska została w określonym zakresie ograniczona, jest uprawnione do utrzymywania kontaktów z dzieckiem, podejmowania bieżących decyzji dotyczących dziecka, podejmowania pilnych działań w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla dziecka oraz otrzymywania informacji na temat istotnych okoliczności wywierających wpływ na prawa osobiste dziecka. Sąd może ograniczyć zakres tych uprawnień lub pozbawić jednego z rodziców tych uprawnień orzeczeniem wyłącznie wówczas, gdy ograniczenie uprawnień tego z rodziców lub pozbawienie go tych uprawnień jest konieczne do zapewnienia ochrony dobra dziecka. Jedno z rodziców, które nie wykonuje władzy rodzicielskiej wobec dziecka, może zwracać się do drugiego z rodziców o udzielenie mu informacji na temat okoliczności wywierających istotny wpływ na prawa osobiste dziecka, jeżeli ma w tym prawnie uzasadniony interes, a także w zakresie, w jakim takie działanie nie jest sprzeczne z dobrem dziecka. W razie sporu sąd – w postępowaniu nieprocesowym oraz w odpowiedzi na wniosek złożony przez dziecko lub którekolwiek z rodziców – wyda postanowienie służące zapewnieniu ochrony dobra dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Zgodnie z art. 108 ustawy o rodzinie, jeżeli rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, są zobowiązani do podejmowania wszelkich istotnych decyzji dotyczących dziecka i wyrażania zgody na podjęcie działań wywierających wpływ na dziecko w drodze porozumienia. Podejmowanie istotnych decyzji dotyczących dziecka wiąże się z reprezentowaniem dziecka w sprawach dotyczących jego kluczowych praw osobistych oraz w sprawach dotyczących wartościowych składników majątku dziecka i przysługujących mu praw majątkowych. Decyzje mające istotne znaczenie dla dziecka mogą również przybierać formę innych decyzji, które mogłyby wywrzeć istotny wpływ na życie dziecka, takich jak decyzje dotyczące kontaktów dziecka z bliskimi mu osobami, decyzje dotyczące niestandardowych zabiegów medycznych lub niestandardowych metod leczenia oraz decyzje wywierające wpływ na swobodę wyboru szkoły przez dziecko. Wszystkie takie decyzje będą uznawane za ważne, o ile drugie z rodziców wyrazi zgodę na ich podjęcie. W wyjątkowych sytuacjach, np. gdy konieczne jest pilne wykonanie zabiegu medycznego, zastosowanie będą miały przepisy szczególne regulujące kwestie związane z ochroną praw pacjentów. Przepisy art. 100 ustawy o rodzinie regulują kwestie związane z reprezentowaniem dziecka w sprawach dotyczących jego kluczowych praw osobistych (w przypadku zmiany imienia lub nazwiska dziecka bądź adresu jego stałego lub tymczasowego miejsca zamieszkania, a także przysługującej mu swobody wyboru lub zmiany wyznania). Jedno z rodziców reprezentujące dziecko może skutecznie wykonywać prawo do reprezentowania dziecka w sprawach dotyczących jego kluczowych praw osobistych, jeżeli uzyskał pisemną zgodę na reprezentowanie dziecka od drugiego z rodziców uprawnionego do reprezentowania dziecka. W przypadkach przewidzianych w obowiązujących przepisach prawa uzyskanie takiej zgody nie jest konieczne, jeżeli jedno z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje, uzyskało zgodę ośrodka pomocy społecznej. Jeżeli jedno z rodziców reprezentujące dziecko nie będzie w stanie uzyskać pisemnej zgody, sąd – w postępowaniu nieprocesowym oraz w odpowiedzi na wniosek złożony przez dziecko lub którekolwiek z rodziców – wyda postanowienie wskazujące tego z rodziców, które powinno reprezentować dziecko w danej kwestii, aby zapewnić możliwie najpełniejszą ochronę jego dobra. W art. 101 ustawy o rodzinie ustanowiono przepisy regulujące reprezentację dziecka w kwestiach dotyczących wartościowych składników jego majątku lub przysługujących mu praw majątkowych.

Zgodnie z art. 109 ustawy o rodzinie jeżeli rodzice uprawnieni do reprezentowania dziecka nie będą w stanie osiągnąć porozumienia w zakresie podejmowania decyzji mających istotne znaczenie dla dziecka, sąd – w postępowaniu nieprocesowym i w odpowiedzi na wniosek złożony przez dziecko lub którekolwiek z rodziców – wyda postanowienie wskazujące tego z rodziców, które powinno reprezentować dziecko w danej kwestii. Jeżeli konieczne jest podjęcie istotnych decyzji wywierających wpływ na prawa osobiste dziecka, rodzice są zobowiązani do wzięcia udziału w obowiązkowych konsultacjach rodzinnych, zanim zwrócą się o wszczęcie postępowania nieprocesowego.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Wnioski należy składać do właściwego miejscowo sądu rejonowego; przed ten sam sąd należy również wytaczać powództwa w tym zakresie.

Zgodnie z art. 34 kodeksu postępowania cywilnego (Zakon o parničnom postupku) sądy rejonowe orzekają w pierwszej instancji w następujących sprawach: o ustalenie, czy w danym przypadku doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego, czy należy unieważnić małżeństwo lub czy małżonkom należy udzielić rozwodu; o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa; mających na celu wskazanie tego z rodziców, z którym dziecko będzie zamieszkiwało; dotyczących władzy rodzicielskiej, co do których równoległe toczy się postępowanie o ustalenie, czy doszło do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego, czy należy unieważnić małżeństwo lub czy małżonkom należy udzielić rozwodu.

Zgodnie z przepisami ustawy o rodzinie przed wytoczeniem powództwa o udzielenie rozwodu małżonkom wspólnie wykonującym władzę rodzicielską nad ich małoletnim dzieckiem lub przed wszczęciem innego postępowania sądowego dotyczącego władzy rodzicielskiej i prawa do kontaktów należy przeprowadzić obowiązkowe konsultacje rodzinne. Przepisy ustawy o rodzinie dotyczące przeprowadzenia obowiązkowych konsultacji rodzinnych przed wytoczeniem powództwa o udzielenie rozwodu małżonkom wspólnie wykonującym władzę rodzicielską nad ich małoletnim dzieckiem stosuje się odpowiednio do obowiązkowych konsultacji rodzinnych przeprowadzanych przed wytoczeniem powództwa o wskazanie tego z rodziców, które ma być uprawnione do wykonywania władzy rodzicielskiej oraz o ustalenie kontaktów dziecka z drugim z rodziców w sytuacji, w której związek małżeński/partnerski jego rodziców uległ trwałemu i zupełnemu rozkładowi. W ustawie wskazano przypadki, w których obowiązkowych konsultacji rodzinnych nie przeprowadza się. Obowiązkowe konsultacje rodzinne rozpoczynają się na wniosek strony. Taki wniosek należy skierować do ośrodka pomocy społecznej w formie pisemnej lub ustnej (składając oświadczenie, które zostanie wpisane do rejestru). Usługi w zakresie obowiązkowych konsultacji rodzinnych świadczy zespół specjalistów ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania dziecka lub dla miejsca, w którym małżonkowie lub partnerzy pozostający w związku partnerskim mieli swoje ostatnie stałe lub tymczasowe wspólne miejsce zamieszkania. Obowiązkowe konsultacje rodzinne są procesem wymagającym osobistego udziału członków rodziny (nie dopuszcza się możliwości wyznaczenia pełnomocnika). Po zakończeniu obowiązkowych konsultacji rodzinnych ośrodek pomocy społecznej sporządzi sprawozdanie z przebiegu tych konsultacji, które pozostanie ważne przez okres sześciu miesięcy od dnia ich zakończenia.

Przed wniesieniem pozwu o rozwód powód ma obowiązek stawić się na pierwszej sesji mediacji rodzinnej.

W zależności od rodzaju powództwa (spór małżeński; spór o ustalenie lub zaprzeczenie macierzyństwa lub ojcostwa; spór dotyczący władzy rodzicielskiej, spór o ustalenie kontaktów z dzieckiem, powództwo o orzeczenie rozvodu na zgodny wniosek małżonków lub wniosek o zatwierdzenie planu wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej) powód powinien złożyć – niezależnie od innych dokumentów – sprawozdanie z przebiegu obowiązkowych konsultacji rodzinnych / dowód potwierdzający udział w pierwszej sesji mediacji rodzinnej / plan wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Dokumenty, które powód będzie zobowiązany złożyć, będą się różniły w zależności od rodzaju powództwa.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

We wszystkich postępowaniach w sprawach dotyczących dziecka, które uregulowano w prawie rodzinnym, właściwe organy mają obowiązek działać niezwłocznie, chroniąc jednocześnie dobro dziecka.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak. W Chorwacji kwestie związane z nieodpłatną pomocą prawną regulują przepisy ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej (Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći) (Dziennik Urzędowy Republiki Chorwacji [Narodne Novine, NN] nr 143/2013).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak. Strony mogą zaskarżyć orzeczenie wydane w pierwszej instancji w terminie piętnastu dni od dnia doręczenia odpisu orzeczenia, chyba że w kodeksie postępowania cywilnego przewidziano inny termin. O ile obowiązujące przepisy prawa nie stanowią inaczej, strony mogą zaskarżyć również postanowienie wydane przez sąd pierwszej instancji w postępowaniu nieprocesowym uregulowanym w ustawie o rodzinie. Środek zaskarżenia należy wnieść w terminie piętnastu dni od dnia doręczenia orzeczenia.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

W takim przypadku należy zwrócić się do właściwego miejscowo sądu rejonowego. Postępowanie egzekucyjne prowadzi się zgodnie z przepisami ustawy o egzekucji (Ovršni zakon), jednakże w ustawie o rodzinie ustanowiono szczególne przepisy egzekucyjne, służące zapewnieniu wydania dziecka rodzicowi oraz zagwarantowaniu rodzicowi możliwości utrzymywania kontaktów z dzieckiem (art. 509–525 ustawy o rodzinie).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

W takim przypadku należy wystąpić o uznanie orzeczenia wydanego przez sąd zagraniczny zgodnie z przepisami ustawy o rozwiązywaniu konfliktów prawa z regulacjami innych państw w niektórych stosunkach (Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima) (NN nr 53/91, 8/01).

Od dnia 1 lipca 2013 r. Chorwacja wdraża rozporządzenie Rady nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000. Przepisy rozdziału III tego rozporządzenia stosuje się odpowiednio do uznawania i stwierdzania wykonalności orzeczeń dotyczących władzy rodzicielskiej.

Wniosek o uznanie albo nieuznanie, wniosek o stwierdzenie wykonalności oraz wniosek o wykonanie należy złożyć do właściwego miejscowo sądu rejonowego.

Wnioski należy składać do właściwego miejscowo sądu rejonowego; przed ten sam sąd należy również wytaczać powództwa w tym zakresie.

Przepisy rozporządzenia Rady nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, mają zastosowanie do postępowań dotyczących uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych przez sądy zagraniczne.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Środki zaskarżenia należy wnosić do sądu rejonowego. Zostaną one przekazane do rozpoznania sądowi okręgowemu.

Przebieg postępowania odwoławczego regulują przepisy rozporządzenia Rady nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, oraz przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Zgodnie z art. 40 ustawy o rozwiązywaniu konfliktów prawa z regulacjami innych państw w niektórych stosunkach prawem właściwym dla stosunków między rodzicami a dziećmi jest prawo państwa, którego obywatelami są rodzice i dzieci. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw, prawem właściwym jest prawo państwa, w którym znajduje się ich wspólne miejsce stałego zamieszkania. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw i nie mają miejsca zamieszkania w tym samym państwie, prawem właściwym jest prawo chorwackie, o ile dziecko lub którekolwiek z rodziców jest obywatelem chorwackim. Stosunki między rodzicami a dziećmi nieobjęte powyższymi przepisami reguluje prawo państwa, którego obywatelem jest dziecko.

Od dnia 1 stycznia 2010 r. Chorwacja wdraża konwencję haską z 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.

Dodatkowe informacje można uzyskać, zapoznając się z następującymi dokumentami:

ustawą o rodzinie (NN nr 103/15),

ustawą o egzekucji (NN nr 112/12, 25/13, 93/14),

ustawą o rozwiązywaniu konfliktów prawa z regulacjami innych państw w niektórych stosunkach (NN nr 53/91, 88/01),

ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej (NN nr 143/2013),

aktem wykonawczym do rozporządzenia Rady nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (NN nr 127/2013),

rozporządzeniem Rady nr 2201/2003 dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000.

Ostatnia aktualizacja: 17/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Włochy

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

W prawie włoskim, tj. w ustawie reformującej kwestię pochodzenia dziecka (ustawa nr 219/2012) oraz dekrete z mocą ustawy nr 154/2013, którego przepisy weszły w życie dnia 7 lutego 2014 r. pojęcie „władzy rodzicielskiej” (*potestà genitoriale*) zastąpiono pojęciem „odpowiedzialności rodzicielskiej” (*responsabilità genitoriale*).

Odpowiedzialność rodzicielska obejmuje obowiązek utrzymania, wychowania i kształcenia dzieci oraz zapewnienia im moralnego wsparcia, z należytym uwzględnieniem ich zdolności, skłonności i aspiracji.

Dzieci mają również prawo do utrzymywania zrównoważonych i ciągłych relacji z obojgiem rodziców, do otrzymywania opieki, wychowania, kształcenia i moralnego wsparcia od każdego z nich, a także do utrzymywania znaczących relacji z wstępnymi i krewnymi każdego z rodziców.

Same dzieci również mają obowiązki: powinny one szanować rodziców i uczestniczyć w utrzymaniu rodziny tak długo, jak zamieszkują we wspólnym gospodarstwie rodzinnym.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władza rodzicielska z mocy prawa przysługuje rodzicom, którzy pozostają ze sobą w związku małżeńskim. Wówczas władzę rodzicielską nad dziećmi wykonują oboje rodzice.

Jeśli rodzice nie pozostają w związku małżeńskim, władza rodzicielska przysługuje temu z rodziców, które uzna dziecko. Jeśli oboje rodzice uznają dziecko, obojgu przysługuje władza rodzicielska i oboje wykonują ją tak, jakby byli małżeństwem. Jeżeli rodzice nie pozostają w związku małżeńskim i jednocześnie nie uznali dziecka, drugie uznanie nie może nastąpić bez zgody tego z rodziców, które już uznało dziecko.

Władza rodzicielska powinna być wykonywana przez rodziców w porozumieniu, z uwzględnieniem możliwości, naturalnych skłonności i aspiracji dziecka. Rodzice w szczególności mają obowiązek wspólnie uzgodnić miejsce zwykłego pobytu dziecka.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli dziecko tymczasowo jest pozbawione odpowiedniego środowiska rodzinnego, podejmuje się czynności w celu umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ponadto gdy rodzice nie wykazują wystarczającej zdolności do zadbania o wychowanie swoich dzieci, na przykład gdy są skrajnie skonfliktowani, sąd często przyznaje pieczę nad dzieckiem służbom socjalnym w miejscu zamieszkania rodziny. Wiąże się to zazwyczaj z ograniczeniem władzy rodzicielskiej:

podejmowanie decyzji dotyczących zdrowia, kształcenia i wychowania dziecka przejmują zwykle służby socjalne w miejscu zamieszkania rodziny. W takich przypadkach dziecko często nadal mieszka z obojgiem rodziców lub jednym z nich. W najpoważniejszych przypadkach sąd nakazuje usunięcie dziecka z domu rodzinnego.

Jeżeli jedno z rodziców nie wywiązuje się ze swoich obowiązków, zaniedbuje je lub nadużywa związanych z nimi uprawnień, co powoduje poważną szkodę dla dziecka, sąd może orzec o pozbawieniu tego z rodziców władzy rodzicielskiej.

Jeśli oboje rodzice zmarli, zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub nie są w stanie jej wykonywać z jakiegokolwiek innego powodu, ustanawia się opiekuna. Opiekun sprawuje opiekę nad dzieckiem, reprezentuje je we wszystkich postępowaniach cywilnych i zarządza majątkiem dziecka.

Kodeks cywilny przewiduje również możliwość ustanowienia przez sąd opiekuna specjalnego (*curatore speciale*), w przypadku gdy rodzice wspólnie wykonujący władzę rodzicielską – bądź to z rodziców, które wykonuje wyłączną władzę rodzicielską – nie są w stanie lub odmówili dokonania jednej lub większej liczby czynności służących dobru dziecka, które wykraczają poza zakres zwykłego zarządu. W takich przypadkach opiekun specjalny jest upoważniony do podjęcia takich określonych czynności.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Władza rodzicielska obojga rodziców nie ustaje w następstwie separacji, rozwiązania małżeństwa, ustania skutków cywilnych małżeństwa, nieważnienia i stwierdzenia nieważności małżeństwa.

Zwykłą formą opieki nad dzieckiem, którą zapewnia udział obojga rodziców, jest piecza wspólna, w ramach której oboje rodzice wykonują władzę rodzicielską.

Decyzje o największym znaczeniu dla dzieci, dotyczące kształcenia, wychowania, zdrowia i wyboru miejsca zwykłego pobytu dziecka, podejmowane są przez rodziców za obopólnym porozumieniem i dla dobra dziecka, z uwzględnieniem jego możliwości, naturalnych skłonności i aspiracji; z kolei we wszelkich sprawach życia codziennego rodzice mogą wykonywać swoją władzę rodzicielską osobno (art. 337 kodeksu cywilnego).

Wspólna piecza nad dzieckiem niekoniecznie oznacza, że czas dziecka jest podzielony równo pomiędzy oboje rodziców. Zazwyczaj w wyroku orzekającym separację lub rozwód sąd określa, z którym z rodziców dziecko zamieszka, oraz określa warunki, na jakich drugie z rodziców, z którym dziecko nie zamieszka, będzie mogło spędzać z nim czas. Możliwe jest również, aby czas, jaki dzieci spędzają z każdym z rodziców, był podzielony po równo, jeżeli rodzice mieszkają blisko siebie i prowadzą podobny styl życia, pod warunkiem że takie rozwiązanie nie będzie miało negatywnego wpływu na życie społeczne lub szkolne dzieci.

Jeżeli jednak wspólna piecza nie służy dobru dziecka, sąd może orzec przyznanie wyłącznego prawa pieczy jednemu z rodziców, co wymaga uzasadnienia (art. 337c kodeksu cywilnego).

Najczęstsze przypadki, w których przyznaje się wyłączne prawo pieczy nad dzieckiem, są następujące: 1. jeżeli jedno z rodziców stwarza zagrożenie dla fizycznego i psychicznego rozwoju dziecka (jedno z rodziców stosuje przemoc, jedno z rodziców zostało skazane za popełnienie poważnego przestępstwa, jedno z rodziców jest uzależnione od narkotyków lub alkoholu); 2. jeżeli jedno z rodziców nie jest w stanie moralnie i materialnie wspierać dziecka lub nie wykazuje zainteresowania dzieckiem; 3. jeżeli jedno z rodziców dyskredytuje drugiego z rodziców w oczach dziecka; 4. jeżeli wrogość między rodzicami jest tak poważna, że może zakłócić równowagę i rozwój psychofizyczny dziecka.

Jeżeli chodzi o wyłączną pieczę nad dzieckiem, władzę rodzicielską wykonuje wyłącznie to z rodziców, które ma prawo pieczy nad dzieckiem, ale wszelkie decyzje mające największe znaczenie dla dziecka powinny być podejmowane przez oboje rodziców, o ile ze względu na szczególnie poważne okoliczności, takie jak agresywne zachowanie czy zachowanie noszące znamiona nadużycia, nie postanowiono inaczej (art. 337c kodeksu cywilnego).

To z rodziców, które nie wykonuje władzy rodzicielskiej, ma prawo i obowiązek monitorowania kształcenia, wychowania i warunków bytowych dziecka (art. 316 akapit ostatni).

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Porozumienie między rodzicami w sprawie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej po zaprzestaniu wspólnego pożycia wymaga przedłożenia sądowi właściwemu miejscowo, który oceni, czy porozumienie to zagwarantuje poszanowanie praw i dobra dzieci; jeżeli tak, sąd je zatwierdzi.

Jeżeli małżeństwo mające małoletnie dzieci pragnie się rozstać lub rozwieść oraz osiągnęło porozumienie w sprawie pieczy nad dziećmi i wykonywania władzy rodzicielskiej, małżonkowie mają do wyboru dwie możliwości:

a) mogą złożyć wspólny wniosek do sądu i uzyskać zatwierdzenie swojego porozumienia;

b) mogą skorzystać z „negocjacji z udziałem adwokata” (art. 6 dekretu z mocą ustawy nr [132/2014](#)): ich celem jest zawarcie porozumienia, na mocy którego strony zgadzają się współpracować w dobrej wierze i w uczciwy sposób na rzecz polubownego rozstrzygnięcia sporu dotyczącego separacji i pieczy nad dziećmi.

Jeżeli małżonkowie mają małoletnie dzieci (ale także pełnoletnie dzieci, które są niepełnosprawne lub upośledzone w stopniu ciężkim lub które nie są w stanie się samodzielnie utrzymać), porozumienie osiągnięte w wyniku negocjacji z udziałem adwokata należy w ciągu dziesięciu dni przekazać prokuratorowi przy właściwym sądzie, który zatwierdzi porozumienie, jeżeli uzna, że służy ono dobru dzieci. Jeżeli jednak prokurator uzna, że porozumienie nie służy dobru dzieci, w ciągu pięciu dni przekaże to porozumienie prezesowi sądu, który w ciągu następnych trzydziestu dni wyznaczy stronom termin do stawiennictwa w sądzie i niezwłocznie podejmie odpowiednie czynności.

Zatwierdzone porozumienie ma moc równoważną orzeczeniom sądowym wydanym w odniesieniu do separacji lub rozwodu.

Jeżeli rodzice nie pozostają w związku małżeńskim, możliwe jest tylko pierwsze rozwiązanie (tj. porozumienie zatwierdzone przez sąd).

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Aby rozwiązać wszelkie problemy dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, rodzice mogą zwrócić się do mediatora rodzinnego. Celem mediacji nie jest osiągnięcie pojednania, ale umożliwienie wzajemnego porozumienia się rodziców w sprawie warunków wykonywania władzy rodzicielskiej, a tym samym uniknięcie i złagodzenie każdej formy konfliktu. Każde wypracowane wspólne rozwiązanie wymaga jednak przedłożenia sądowi, który oceni, czy służy one dobru dziecka.

Jeżeli spór będzie trwał, zostanie on rozstrzygnięty przez sąd właściwy dla spraw o separację, rozwód i pieczę nad dzieckiem.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Możliwe są dwa scenariusze.

a) Jeżeli rodzice nie zgadzają się w szczególnie ważnych kwestiach, mogą wnieść sprawę do sądu. W takich przypadkach sąd proponuje przede wszystkim rozwiązania, które najlepiej służą dobru dziecka i rodziny. Jeżeli spór będzie się utrzymywał, sąd przyzna prawo do podjęcia decyzji w konkretnej sprawie temu z rodziców, które – w opinii sądu – najlepiej zadba o dobro dziecka.

b) Rodzice mogą wytoczyć powództwo przed sąd w celu uzyskania orzeczenia o pieczy nad dziećmi i miejscu ich zamieszkania (zazwyczaj gdy rodzice się rozstają). W takim przypadku sąd rozstrzyga o:

pieczy nad dziećmi, skłaniając się głównie ku wspólnej pieczy (tj. sprawowanej przez oboje rodziców),

czasie i warunkach zamieszkiwania z każdym z rodziców, wysokości alimentów na dzieci oraz, ogólnie, przyczynianiu się każdego z rodziców do pokrywania wydatków ponoszonych na opiekę nad dziećmi, ich kształcenie i wychowanie.

W związku z tym, że rodzice obowiązani są wspólnie podejmować najważniejsze decyzje, nawet w razie separacji lub rozwodu jeżeli nie zgadzają się w poszczególnych kwestiach, mogą wnieść sprawę do sądu, jak wyjaśniono w lit. a).

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

To z rodziców, któremu powierzono wyłączną pieczę nad dziećmi, wykonuje wyłączną władzę rodzicielską, chyba że sąd postanowi inaczej. To z rodziców może w szczególności również samodzielnie podejmować decyzje w nierutynowych sprawach dotyczących dziecka.

Niemniej nawet jeżeli sąd powierzył wyłączną pieczę jednemu z rodziców, decyzje służące dobru dziecka (dotyczące jego kształcenia, wychowania i zdrowia) wymagają podjęcia przez oboje rodziców, chyba że sąd postanowił inaczej w orzeczeniu dotyczącym pieczy.

Co do zasady sądy orzekają, że zgoda tego z rodziców, które nie sprawuje pieczy, nie jest potrzebna, w przypadku gdy to z rodziców jest nieobecne, obojętne, nieosiągalne lub w przeszłości stosowało przemoc lub zachowywało się w sposób stanowiący nadużycie.

To z rodziców, które nie sprawuje pieczy nad dziećmi, ma prawo i obowiązek monitorowania ich kształcenia, wychowania i warunków bytowych oraz może wystąpić do sądu, gdy uzna, że decyzje były podejmowane wbrew dobru dzieci.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

W razie przyznania wspólnej pieczy władzę rodzicielską wykonują oboje rodzice, którzy powinni wspólnie ukierunkowywać swoje dzieci w wyborze ścieżki życiowej i wspólnie podejmować decyzje dotyczące kształcenia, wychowania, zdrowia i wyboru miejsca zamieszkania dzieci, dbając przy tym o ich dobro. Wyłącznie w odniesieniu do wszelkich decyzji w sprawach życia codziennego rodzice z reguły wykonują władzę rodzicielską osobno w poszczególnych okresach, w których dzieci z nimi zamieszkują.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

We wszystkich postępowaniach dotyczących pieczy nad dziećmi i wszelkich powiązanych kwestii dotyczących władzy rodzicielskiej właściwy jest sąd powszechny (*Tribunale ordinario*).

Jeżeli sprawa dotyczy pozbawienia, ograniczenia lub przywrócenia władzy rodzicielskiej, bez uwzględnienia jakichkolwiek czynników związanych z pieczą nad dziećmi, sądem właściwym jest sąd ds. nieletnich (*Tribunale per i minorenni*).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Jeżeli kwestia pieczy nad dziećmi urodzonymi w małżeństwie i wykonywania wobec nich władzy rodzicielskiej stanowi element sprawy o separację lub rozwód, stosuje się postępowanie określone w sekcji dotyczącej **rozvodu**.

Środki dotyczące pieczy i wykonywania władzy rodzicielskiej w odniesieniu do dzieci urodzonych poza małżeństwem ustanawia na posiedzeniu niejawnym sąd po zapoznaniu się ze sprawozdaniem dotyczącym sprawy oraz po wysłuchaniu prokuratora i rodziców; w sytuacjach nagłych sąd może zarządzić środki tymczasowe dla dobra dziecka.

W obu przypadkach sędzia może zarządzić pilne środki tymczasowe służące ochronie dzieci. Postępowania różnią się w zależności od tego, czy dotyczą dzieci par niepozostających w związku małżeńskim czy par małżeńskich, ale w obu postępowaniach orzeka powszechny.

Podobnie jak we wszystkich procedurach dotyczących dzieci, dziecko jest przesłuchiwane przez sędziego, jeżeli ukończyło co najmniej dwanaście lat lub w każdym przypadku, gdy dziecko jest zdolne do rozeznawania.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Pomoc prawną można uzyskać w celu pokrycia kosztów postępowania o separację, rozwód i prawo pieczy nad dzieckiem lub postępowania o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej można zaskarżyć do sądu apelacyjnego (*Corte d'Appello*, sąd drugiej instancji).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Orzeczenia sądu w sprawie władzy rodzicielskiej są wykonalne.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Uznanie orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego UE następuje automatycznie. Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. każda ze stron może jednak wnieść wniosek o uznanie albo nieuznanie orzeczenia.

Aby orzeczenie mogło zostać wykonane, zainteresowana strona powinna złożyć wniosek o wykonanie do właściwego miejscowo sądu apelacyjnego. Po stwierdzeniu wykonalności orzeczenia jest ono wykonywane na takich samych warunkach, jakie miałyby zastosowanie, gdyby orzeczenie zostało wydane w tym państwie członkowskim.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Właściwym organem sądowym jest sąd apelacyjny według miejsca wykonania orzeczenia, zgodnie z przepisami krajowymi. Postępowanie jest prowadzone w trybie procesowym i kończy się wydaniem deklaratywnego orzeczenia ustalającego, od którego przysługuje skarga kasacyjna (*ricorso per cassazione*).

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

W związku z tym, że Włochy ratyfikowały konwencję haską z 1996 r., zastosowanie mają postanowienia tej konwencji. Powierzenie i ustanie władzy rodzicielskiej, jej wykonywanie oraz pozbawienie lub ograniczenie podlegają zatem prawu państwa miejsca zwykłego pobytu dziecka.

Ostatnia aktualizacja: 10/09/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Cypr

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Termin „władza rodzicielska” oznacza prawo do wybrania imienia i nazwiska dziecka, sprawowania nad nim pieczy, zarządu jego majątkiem oraz reprezentowania go we wszelkich kwestiach i czynnościach prawnych dotyczących jego osoby lub majątku. W praktyce termin ten obejmuje wszystkie kwestie mające istotne znaczenie dla dziecka (jako osoby) oraz dla jego majątku.

Władza rodzicielska stanowi obowiązek i prawo rodziców, którzy wykonują ją wspólnie. Przy wykonywaniu władzy rodzicielskiej należy kierować się dobrem dziecka (art. 6 ustawy nr 216/1990).

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Oboje rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską wobec dziecka.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Tak, w takich przypadkach sąd może ustanowić opiekuna i powierzyć mu wykonywanie władzy rodzicielskiej (art. 18 ust. 2 ustawy nr 216/1990 o stosunkach między rodzicami a dziećmi).

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

W przypadku orzeczenia rozvodu, unieważnienia małżeństwa lub stwierdzenia jego nieważności kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej rozstrzyga sąd, który może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, obojgu rodzicom łącznie lub osobie trzeciej (art. 14 i 15 ustawy nr 216/1990). Jeżeli sąd powierzy prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej tylko jednemu z rodziców, może również uregulować kwestie związane z prawem drugiego z rodziców do kontaktów z dzieckiem, kierując się dobrem dziecka (art. 17 ustawy nr 216/1990).

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Sąd musi wydać postanowienie w przedmiocie porozumienia, aby stało się ono prawnie wiążące.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Obecnie nie przewiduje się żadnych alternatywnych sposobów rozstrzygnięcia sporów poza postępowaniem sądowym.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sędzia może rozstrzygać wszelkie kwestie dotyczące dziecka, w tym kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, prawem do kontaktów z dzieckiem, jego kształceniem i stanem jego zdrowia, zarządkiem jego majątkiem, jego imieniem i nazwiskiem, świadczeniami alimentacyjnymi na jego rzecz, jego wyjazdami za granicę oraz uprowadzeniem.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Nie, ponieważ istnieją pewne kwestie – np. kwestie związane z zarządkiem majątkiem dziecka – które nie wchodzą w zakres pojęcia „pieczy” *sensu stricto*.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

W praktyce wspólna piecza oznacza, że rodzice wspólnie podejmują decyzje dotyczące dziecka. Zazwyczaj oznacza to, że dziecko zamieszkuje z każdym z rodziców przez taki sam czas.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

W tym przypadku właściwy jest sąd rodzinny, w którego okręgu małoletni ma swoje miejsce zwykłego pobytu. Postępowanie wszczynają, składając wniosek wszczynający postępowanie bez oświadczenia od przysięgą. Na tym etapie nie jest wymagane złożenie dokumentacji uzupełniającej.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Wniosek doręcza się stronie przeciwnej, zobowiązując ją do stawienia się przed sądem w dniu wyznaczonym we wniosku w celu przedstawienia stanowiska w sprawie. Poza przypadkami uprowadzenia dziecka w sprawach dotyczących dzieci nie przewidziano trybu pilnego. Niemniej jednak z uwagi na specyficzny charakter spraw dotyczących dzieci sądy zapewniają priorytetowe traktowanie takich spraw. Ponadto do wszystkich postępowań w tego rodzaju sprawach zastosowanie mają postanowienia art. 6 europejskiej konwencji praw człowieka oraz przepisy art. 30 konstytucji Republiki Cypryjskiej; zgodnie ze wspomnianymi postanowieniami i przepisami wszystkie postępowania toczące się przed sądem należy zakończyć w rozsądnym terminie.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, o ile wnioskodawca spełnia kryteria przewidziane w przepisach i o ile sąd wydał w tej kwestii postanowienie na podstawie ustawy nr 165(I)/2002.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak. Orzeczenie dotyczące władzy rodzicielskiej można zaskarżyć do sądu odwoławczego właściwego do spraw rodzinnych.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Sądem właściwym do wykonania orzeczenia dotyczącego władzy rodzicielskiej jest sąd, który wydał to orzeczenie. Postępowanie wszczynają, składając wniosek dotyczący wezwania do stawienia się przed sądem bez oświadczenia pod przysięgą na formularzu typu I, o którym mowa w zbiorze przepisów procesowych nr 2/90.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

W tym celu należy wystąpić z wnioskiem o uznanie i wykonanie orzeczenia zgodnie z art. 21 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003. Wniosek należy złożyć do sądu rodzinnego, w którego okręgu zamieszkuje dziecko, lub – jeżeli miejsce zamieszkania dziecka znajduje się w państwie trzecim – do sądu rodzinnego, w którego okręgu zamieszkuje strona przeciwna.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W takim przypadku sądem właściwym jest sąd rodzinny, w którego okręgu zamieszkuje dziecko, lub – jeżeli miejsce zamieszkania dziecka znajduje się w państwie trzecim – sąd rodzinny, w którego okręgu zamieszkuje strona przeciwna.

Zgodnie z przepisami ustawy nr 121(I)/2000 po otrzymaniu wniosku strona przeciwna ma prawo stawić się przed sądem i odnieść się do treści wniosku.

Postępowanie takie jest objęte zakresem stosowania rozporządzenia (WE) nr 2201/2003.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

W takim przypadku zastosowanie ma prawo Republiki Cypryjskiej, a w szczególności przepisy ustawy nr 216/1990. Jeżeli żadna ze stron nie mieszka na Cyprze, zgodnie z ustawą nr 216/1990 sądy rodzinne Republiki Cypryjskiej nie są właściwe do rozpoznania sprawy.

Ostatnia aktualizacja: 15/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Łotwa

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Dziecko podlega władzy rodzicielskiej do chwili osiągnięcia pełnoletności.

Władza rodzicielska oznacza prawa i obowiązki rodziców dotyczące sprawowania pieczy nad dzieckiem i zarządu jego majątkiem oraz reprezentowania dziecka w jego stosunkach osobistych i majątkowych.

Sprawowanie pieczy nad dzieckiem oznacza opiekowanie się nim, sprawowanie nad nim nadzoru oraz korzystanie z prawa do ustalenia jego miejsca zamieszkania.

Opieka nad dzieckiem oznacza utrzymanie dziecka, tj. zapewnienie mu wyżywienia, odzieży, zakwaterowania i dostępu do opieki zdrowotnej oraz dbanie o jego edukację i wychowanie (zapewnienie prawidłowego rozwoju psychicznego i fizycznego – w miarę możliwości stosownie do osobowości, umiejętności i zainteresowań dziecka – a także przygotowanie go do wykonywania pracy dla dobra społeczeństwa).

Sprawowanie nadzoru nad dzieckiem oznacza dbanie o bezpieczeństwo dziecka i jego ochronę przed wszelkimi zagrożeniami ze strony osób trzecich.

Prawo do ustalenia miejsca zamieszkania dziecka oznacza prawo do wyboru lokalizacji geograficznej, w której dziecko ma zamieszkiwać, oraz prawo do wyboru konkretnego miejsca zakwaterowania w tej lokalizacji.

Zarząd majątkiem dziecka oznacza dbanie o majątek dziecka i rozporządzanie tym majątkiem w taki sposób, by zachować i zwiększyć jego wartość.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Rodzice zamieszkujący razem wykonują władzę rodzicielską wspólnie. Rodzice pozostający w separacji kontynuują wspólnie wykonywanie władzy rodzicielskiej. Opiekę i nadzór na dzieckiem sprawuje ten z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje. Rodzice wspólnie podejmują decyzje w kwestiach, które mogą mieć istotny wpływ na rozwój dziecka.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli zdrowie lub życie dziecka zostanie narażone na niebezpieczeństwo z winy rodzica (z powodu umyślnego działania rodzica lub z powodu zaniedbania) lub jeżeli rodzic nadużywa przysługujących mu praw bądź nie wywiązuje się ze spoczywającego na nim obowiązku sprawowania pieczy i nadzoru nad dzieckiem, co stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju fizycznego, psychicznego lub moralnego dziecka, sąd może pozbawić takiego rodzica prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej.

Pozbawiając jednego z rodziców prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej, sąd powierza wyłączne wykonywanie władzy rodzicielskiej drugiemu z rodziców. Jeżeli sposób wykonywania władzy rodzicielskiej przez drugiego z rodziców nie zapewnia dziecku należytej ochrony przed niebezpieczeństwem lub jeżeli oboje rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, sąd zwróci się do sądu rodzinnego (*bāriņtiesa*) o umieszczenie dziecka w pieczy poza jego domem rodzinnym.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Rodzice pozostający w separacji kontynuują wspólnie wykonywanie władzy rodzicielskiej. Opiekę i nadzór na dzieckiem sprawuje ten z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje. Rodzice wspólnie podejmują decyzje w kwestiach, które mogą mieć istotny wpływ na rozwój dziecka. Spory między rodzicami rozstrzyga sąd rodzinny, chyba że przepisy stanowią inaczej. Wspólna władza rodzicielska ustaje w momencie przyznania jednemu z rodziców prawa do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej na podstawie porozumienia zawartego między rodzicami lub na mocy orzeczenia sądu.

5 Jeżeli rodzice zawarli porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Jeżeli rodzice zawarli porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i dobrowolnie je wykonują, porozumienie takie nie wymaga zatwierdzenia przez jakikolwiek urząd ani sąd.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

W przypadku wystąpienia sporu wszelkie nieporozumienia rozstrzyga sąd rodzinny. Jeżeli sąd rodzinny nie jest w stanie rozstrzygnąć sporu między rodzicami lub jeżeli orzeczenie sądu rodzinnego nie jest wykonywane, rodzice mogą wystąpić do sądu rejonowego/miejskiego [*rajona (pilsētas) tiesa*].

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Rodzice wnoszą sprawę do sądu, jeżeli chcą, aby sąd wydał orzeczenie w przedmiocie wspólnego lub wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej. Ponadto – w stosownych przypadkach – sędzia rozstrzygnie kwestie związane ze świadczeniami alimentacyjnymi na rzecz dziecka, jego miejscem zamieszkania itp. Rodzic posiadający prawo do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej wykonuje tę władzę wobec dziecka, co obejmuje również prawo do działania w imieniu dziecka w ramach jego stosunków osobistych i majątkowych oraz prawo do ustalenia miejsca zamieszkania dziecka. Każde z rodziców ma prawo i obowiązek utrzymywania stosunków osobistych i bezpośredniego kontaktu z dzieckiem. Przepis ten ma zastosowanie również w przypadku, gdy dziecko zostało odebrane rodzicom lub gdy nie zamieszkuje z jednym z rodziców bądź z żadnym z rodziców. Rodzic, który nie zamieszkuje z dzieckiem, ma prawo do otrzymywania informacji na temat dziecka, w szczególności informacji dotyczących jego rozwoju, zdrowia, postępów w nauce,

zainteresowań i warunków życia. Sąd powinien rozstrzygać spory między rodzicami dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, kierując się dobrem dziecka i jego opinią, jeżeli dziecko jest w stanie ją wyrazić.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Osoba uprawniona do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej wobec dziecka posiada wszystkie prawa i obowiązki związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej. Rodzice są zobowiązani do utrzymywania swojego dziecka stosownie do swoich możliwości i sytuacji finansowej. Ojciec i matka dziecka są zobowiązani do łożenia na jego utrzymanie do chwili, w której dziecko będzie w stanie samodzielnie się utrzymać.

Obowiązek łożenia na utrzymanie dziecka nie ustaje w przypadku, gdy dziecko zostanie odebrane rodzicom, ani wówczas, gdy dziecko przestanie zamieszkiwać z jednym z rodziców.

Przyznając jednemu z rodziców prawo do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej, sądy biorą pod uwagę okoliczności sprawy, tj. sprawdzają, z którym z rodziców dziecko zamieszkiwało na chwilę wszczęcia postępowania i które z rodziców wykonuje władzę rodzicielską wobec dziecka na co dzień. Dziecko ma prawo do utrzymywania stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z każdym z rodziców (prawo do kontaktów). Każde z rodziców ma prawo i obowiązek utrzymywania stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z dzieckiem. Rodzic, który nie zamieszkuje z dzieckiem, ma prawo do otrzymywania informacji na temat dziecka, w szczególności informacji dotyczących jego rozwoju, zdrowia, postępów w nauce, zainteresowań i warunków życia. Przyznanie jednemu z rodziców prawa do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej wobec dziecka nie oznacza pozbawienia drugiego z rodziców przysługującego mu prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Jeżeli oboje rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską wobec dzieci, oboje mają prawo do występowania w imieniu dziecka w sprawach dotyczących jego stosunków osobistych i majątkowych. Rodzice podejmują wspólne decyzje we wszystkich kwestiach związanych z rozwojem dziecka.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Właściwość w sprawach dotyczących prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej i prawa do kontaktów z dzieckiem posiada sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka. W sprawach dotyczących prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej i prawa do kontaktów z dzieckiem miejsce zameldowania rodziców dziecka uznaje się za miejsce zamieszkania dziecka. Jeżeli miejsca zameldowania rodziców dziecka znajdują się w różnych okręgach administracyjnych, uznaje się, że miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zameldowania rodzica, z którym zamieszkuje. Jeżeli rodzice dziecka lub dziecko nie mają miejsca zameldowania, uznaje się, że miejscem zamieszkania dziecka jest miejsce zamieszkania rodziców.

Pozew należy wnieść zgodnie z art. 128 kodeksu postępowania cywilnego. W art. 129 kodeksu postępowania cywilnego określono wymogi dotyczące dokumentów, które należy załączyć do pozwu.

Do pozwu można również załączyć opinię sądu rodzinnego w danej sprawie.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Przebieg postępowania sądowego w sprawach cywilnych regulują przepisy łotewskiego kodeksu postępowania cywilnego. Sąd rozpoznaje sprawy dotyczące ochrony praw dziecka i dobra dziecka w pierwszej kolejności. Sąd występuje do sądu rodzinnego o wydanie opinii w kwestiach dotyczących przyznania prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej, sprawowania pieczy nad dzieckiem oraz sposobu korzystania z prawa do kontaktów z dzieckiem i wzywa przedstawiciela tego sądu do udziału w rozprawie, a także wysłuchuje opinii dziecka w danej kwestii, jeżeli dziecko jest w stanie wyrazić taką opinię, biorąc pod uwagę jego wiek i stopień dojrzałości.

Sąd rozpoznaje sprawy cywilne na posiedzeniu jawnym – nie odnosi się to jednak na przykład do spraw dotyczących prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej i prawa do kontaktów z dzieckiem. Podobnie sąd może – po otrzymaniu uzasadnionego wniosku uczestników postępowania lub z urzędu – wyłączyć jawność rozprawy lub jej części ze względu na dobro małoletnich dzieci.

Strony mają prawo do złożenia do sądu uzasadnionego wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie pilnym. Sąd rozpatrzy następnie taki uzasadniony wniosek. Na wniosek jednej ze stron sąd może nadać orzeczeniu zasądzającemu alimenty na rzecz dziecka oraz orzeczeniu dotyczącemu władzy rodzicielskiej i prawa do kontaktów z dzieckiem lub określonym częściom tych orzeczeń rygor natychmiastowej wykonalności.

Na wniosek jednej ze stron sąd wydaje postanowienie zasądzające tymczasowe alimenty na rzecz dziecka do czasu wydania orzeczenia.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Prawo do wystąpienia o wsparcie finansowe, tj. prawo pomocy, przysługuje osobom o niskich dochodach lub osobom pozostającym w niedostatku, którym przyznano taki status zgodnie z procedurą przewidzianą w przepisach, a także osobom, które niespodziewanie popadły w niedostatek i których sytuacja finansowa uniemożliwia im należytą ochronę ich praw (z powodu klęsk żywiołowych, działania siły wyższej lub wystąpienia innych okoliczności, na które osoby te nie mają wpływu), lub osobom, nad którymi pieczę sprawuje w całości państwo lub organ samorządu terytorialnego (osobom, które znajdują się w sytuacji określanej dalej mianem „sytuacji szczególnej”).

Na uzasadniony wniosek osoby sąd lub sędzia zbada jej sytuację finansową i w całości lub w części zwolni ją od kosztów sądowych należnych na rzecz skarbu państwa oraz odroczy obowiązek zapłaty kosztów sądowych należnych na rzecz skarbu państwa lub rozłoży spłatę tych kosztów na raty.

Zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego powodowie są zwolnieni z obowiązku pokrycia kosztów sądowych należnych na rzecz skarbu państwa w sprawach o egzekucję świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Wyrok można zaskarżyć na warunkach ogólnych, tj. wnosząc apelację (*apelācijas sūdzība*) do sądu okręgowego (*apgabaltiesa*) lub skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego (*Augstākā tiesa*).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Orzeczenia sądów wykonuje się w momencie ich uprawomocnienia się lub bezzwłocznie, jeżeli nadano im rygor natychmiastowej wykonalności.

Odpowiedzialność za wykonywanie orzeczeń sądów spoczywa na przysięgłym komorniku sądowym (*zvērīnāti tiesu izpildītāji*).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Sądy łotewskie uznają i wykonują orzeczenia sądów zagranicznych.

Orzeczenia sądów zagranicznych uznaje się i wykonuje w trybie określonym w kodeksie postępowania cywilnego oraz zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 2201/2003 dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000.

Wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia składa się do sądu rejonowego/miejskiego [*rajona (pilsētas) tiesa*] właściwego dla miejsca zamieszkania osoby, przeciwko której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lub do sądu rejonowego/miejskiego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka, na rzecz

którego ma zostać przeprowadzona egzekucja. Wydając postanowienie stwierdzające wykonalność orzeczenia lub postanowienie o odmowie stwierdzenia wykonalności orzeczenia, sędzia dokonuje swobodnej oceny złożonego wniosku i załączonych do niego dokumentów w terminie 10 dni od daty wpłynięcia wniosku; ocenę tę przeprowadza się bez udziału stron.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W sprawach dotyczących uznania orzeczenia sądu zagranicznego strona może wnieść zażalenie (*blakus sūdžība*) na postanowienie sądu pierwszej instancji do sądu okręgowego (*apgabaltiesa*), natomiast postanowienie sądu okręgowego rozstrzygające zażalenie można zaskarżyć do Senatu Sądu Najwyższego (Senāts).

Uczestnik postępowania, którego miejsce zameldowania lub zwykłego pobytu znajduje się na Łotwie, może wnieść zażalenie w terminie 30 dni od dnia wydania odpisu postanowienia, natomiast uczestnik postępowania, którego miejsce zameldowania lub zwykłego pobytu nie znajduje się na Łotwie, może wnieść zażalenie w terminie 60 dni od dnia wydania odpisu postanowienia.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Łotwa jest związana postanowieniami konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci oraz postanowieniami umów dwustronnych w sprawie pomocy prawnej zawartych między Republiką Łotewską a Federacją Rosyjską, Ukrainą, Republiką Białorusi, Republiką Uzbekistanu, Republiką Kirgiską i Republiką Mołdawii. Ostatnia aktualizacja: 09/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Litwa

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Prawa i obowiązki dzieci i rodziców regulują przepisy księgi trzeciej część IV kodeksu cywilnego Republiki Litewskiej (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, zwanego dalej „kodeksem cywilnym”). Zgodnie z art. 3.155 kodeksu cywilnego rodzice opiekują się swoimi dziećmi do czasu osiągnięcia przez nie pełnoletności lub ich uwolnienia spod władzy rodzicielskiej. Rodzice mają prawo i obowiązek wychowywać swoje dzieci i uczyć je uczciwości, dbać o ich zdrowie oraz, uwzględniając ich stan fizyczny i psychiczny, tworzyć korzystne warunki dla ich pełnego i harmonijnego rozwoju, aby przygotować je do samodzielnego życia w społeczeństwie. W księdze trzeciej rozdział XI kodeksu cywilnego określono prawa i obowiązki rodziców względem swoich dzieci, a w rozdziale XII – prawa i obowiązki majątkowe między rodzicami a dziećmi.

Art. 3.227 ust. 2 kodeksu cywilnego stanowi, że rodzice adopcyjni są zgodnie z prawem traktowani jak rodzice dziecka od dnia wejścia w życie orzeczenia sądu o przysposobieniu, z zastrzeżeniem sytuacji wyjątkowych przewidzianych w art. 3.222 ust. 4 kodeksu cywilnego.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Art. 3.156 kodeksu cywilnego stanowi, że ojciec i matka mają równe prawa i obowiązki względem swoich dzieci. Rodzice mają równe prawa i obowiązki względem swoich dzieci niezależnie od tego, czy dziecko urodziło się w małżeństwie czy poza małżeństwem, po rozwodzie, unieważnieniu małżeństwa lub separacji.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą wykonywać władzy rodzicielskiej wobec swoich dzieci, można ustanowić inną osobę w ich miejsce. W tym celu w kodeksie cywilnym ustanowiono instytucję opieki i kurateli nad małoletnimi. Podstawowe zasady dotyczące umieszczania dziecka pod tymczasową i stałą opieką/kuratelą określono w art. 3.254 i 3.257.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

W razie rozwodu rodziców przyszłą władzę rodzicielską określa się w zależności od rodzaju rozwodu.

W razie rozwiązania małżeństwa za obopólną zgodą małżonków małżonkowie powinni przedstawić sądowi porozumienie w sprawie skutków rozwiązania małżeństwa (podział majątku, świadczenia alimentacyjne na rzecz dzieci itp.). Zgodnie z art. 3.53 ust. 3 kodeksu cywilnego, wydając wyrok orzekający rozwód, sąd zatwierdza porozumienie w sprawie skutków rozwiązania małżeństwa regulujące świadczenia alimentacyjne wypłacane przez małżonków na rzecz dzieci małoletnich i siebie nawzajem, miejsce zamieszkania małoletnich dzieci małżonków, udział małżonków w kształceniu dzieci oraz inne prawa i obowiązki majątkowe. Treść tego porozumienia włącza się do treści wyroku orzekającego rozwód. W przypadku istotnej zmiany okoliczności (choroba lub niezdolność do pracy jednego z byłych małżonków itp.) byli małżonkowie lub jedno z nich mogą wystąpić do sądu z wnioskiem o zmianę warunków ich porozumienia w sprawie skutków rozwiązania małżeństwa.

W razie rozwiązania małżeństwa na wniosek jednego z małżonków we wniosku złożonym do sądu należy również wskazać, w jaki sposób wnioskodawca będzie wykonywał swoje zobowiązania wobec drugiego małżonka i wspólnych małoletnich dzieci. Przy udzielaniu rozwodu sąd rozstrzyga o miejscu zamieszkania i o utrzymaniu małoletnich dzieci, świadczeniach alimentacyjnych na rzecz jednego z małżonków oraz o podziale wspólnego majątku małżonków, z wyjątkiem przypadków, w których majątek został podzielony zgodnie z porozumieniem zawartym między małżonkami i poświadczonym przez notariusza (art. 3.59 kodeksu cywilnego).

Rozwód z orzeczeniem o winie obojga małżonków wywołuje takie same skutki jak rozwiązanie małżeństwa za obopólną zgodą małżonków (art. 3.51–3.54 kodeksu cywilnego). Postępowanie w sprawie o rozwód z orzeczeniem o winie jednego z małżonków podlega odpowiednio art. 3.59 kodeksu cywilnego.

W razie separacji jedno z małżonków może wystąpić do sądu o ustanowienie odrębnego zamieszkania, jeżeli dalsze wspólne pożycie małżonków stało się nie do zniesienia / niemożliwe lub mogłoby w istotny sposób zaszkodzić interesom ich małoletnich dzieci ze względu na szczególne okoliczności, które mogą nie zależeć od drugiego małżonka, a także w przypadku, gdy małżonkowie nie zamierzają już prowadzić wspólnego pożycia. Orzekając separację, sąd wyznacza małżonka, z którym mają mieszkać dzieci, oraz rozstrzyga kwestie związane ze świadczeniami alimentacyjnymi na rzecz dzieci oraz udziałem ojca lub matki, którzy nie zamieszkują razem z dziećmi, w kształceniu dzieci. Oboje małżonkowie mogą wspólnie wystąpić do sądu o zatwierdzenie separacji, jeżeli osiągnęli porozumienie w sprawie skutków separacji pod względem miejsca zamieszkania małoletnich dzieci, środków utrzymania na rzecz tych dzieci oraz ich kształcenia, podziału wspólnego majątku i świadczeń alimentacyjnych między nimi. Jeżeli małżonkowie osiągnęli porozumienie w sprawie skutków separacji, sąd zatwierdzi to porozumienie, pod warunkiem że nie narusza ono porządku publicznego ani praw i prawnie uzasadnionych interesów ich małoletnich dzieci bądź jednego z małżonków. Po zatwierdzeniu porozumienia sąd włącza je do treści orzeczenia o separacji.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Jeżeli rodzice zamieszkują wspólnie, określają sposób i formę wypłaty świadczeń alimentacyjnych za obopólnym porozumieniem. Nie ma specjalnego wzoru takiego porozumienia ani procedury jego zawarcia. Zgodnie z art. 3.193 kodeksu cywilnego w razie rozwodu na zgodny wniosek (art. 3.51 kodeksu

cywilnego) lub separacji (art. 3.73 kodeksu cywilnego) małżonkowie zawierają porozumienie określające ich wzajemne obowiązki w zakresie świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci, a także sposób wypłaty, wysokość i formę tych świadczeń. Porozumienie podlega zatwierdzeniu przez sąd (art. 3.53 kodeksu cywilnego). Rodzice małoletnich dzieci mogą również zawrzeć porozumienie w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz swoich dzieci, jeżeli ich rozwód wynika z innych przyczyn. Jeżeli jedno z rodziców nie przestrzega zatwierdzonego przez sąd porozumienia w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci, drugie z rodziców nabywa uprawnienie do wystąpienia do sądu o wydanie tytułu egzekucyjnego.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rodzice mogą skorzystać z mediacji jako alternatywnego środka rozwiązywania konfliktów bez występowania na drogę sądową. Mediacja sądowa jest dostępna we wszystkich sądach powszechnych. Mediacja sądowa jest bezpłatna. Jest to tańszy i szybszy sposób rozwiązywania sporów. Należy zauważyć, że mediacja sądowa gwarantuje poufność, a każda strona może wycofać się z mediacji sądowej bez podania przyczyn. Skierowanie sporu do mediacji sądowej może zainicjować sędzia (izba) rozpatrujący sprawę cywilną lub każda ze stron postępowania. Więcej informacji na temat mediacji oraz wykaz mediatorów można znaleźć na [stronie internetowej litewskich sądów](#).

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Jeżeli rodzice zwrócą się do sądu, sędzia może rozstrzygnąć wszystkie sprawy dotyczące ich dzieci, w tym kwestie dotyczące miejsca zamieszkania, prawa rodziców do odwiedzin i utrzymywania kontaktów z dziećmi, świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci oraz wszelkie inne wskazane we wniosku złożonym do sądu.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Art. 3.156 kodeksu cywilnego stanowi, że ojciec i matka mają równe prawa i obowiązki względem swoich dzieci, niezależnie od tego, czy dziecko urodziło się w małżeństwie czy poza małżeństwem, po rozwodzie, unieważnieniu małżeństwa lub separacji. Rodzice mają prawo i obowiązek wychowywać swoje dzieci, zapewnić im zdobycie wykształcenia, dbać o ich rozwój i zdrowie oraz udzielać im wskazówek duchowych i moralnych. Przy wykonywaniu tych obowiązków prawa rodziców mają pierwszeństwo przed prawami innych osób. Rodzice mają obowiązek stworzyć takie warunki, aby ich dzieci mogły uczęszczać do placówek oświatowych do chwili osiągnięcia przez nie wieku określonego prawem.

Wyłączna piecza jednego z rodziców może zostać ustalona tylko w przypadkach, gdy władza rodzicielska drugiego z rodziców jest ograniczona. Jeżeli rodzice (ojciec lub matka) nie wywiązują się z obowiązku wychowywania swoich dzieci, nadużywają władzy rodzicielskiej, traktują swoje dzieci okrutnie, mają na nie szkodliwy wpływ przez swoje niemoralne zachowanie lub nie opiekują się swoimi dziećmi, sąd może orzec ograniczenie władzy rodzicielskiej (ojca lub matki) na czas określony lub nieokreślony. Wydając takie orzeczenie, sąd weźmie pod uwagę szczególne okoliczności, leżące u podstaw wniosku o ograniczenie władzy rodzicielskiej. Rodzice zachowują jednak prawo do utrzymywania kontaktów ze swoim dzieckiem, chyba że jest to sprzeczne z jego dobrem. W razie ograniczenia władzy rodzicielskiej na czas nieokreślony dziecko może zostać przysposobione bez konieczności uzyskania szczególnej zgody rodziców.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Rodzice wspólnie decydują o wszystkich kwestiach związanych z kształceniem swoich dzieci i innych kwestiach dotyczących władzy rodzicielskiej. Jeżeli oni dojdą do porozumienia, wszelkie sporne kwestie rozstrzyga sąd.

Ojciec dziecka, jego matka lub rodzice (opiekunowie/kuratorzy) jego małoletnich rodziców nieposiadających zdolnych do czynności prawnych mogą wystąpić do sądu w sprawie kontaktów rodzicielskich z dzieckiem lub udziału w kształceniu dziecka. Sąd ustala warunki utrzymywania z dzieckiem kontaktów przez ojca lub matkę niezamieszkującego z dzieckiem, kierując się dobrem dziecka, aby umożliwić temu ojcu lub tej matce jak największy udział w kształceniu dziecka. Sąd może orzec o ustanowieniu minimalnego kontaktu z dzieckiem jedynie wówczas, gdy stały maksymalny kontakt jest ze szkodą dla dobra dziecka.

Rodzice wspólnie decydują o wszystkich kwestiach związanych z kształceniem swoich dzieci i innych kwestiach dotyczących władzy rodzicielskiej. Jeżeli oni dojdą do porozumienia, wszelkie sporne kwestie rozstrzyga sąd.

Ojciec dziecka, jego matka lub rodzice (opiekunowie/kuratorzy) jego małoletnich rodziców nieposiadających zdolnych do czynności prawnych mogą wystąpić do sądu w sprawie kontaktów rodzicielskich z dzieckiem lub udziału w kształceniu dziecka. Sąd ustala warunki utrzymywania z dzieckiem kontaktów przez ojca lub matkę niezamieszkującego z dzieckiem, kierując się dobrem dziecka, aby umożliwić temu ojcu lub tej matce jak największy udział w kształceniu dziecka. Sąd może orzec o ustanowieniu minimalnego kontaktu z dzieckiem jedynie wówczas, gdy stały maksymalny kontakt jest ze szkodą dla dobra dziecka.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakiej formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Z wnioskiem dotyczącym władzy rodzicielskiej należy zwrócić się do sądu rejonowego. Formalności, których należy dopełnić, oraz dokumenty, które należy dołączyć do wniosku, zależne są od wymagań określonych w tym wniosku, a także od tego, jakie prawa i obowiązki są kwestionowane lub jak zostaną rozstrzygnięte lub określone (co do zakresu władzy rodzicielskiej).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Główne kwestie sporne i inne dotyczące władzy rodzicielskiej są rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Dostępność pomocy prawnej regulują przepisy ustawy o pomocy prawnej gwarantowanej przez państwo (Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas). Możliwość uzyskania gwarantowanej przez państwo pomocy prawnej zależy od sytuacji finansowej wnioskodawcy.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, jest możliwość odwołania się od takiego orzeczenia do sądu wyższej instancji zgodnie z przepisami ogólnymi postępowania cywilnego.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Orzeczenie sądu wykonuje komornik sądowy.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej jest stosowane bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Następuje to przez uznanie na Litwie orzeczenia wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego UE. Rozporządzenie to ma zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich UE, z wyjątkiem Danii.

Orzeczenia dotyczące prawa do kontaktu z dzieckiem oraz orzeczenia nakazujące powrót dziecka wydane przez sądy państw członkowskich UE podlegają wykonaniu zgodnie z zasadami określonymi w części VI kodeksu postępowania cywilnego Republiki Litewskiej (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, zwany dalej „kodeksem postępowania cywilnego”).

Wnioski o przejęcie jurysdykcji od sądu państwa trzeciego oraz wnioski o przekazanie jurysdykcji sądowi państwa trzeciego, o których mowa w art. 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 (oraz art. 8 i 9 konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r.), rozpoznaje Sąd Apelacyjny Litwy (Lietuvos apeliacinis teismas).

Wnioski te rozpoznaje się w postępowaniu określonym w rozdziale 39 kodeksu postępowania cywilnego, chyba że rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 stanowi inaczej. Wnioski takie nie podlegają opłatom sądowym.

Wnioski złożone do Sądu Apelacyjnego Litwy powinny spełniać ogólne wymogi dotyczące pism procesowych (art. 111 kodeksu postępowania cywilnego). Zgodnie z art. 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 wniosek oraz ewentualnie załączniki do niego należy złożyć w języku urzędowym lub należy załączyć tłumaczenia na język litewski. Jeżeli wnioskodawca zamieszkuje poza Republiką Litewską i nie ustanowił w sprawie pełnomocnika ani nie wyznaczył osoby upoważnionej do odbioru pism procesowych, która ma miejsce zamieszkania/siedziby w Republice Litewskiej (art. 805 kodeksu postępowania cywilnego), we wniosku należy wskazać adres w Republice Litewskiej lub adres telekomunikacyjnego urzędu końcowego, na który pisma procesowe będą doręczane wnioskodawcy. Wymogi te nie mają jednak zastosowania do wniosków złożonych w Sądzie Apelacyjnym Litwy przez sąd państwa trzeciego.

W stosownych przypadkach Sąd Apelacyjny Litwy może powierzyć Państwowej Służbie ds. Ochrony Praw Dziecka i Adopcji przy Ministerstwie Zabezpieczenia Społecznego i Pracy (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos) obowiązek przedstawienia opinii o zasadności przejęcia lub przekazania jurysdykcji. Sąd Apelacyjny Litwy wyznacza termin do przedstawienia takiej opinii.

Wniosek rozpoznaje Sąd Apelacyjny Litwy nie później niż w ciągu sześciu tygodni od daty wpływu wniosku do sądu.

Po rozpoznaniu wniosku o przejęcie jurysdykcji od sądu państwa trzeciego i wydaniu orzeczenia uwzględniającego wniosek Sąd Apelacyjny Litwy, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, wyznaczy sąd litewski właściwy do rozpoznania sprawy na Litwie. Postępowanie wszczęte w sądzie państwa trzeciego zostaje przekazane do rozpoznania właściwemu sądowi litewskiemu. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 35 kodeksu postępowania cywilnego, a postępowanie toczy się nadal przed właściwym sądem litewskim. W stosownych przypadkach właściwy sąd litewski ustala stanowisko stron w postępowaniu i zarządza środki w celu usunięcia wszelkich braków dotyczących pism procesowych.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Środek zaskarżenia należy wnieść do Sądu Najwyższego Litwy (Lietuvos Aukščiausiasis Teismas). Zostanie on rozpoznany jako skarga kasacyjna zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Prawo właściwe dla stosunków między rodzicami a dziećmi określa art. 1.32 kodeksu cywilnego. Stosunki osobiste i majątkowe między rodzicami a dziećmi podlegają prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu. Jeżeli żadne z rodziców nie ma miejsca zwykłego pobytu w państwie, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu, a dziecko i oboje rodzice są obywatelami tego samego państwa, właściwe jest prawo państwa, którego wszyscy oni są obywatelami.

W sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej jurysdykcję sądową ustala się zgodnie z konwencją haską z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.

Prawo właściwe dla ochrony małoletnich, opieki i kurateli nad nimi określa się zgodnie z konwencją haską z dnia 5 października 1961 r. o właściwości organów i prawie właściwym w zakresie ochrony małoletnich.

Zobowiązania alimentacyjne (alimenty) w rodzinie reguluje konwencja haska z dnia 2 października 1973 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych.

Ostatnia aktualizacja: 21/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Węgry

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

W praktyce odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) obejmuje wybór imienia i nazwiska małoletniego dziecka, sprawowanie pieczy nad dzieckiem i jego wychowanie, ustalenie miejsca zamieszkania dziecka, zarząd jego majątkiem, wykonywanie praw i obowiązków związanych z jego reprezentacją prawną, a także prawo do wskazania opiekuna lub pozbawienia prawa pieczy nad dzieckiem.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

W braku porozumienia między rodzicami lub odmiennego postanowienia organu opiekuńczego lub sądu rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, niezależnie od tego, czy nadal mieszkają razem.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Na Węgrzech opieka jest instytucją prawną, której celem jest zapewnienie pieczy nad małoletnimi, ich reprezentacji oraz zarządu ich majątkiem przez opiekuna ustanowionego przez organ opiekuńczy w braku tego z rodziców, które wykonuje władzę rodzicielską. Każdy może zgłosić do organu opiekuńczego konieczność ustanowienia opiekuna. Bliski krewny małoletniego lub osoba, która opiekuje się dzieckiem, podobnie jak sąd lub inny organ, mają obowiązek powiadomić organ opiekuńczy o konieczności ustanowienia opiekuna.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

W braku porozumienia między rodzicami lub odmiennego postanowienia organu opiekuńczego lub sądu rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, nawet jeżeli nie mieszkają już razem. Rodzice pozostający w separacji mogą uzgodnić podział praw i obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, ale powinni zapewnić dziecku zrównoważony styl życia (dziecko nie może na przykład zamieszkiwać u rodziców na zmianę, jeśli mieszkają oni zbyt daleko od siebie, co stanowiłoby zbyt duże obciążenie dla dziecka). Porozumienie zawarte przez rodziców zatwierdza sąd. Jeżeli rodzice nie są w stanie osiągnąć porozumienia co do praw i obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, sąd orzeka, które z rodziców będzie sprawowało pieczę nad dzieckiem. Przy wydawaniu orzeczenia sąd ocenia, które z rodziców lepiej zadba o rozwój fizyczny, psychiczny i moralny dziecka.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

W przypadku ustania małżeństwa na podstawie wspólnego oświadczenia woli i zamiaru rozwiązania małżeństwa wniesionego przez małżonków do sądu na piśmie wniosek taki obejmuje porozumienie rodziców w sprawie władzy rodzicielskiej. Sąd zatwierdza porozumienie ostatecznym orzeczeniem wydanym w postępowaniu rozwodowym, ponieważ bez takiego porozumienia małżeństwo nie może zostać rozwiązane za obopólną zgodą.

W razie potrzeby sąd orzeka o władzy rodzicielskiej w przypadku ustania małżeństwa, nawet jeśli nie złożono stosownego wniosku. Jeżeli nie zostanie wniesiona apelacja, orzeczenie sądu pierwszej instancji staje się prawomocne dopiero po upływie piętnastego dnia od upływu terminu na wniesienie apelacji.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Małżonkowie mogą wziąć udział w **mediacji** przed wszczęciem postępowania rozwodowego lub w trakcie postępowania, dobrowolnie lub z inicjatywy sądu, w celu rozstrzygnięcia za obopólną zgodą wszelkich sporów dotyczących stosunku między nimi lub ustania małżeństwa, takich jak kwestia władzy rodzicielskiej. Porozumienie osiągnięte w wyniku mediacji może zostać zatwierdzone przez sąd i włączone do ugody sądowej. Aby zagwarantować, że władza rodzicielska jest wykonywana należycie i przy niezbędnej współpracy między rodzicami, sąd lub organ opiekuńczy w prowadzonym postępowaniu może (na wniosek lub z urzędu w sprawach leżących w zakresie jego właściwości) nakazać rodzicom udział w mediacji w celu wypracowania odpowiedniej współpracy pomiędzy tym z rodziców, które wykonuje władzę rodzicielską, a drugim z rodziców niezamieszkającym z dzieckiem oraz w celu zapewnienia poszanowania praw drugiego z rodziców, które zamieszkuje osobno.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

W razie sporu sąd rozstrzyga, które z rodziców ma wykonywać władzę rodzicielską, przesłuchując oboje rodziców oraz, w uzasadnionych przypadkach, dziecko. Sąd może postanowić o powierzeniu jednemu z rodziców pełnej władzy rodzicielskiej lub o powierzeniu jednemu z rodziców wykonywania niektórych praw i obowiązków związanych z władzą rodzicielską, a drugiemu z rodziców – innych takich praw i obowiązków. Sąd może upoważnić tego z rodziców, które nie zamieszkuje z dzieckiem, do wykonywania pewnych zadań związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub, wyjątkowo, do pełnego lub częściowego zarządzania majątkiem dziecka oraz do występowania w charakterze przedstawiciela ustawowego w sprawach dotyczących majątku dziecka. Jeżeli służy to dobru dziecka, sąd może ograniczyć prawo do decydowania w podstawowej kwestii mającej wpływ na przyszłość dziecka lub pozbawić takiego prawa. Sąd nie może jednak orzec wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, ponieważ może ona zostać ustanowiona jedynie na podstawie porozumienia rodziców, które sąd może następnie zatwierdzić.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Nie. Jeżeli sąd powierza władzę rodzicielską jednemu z rodziców, drugie z rodziców niezamieszkujące z dzieckiem może nadal wykonywać prawa związane z władzą rodzicielską w podstawowych kwestiach mających wpływ na przyszłość dziecka. Za takie podstawowe kwestie uważa się wybór i zmianę imienia i nazwiska małoletniego dziecka, określenie miejsca zamieszkania dziecka, jeżeli nie jest to miejsce zamieszkania jednego z rodziców, **ustalenie miejsca zamieszkania dziecka za granicą z zamiarem długoterminowego pobytu lub osiedlenia się na stałe**, zmianę obywatelstwa dziecka oraz wybór szkoły i kariery zawodowej dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Sąd nie może orzec wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, a jedynie może zatwierdzić porozumienie rodziców w tym zakresie w postępowaniu w sprawie małżeńskiej, mając na względzie dobro dziecka. Warunkiem zatwierdzenia jest to, że wspólnie wykonując władzę rodzicielską, rodzice pozostający w separacji powinni zapewnić dziecku zrównoważony styl życia. Jeżeli sąd uzna, że jest to niewykonalne, może odmówić zatwierdzenia porozumienia. W sytuacjach wymagających natychmiastowego działania jedno z rodziców może jednak podjąć niezależną decyzję i ma obowiązek niezwłocznie powiadomić o tym drugie z rodziców (na przykład w przypadku pilnej interwencji medycznej).

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

W sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej rodzice mogą się zwrócić albo do organu opiekuńczego, albo do sądu, w zależności od tego, czy spór między nimi dotyczy wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej bądź czy kwestia władzy rodzicielskiej ma zostać rozstrzygnięta przez sąd.

Powództwo należy wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania pozwanego (lub, w braku takiego miejsca, miejsce pobytu pozwanego) lub znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zamieszkania małżonków.

Pozew należy wnieść na piśmie do sądu, który jest właściwy. W sekcji „**Tryb postępowania**” można również znaleźć informacje na temat składania i treści pozwu. Oprócz ogólnie wymaganych informacji należy również podać szczegóły dotyczące zawarcia małżeństwa oraz narodzin dzieci urodzonych w małżeństwie i pozostających przy życiu, a w sprawach związanych z władzą rodzicielską należy dołączyć akty urodzenia dzieci.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Postępowanie sądowe w sprawie o ustalenie władzy rodzicielskiej i oddanie dziecka w pieczę osobie trzeciej

Jeśli pozostający w separacji rodzice nie osiągnęli porozumienia, sąd orzeka, na wniosek lub z urzędu, które z rodziców będzie wykonywało władzę rodzicielską. Przy wydawaniu orzeczenia sąd bierze pod uwagę dobro dziecka i ocenia, które z rodziców lepiej zadba o rozwój fizyczny, psychiczny i moralny dziecka.

Postępowanie sądowe mające na celu uregulowanie tego, kto powinien wykonywać władzę rodzicielską, uregulowanie kwestii pieczy lub wprowadzenie zmian w indywidualnych prawach do pieczy bądź oddanie dziecka w pieczę osobie trzeciej lub zmianę takiego postanowienia może wszcząć jedno z rodziców albo organ opiekuńczy. Powództwo powinno wytoczyć jedno z rodziców przeciwko drugiemu lub przez organ opiekuńczy przeciwko obojemu rodzicom. Powództwo o zmianę postanowienia o oddaniu dziecka w pieczę osobie trzeciej powinno zostać wytoczone przeciwko osobie, której powierzono opiekę nad dzieckiem.

W postępowaniu sąd przesłuchuje oboje rodziców, a w uzasadnionych przypadkach – lub na wniosek samego dziecka – przesłuchuje również dziecko. Jeżeli dziecko ma co najmniej 14 lat, sąd może orzec o władzy rodzicielskiej i powierzeniu opieki nad dzieckiem wyłącznie za jego zgodą, chyba że wybór dokonany przez dziecko stwarza zagrożenie dla jego rozwoju.

Sąd może zobowiązać rodziców do udziału w mediacji, aby zagwarantować, że władza rodzicielska jest należycie wykonywana oraz że rodzice ze sobą współdziałają w tym zakresie.

Postępowanie prowadzone przez organ opiekuńczy w sporze dotyczącym wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej

Jeżeli rodzice nie są w stanie osiągnąć porozumienia w kwestiach związanych ze wspólnym wykonywaniem władzy rodzicielskiej (niezależnie od tego, czy mieszkają razem czy osobno), każde z nich może zwrócić się do organu opiekuńczego o rozstrzygnięcie, z wyjątkiem kwestii dotyczących wolności sumienia lub wolności religii.

Jeżeli rodzice pozostający w separacji uprawnieni do wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej uzgodnią podział powiązanych praw i obowiązków lub wykonywanie władzy rodzicielskiej w przyszłości przez jedno z nich, organ opiekuńczy – na ich wniosek – odnotowuje to porozumienie w protokole.

W protokole należy również odnotować porozumienie co do tego, które z rodziców będzie wychowywało dziecko, oraz to, że rodzice będą wspólnie wykonywać władzę rodzicielską w podstawowych kwestiach mających wpływ na przyszłość dziecka, chyba że sąd postanowi inaczej.

Rodziców należy pouczyć, że mogą zmienić swoje porozumienie i że porozumienie nie ma takiej samej mocy jak orzeczenie wydane przez sąd w postępowaniu w sprawie małżeńskiej lub w postępowaniu o ustalenie władzy rodzicielskiej.

W postępowaniu w sprawie małżeńskiej sąd z urzędu wydaje tymczasowe postanowienie o oddaniu małoletniego w pieczę jednemu z rodziców lub osobie trzeciej i określeniu miejsca pobytu dziecka u jednego z rodziców albo osoby trzeciej, a także o rozszerzeniu lub ograniczeniu zakresu prawa pieczy lub prawa do kontaktów z dzieckiem przysługującego któremukolwiek z rodziców.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Informacje na ten temat można również znaleźć w sekcji „Tryb postępowania”.

W postępowaniu o pozbawienie lub przywrócenie władzy rodzicielskiej oraz w postępowaniu o oddanie dziecka w pieczę lub przeniesienie dziecka w pieczę innej osoby bądź o prawie do kontaktów z dzieckiem stron przysługuje *prawo do odroczenia kosztów* bez względu na ich dochody i sytuację finansową. Prawo do odroczenia kosztów oznacza, że wszelkie opłaty i inne koszty poniesione w postępowaniu pokrywa państwo w miejsce stron, ale strona przegrywająca ma obowiązek je państwu zwrócić po zakończeniu postępowania.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, w postępowaniu dotyczącym władzy rodzicielskiej można wnieść środek zaskarżenia na zasadach ogólnych. Środek zaskarżenia może wnieść jedno z rodziców lub dziecko. Termin do wniesienia środka zaskarżenia wynosi piętnaście dni od daty powiadomienia o orzeczeniu.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

W celu wykonania orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej tytuł wykonawczy wydaje sąd pierwszej instancji lub – w przypadku orzeczenia zagranicznego (ugody sądowej), dla którego uzyskano zaświadczenie zgodnie z art. 42 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (rozporządzenie (WE) nr 2201/2003) – sąd rejonowy działający przy siedzibie sądu okręgowego (*törvényszék székhelyén működő járásbíróóság*), właściwy dla miejsca zwykłego pobytu dziecka lub osoby, przeciwko której jest skierowane orzeczenie o wykonaniu, lub Centralny Sąd Rejonowy dla Budy (Budai Központi Kerületi Bíróság) w Budapeszcie.

Jeżeli wykonaniu podlega orzeczenie sądowe (porozumienie zatwierdzone przez sąd) o wydaniu dziecka i oddaniu w pieczę, sąd wzywa osobę, której dotyczy orzeczenie, do dobrowolnego wykonania takiego obowiązku, wyznaczając stosowny termin, po którego upływie sąd nakazuje odebranie dziecka w asyście policji.

Dziecko należy wydać osobie dochodzącej wykonania lub, w braku takiej osoby, jej pełnomocnikowi zatwierdzonemu przez organ opiekuńczy lub organowi opiekuńczemu. W chwili wydania dziecka osoba, która ma obowiązek je wydać, informuje osobę odbierającą dziecko o stanie zdrowia dziecka oraz o wszelkich innych okolicznościach, których nieświadomość może zagrozić życiu lub integralności cielesnej dziecka.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenie wydane w państwie członkowskim w sprawie władzy rodzicielskiej jest uznawane przez sądy na Węgrzech bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Treść orzeczenia nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej.

Każda zainteresowana strona może jednak wystąpić z wnioskiem o uznanie lub nieuznanie orzeczenia przez właściwy sąd.

Wykonanie

Orzeczenie w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej, które zostało wydane w jednym państwie członkowskim i podlega wykonaniu w danym państwie oraz które zostało doręczone, zostanie wykonane na Węgrzech, jeżeli jego wykonalność na Węgrzech została stwierdzona na wniosek którejkolwiek zainteresowanej strony.

Sąd lub organ właściwy w państwie członkowskim, w którym wydano orzeczenie, wydaje zaświadczenie zgodnie z art. 42 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 na wniosek którejkolwiek zainteresowanej strony.

Na podstawie orzeczenia sądu zagranicznego (ugody sądowej) opatrzonego takim zaświadczeniem sąd rejonowy działający przy siedzibie sądu okręgowego, właściwy dla miejsca zwykłego pobytu dziecka lub osoby zobowiązanej do wykonania orzeczenia, lub Centralny Sąd Rejonowy dla Budy w Budapeszcie wydaje tytuł wykonawczy.

Orzeczenie sądu zagranicznego jest wykonalne, jeżeli – w zależności od jego charakteru – spełnia ono następujące przesłanki: jest to orzeczenie sądu stwierdzające naruszenie w postępowaniu cywilnym; w postępowaniu karnym jest to część orzeczenia sądu stwierdzająca naruszenie w powiązanym powództwie cywilnym; lub jest to porozumienie zatwierdzone przez sąd.

Na podstawie tytułu wykonawczego postępowanie egzekucyjne odbywa się zgodnie z węgierskimi przepisami prawa egzekucyjnego.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Orzeczenie wydane w państwie członkowskim jest uznawane przez sądy na Węgrzech bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Treść orzeczenia nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej.

Każda zainteresowana strona może jednak wystąpić z wnioskiem o uznanie lub nieuznanie orzeczenia przez właściwy sąd.

Każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności.

Środek zaskarżenia podlega rozpoznaniu zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie sądowe.

Środek zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności należy wnieść w terminie miesiąca od jego doręczenia. Jeżeli strona, przeciwko której wniesiono o wykonanie, ma miejsce zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim (nie na Węgrzech), termin do wniesienia środka zaskarżenia wynosi dwa miesiące i biegnie od dnia doręczenia tej stronie stwierdzenia wykonalności osobiście lub w jej miejscu pobytu. Przedłużenie tego terminu z powodu dużej odległości jest niedopuszczalne.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Węgry są stroną Konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, która zawiera postanowienia dotyczące prawa właściwego. Niektóre umowy dwustronne o pomocy prawnej również zawierają takie postanowienia.

Zgodnie z prawem węgierskim prawo ojcyste dziecka reguluje stosunki między rodzicem a dzieckiem na gruncie prawa rodzinnego, w szczególności wybór imienia i nazwiska, oddanie dziecka w pieczę, opiekę nad dzieckiem i reprezentację prawną dziecka oraz zarząd majątkiem dziecka, z wyjątkiem obowiązków alimentacyjnych. W odniesieniu do sytuacji rodzinnej dziecka i stosunków dziecka z rodzicami na gruncie prawa rodzinnego prawo węgierskie należy stosować w odniesieniu do dziecka, które jest obywatelem węgierskim lub mieszka na Węgrzech (z wyjątkiem obowiązków alimentacyjnych), jeżeli jest to korzystniejsze dla dziecka.

Ostatnia aktualizacja: 04/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w

tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Malta

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Pojęcie to obejmuje wszystkie uprawnienia i obowiązki rodzica względem małoletniego przewidziane w maltańskim kodeksie cywilnym (rozdział 16 Zbioru praw Malty). Termin „władza rodzicielska” obejmuje prawo do pieczy nad dzieckiem i prawo do kontaktów z dzieckiem, prawo do podejmowania decyzji w kwestiach takich jak ustalenie miejsca zamieszkania dziecka, planowanie wyjazdów dziecka, ustalanie obowiązków alimentacyjnych względem dziecka, kształcenie dziecka, a także istotnych decyzji wywierających wpływ na stan jego zdrowia oraz zarząd majątkiem należącym do dziecka.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej przysługuje rodzicowi biologicznemu dziecka lub – w przypadku przysposobienia – jego rodzicom adopcyjnym po zakończeniu postępowania w sprawie o przysposobienie. Ponadto samotna matka samodzielnie wykonuje władzę rodzicielską, chyba że ojciec zarejestruje narodziny dziecka wspólnie z matką.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli sąd wydał orzeczenie o objęciu dziecka kuratelą Ministra ds. Opieki Społecznej, zgodnie z ustawą o dzieciach i młodzieży (postanowienia o objęciu kuratelą), rozdział 285 Zbioru praw Malty, prawo do sprawowania pieczy nad dzieckiem przysługuje ministrowi.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

W przypadku rozvodu lub separacji kwestie te rozstrzyga się w drodze orzeczenia sądu lub w drodze mediacji. Strony mogą również rozstrzygnąć te kwestie, sporządzając prawnie wiążący, wykonalny dokument i podpisując go w obecności notariusza.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Jeżeli takie porozumienie zawarto poza tokiem postępowania w sprawie o separację, aby stało się ono prawnie wiążące, musi zostać zatwierdzone przez sąd i wpisane do rejestru publicznego. Jeżeli natomiast porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej zostało zawarte w toku postępowania w sprawie o separację lub rozwód, przedstawia się je sądowi prowadzącemu postępowanie, który wydaje postanowienie o jego zatwierdzeniu lub odrzuceniu.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rozwiązaniem alternatywnym, z którego można skorzystać w takim przypadku, jest mediacja. Jeżeli rodzicom nie uda się wypracować porozumienia w toku mediacji, Wydział Rodzinny Sądu Cywilnego (Civil Court – Family Section) postanowi o wszczęciu postępowania.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sędzia może rozstrzygać kwestie związane ze wszystkimi kluczowymi decyzjami uznawanymi za istotne z punktu widzenia dobra dziecka, na przykład decyzjami dotyczącymi miejsca zamieszkania dziecka, decyzjami służącymi ustaleniu, które z rodziców ma wykonywać władzę rodzicielską, decyzjami dotyczącymi prawa do odwiedzin i prawa do kontaktów z dzieckiem oraz decyzjami dotyczącymi obowiązku alimentacyjnego wobec dziecka.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Sąd rzadko przyznaje prawo do sprawowania wyłącznej pieczy nad dzieckiem i wykonywania wyłącznej władzy rodzicielskiej wobec dziecka jednemu z rodziców, jednak taka decyzja zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Jeżeli sąd zdecyduje się zastosować takie rozwiązanie i powierzy prawo do sprawowania wyłącznej pieczy nad dzieckiem i wykonywania wyłącznej władzy rodzicielskiej wobec dziecka jednemu z rodziców, niektóre kwestie nadal będą wymagały omówienia z drugim z rodziców oraz uzyskania jego zgody – dotyczy to w szczególności kwestii związanych z utrzymaniem kontaktów z dzieckiem lub wywiezieniem małoletniego do państwa trzeciego, które wywierałyby bezpośredni wpływ na prawo do kontaktów z dzieckiem przysługujące rodzicowi niewykonywującemu władzy rodzicielskiej.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Oznacza to, że oboje rodzice wspólnie omawiają kwestie związane z dzieckiem i wspólnie podejmują decyzje dotyczące dziecka. Nie dotyczy to jednak bieżących decyzji podejmowanych na co dzień, ale wyłącznie poważnych decyzji dotyczących miejsca zamieszkania dziecka, jego kształcenia i stanu zdrowia. W art. 136 ust. 3 [kodeksu cywilnego](#) odniesiono się do czynności przekraczających zwykły zarząd, których dokonanie wymaga zgody obojga rodziców.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Jeżeli mediacja zakończy się niepowodzeniem, należy zwrócić się do Wydziału Rodzinnego Sądu Cywilnego. Nie opracowano żadnego oficjalnego wykazu dokumentów, które należy załączyć do takiego wniosku, dlatego też można załączyć do niego wszelkie istotne dokumenty i zaświadczenia, w szczególności jeżeli potwierdzają one prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej, w tym wszelkie porozumienia o sposobie sprawowania pieczy i wykonywania władzy rodzicielskiej i wszelkie wydane w tej sprawie orzeczenia.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Wyznacza się konkretny termin posiedzenia w celu rozpoznania wniosku. Podczas posiedzenia sędzia wysłucha oświadczeń stron oraz zeznań innych świadków powołanych przez strony. Jeżeli sąd uzna to za konieczne, może również zwrócić się do pracowników opieki społecznej i psychologów o sporządzenie sprawozdania dotyczącego dziecka. Takie sprawozdanie sporządzają biegli powołani przez sąd po zasięgnięciu opinii stron, dziecka i innych specjalistów powiązanych w określony sposób ze sprawą. Tryb pilny stosuje się w przypadku, gdy strona występująca z wnioskiem przedstawi dostatecznie ważne powody uzasadniające konieczność bezzwłocznego podjęcia stosownych czynności. Jeżeli służy to dobru małoletniego, sąd wydaje postanowienie tymczasowe dotyczące kwestii niecierpiących zwłoki – np. kwestii związanych z uniemożliwieniem wyjazdu dziecka, sprawowaniem pieczy nad dzieckiem i wykonywaniem wobec niego władzy rodzicielskiej itp.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, dopuszcza się możliwość wystąpienia z wnioskiem o pomoc prawną, ale aby otrzymać taką pomoc, wnioskodawca musi spełnić kryterium dochodowe zgodnie z przepisami tytułu X księgi trzeciej kodeksu organizacji i postępowania cywilnego ([rozdział 12](#) Zbioru praw Malty). Szczegółowe informacje na temat pomocy prawnej można znaleźć w [sekcji poświęconej pomocy prawnej](#).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Orzeczenie można zaskarżyć wyłącznie w przypadku, gdy przedmiotem środka zaskarżenia jest kwestia prawna – dotyczy to na przykład sytuacji, w której sąd odmówił jednej ze stron możliwości skorzystania z prawa do powołania świadka bez podania uzasadnionej przyczyny. W takiej sytuacji orzeczenie można zaskarżyć do Sądu Apelacyjnego (Court of Appeal).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Orzeczenie Wydziału Rodzinnego Sądu Cywilnego jest wprawdzie automatycznie wykonalne, jednak w przypadkach, w których jedno z rodziców nie zastosuje się do takiego orzeczenia, rodzic, którego prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej zostało ograniczone, może złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa na policji, która zwróci się następnie o wszczęcie postępowania karnego przed Sądem Pokoju (Court of Magistrates) w celu doprowadzenia do wykonania orzeczenia oraz nałożenia grzywny (*multa*) lub skazania sprawcy na karę pozbawienia wolności. Ponadto do Wydziału Rodzinnego Sądu Cywilnego można wystąpić z wnioskiem o zmianę treści orzeczenia sądu.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

W takim przypadku należy postępować zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (Bruksela II bis), które stanowią, że sędzia właściwy do rozpoznania sprawy musi wydać zaświadczenie, które – wraz z odpisem orzeczenia i wnioskiem o jego uznanie i wykonanie – należy złożyć do Wydziału Rodzinnego Sądu Cywilnego. We wniosku należy również podać adres do doręczeń. Wszystkie dokumenty muszą być przetłumaczone na języki maltański lub angielski.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Strona może sprzeciwić się uznaniu orzeczenia, zwracając się do tego samego sądu, do którego skierowano wniosek o wykonanie i uznanie orzeczenia, przy czym złożone przez nią pismo zostanie włączone do tych samych akt, do których złożono wniosek. Strona powinna wskazać powody uzasadniające wstrzymanie procedury uznawania i wykonywania orzeczenia, przy czym jej sprzeciw powinien przyjąć formę odpowiedzi na wniosek.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

W takim przypadku należy zastosować przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000.

Ostatnia aktualizacja: 10/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Niderlandy

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Termin „władza rodzicielska” oznacza władzę nad małoletnim i odpowiedzialność za wychowywanie dziecka oraz za sprawowanie nad nim pieczy.

W art. 247 księgi 1 kodeksu cywilnego (Burgerlijk Wetboek) zawarto następujące przepisy dotyczące tej kwestii:

1. *Władza rodzicielska obejmuje prawa i obowiązki rodziców dotyczące sprawowania opieki nad małoletnim dzieckiem oraz wychowywania go.*
2. *„Opieka i wychowywanie” oznacza opiekowanie się dzieckiem oraz odpowiedzialność za zapewnienie jego dobrego stanu psychicznego i fizycznego, zagwarantowanie bezpieczeństwa dziecka oraz wspieranie rozwoju osobowości dziecka. Opiekując się dzieckiem i wychowując je, rodzice nie mogą stosować wobec niego przemocy psychicznej ani fizycznej ani poddawać go jakiegokolwiek innemu poniżającemu traktowaniu.*
3. *Władza rodzicielska oznacza również zobowiązanie rodzica do dbania o podtrzymywanie więzi między dzieckiem a drugim z rodziców.*
4. *Jeżeli oboje rodzice sprawują wspólną pieczę nad dzieckiem, dziecko zachowuje prawo do tego, by opiekę nad nim sprawowało w równym stopniu każde z rodziców oraz by każde z rodziców w równym stopniu uczestniczyło w jego wychowaniu również po ustaniu małżeństwa z powodu innego niż śmierć współmałżonka, po orzeczeniu separacji sądowej lub po ustaniu zarejestrowanego związku partnerskiego z powodu innego niż śmierć partnera lub po ustaniu konkubinatu, jeżeli taki konkubinatu został zarejestrowany zgodnie z przepisami art. 252 ust. 1.*
5. *Jeżeli chodzi o wdrażanie przepisów ust. 4, rodzice mogą wskazać w porozumieniu o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej lub w planie wykonywania władzy rodzicielskiej praktyczne przeszkody, jakie mogą wystąpić w związku z ustaniem małżeństwa z powodu innego niż śmierć współmałżonka, w związku z orzeczeniem separacji sądowej, w związku z ustaniem zarejestrowanego związku partnerskiego z powodu innego niż śmierć partnera lub w związku z ustaniem konkubinatu, jeżeli taki konkubinatu został zarejestrowany zgodnie z przepisami art. 252 ust. 1, ale wyłącznie wówczas, gdy takie przeszkody faktycznie występują w danym przypadku, oraz wyłącznie na czas ich występowania.*

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej mają rodzice, którzy odpowiadają za opiekowanie się dzieckiem i jego wychowywanie. Są jednak wyjątki od tej zasady.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli rodzice nie chcą lub nie są w stanie wykonywać władzy rodzicielskiej wobec dziecka ani ponosić za nie odpowiedzialności, sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej innej osobie.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Po rozwodzie oboje rodzice zachowują prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej wobec swoich dzieci. Oboje rodzice pozostają odpowiedzialni za wychowywanie dzieci i sprawowanie nad nimi pieczy. Są jednak wyjątki od tej zasady. W niektórych przypadkach sąd może – na wniosek – powierzyć wyłączne prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców. Kwestie związane z rodzicielstwem (które z definicji nie jest równoznaczne z władzą rodzicielską) i wynikającymi z niego prawami i obowiązkami mogą również zostać uregulowane w inny sposób w planie wykonywania władzy rodzicielskiej, który sporządza się w przypadku rozwodu.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

W przypadku rozwodu uzgodnione ustalenia uwzględnia się w planie wykonywania władzy rodzicielskiej, który podlega ocenie sądu. Sąd orzeka rozwód.

Zob. również: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Spory między rodzicami można rozstrzygnąć w drodze mediacji.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Orzeczenie sądu odnosi się do wszystkich elementów planu wykonywania władzy rodzicielskiej, w tym do wykonywania władzy rodzicielskiej, podziału obowiązków w zakresie sprawowania pieczy nad dzieckiem i jego wychowywania oraz ustalenia głównego miejsca zamieszkania dziecka.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Nie. Osoba wykonująca władzę rodzicielską wobec dziecka jest zobowiązana do informowania drugiego z rodziców o istotnych kwestiach dotyczących osoby i majątku dziecka oraz do zasięgania opinii drugiego z rodziców przy podejmowaniu decyzji wywierających wpływ na dziecko. Prawo do podjęcia ostatecznej decyzji w sprawach dotyczących dziecka przysługuje jednak rodzicowi wykonującemu władzę rodzicielską.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Oznacza to, że o ile rodzice nie uzgodnili innego sposobu podziału obowiązków związanych ze sprawowaniem pieczy nad dzieckiem i wychowywaniem dziecka w planie wykonywania władzy rodzicielskiej, oboje mają takie same prawa i obowiązki jak rodzic wykonujący władzę rodzicielską (zob. pytanie 1).

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Aby uzyskać prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej wobec dziecka, należy wystąpić z wnioskiem do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. Rodzaj dokumentów, jakie należy załączyć do wniosku, zależy od sytuacji rodzica i dziecka. Informacje dotyczące wymaganych dokumentów opublikowano na sekcja [„Przepisy prawa procesowego”](#) (*procesreglement*), podsekcja „Władza rodzicielska i prawo do kontaktów z dzieckiem” (*Gezag en omgang*). Wnioskodawca może uzyskać w tym zakresie pomoc adwokata (*advocaat*).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Nie przewidziano żadnego szczególnego trybu rozpoznawania wspomnianych spraw. Tak, dopuszcza się możliwość wszczęcia postępowania w przedmiocie zastosowania środków zabezpieczających (*kort geding*).

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, wnioskodawca może uzyskać pomoc prawną, o ile spełni określone warunki. [Dodatkowe informacje](#) na ten temat można uzyskać na stronie internetowej Rady Pomocy Prawnej (Raad von Rechtsbijstand).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, orzeczenie można zaskarżyć do sądu apelacyjnego (*gerechtshof*).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

W takim przypadku przeprowadza się postępowanie w zwykłym trybie.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Co do zasady w takim przypadku nie trzeba podejmować żadnych dodatkowych czynności. Orzeczenie zostanie uznane i wykonane automatycznie, jeżeli państwo członkowskie, w którym je wydano, podlega przepisom rozporządzenia Bruksela II bis. Wspomniane rozporządzenie obowiązuje we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej z wyjątkiem Danii.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Środek zaskarżenia należy wnieść do sądu w państwie, w którym wydano orzeczenie.

W postępowaniu odwoławczym w sprawach rodzinnych w Niderlandach obowiązuje przymus adwokacki. Adwokat może złożyć środek zaskarżenia w [sekretariacie](#) sądu apelacyjnego. Musi dokonać tej czynności w terminie trzech miesięcy od daty orzeczenia w sprawie rodzinnej. Sąd apelacyjny ściśle przestrzega tego terminu. Za oficjalną datę wniesienia środka zaskarżenia uznaje się datę wypłynięcia pisma do sekretariatu sądu.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Sądy niderlandzkie stosują wyłącznie prawo niderlandzkie.

Ostatnia aktualizacja: 01/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Austria

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) stanowi obowiązek i prawo rodziców. Obejmuje ona sprawowanie pieczy nad dzieckiem i jego wychowanie, zarządzanie majątkiem dziecka i reprezentowanie dziecka, a także inne kwestie (§ 158 austriackiego kodeksu cywilnego – Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch).

Zgodnie z § 160 austriackiego kodeksu cywilnego piecza nad dzieckiem oznacza przede wszystkim dbałość o jego zdrowie fizyczne i psychiczne oraz bezpośredni nadzór nad dzieckiem, a wychowanie dziecka obejmuje w szczególności zapewnienie fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i moralnego rozwoju dziecka, a także wspieranie talentów, uzdolnień, preferencji i potencjału rozwojowego dziecka oraz dbałość o jego wykształcenie / szkolenie zawodowe. Piecza obejmuje również opiekę medyczną nad dzieckiem, a wychowanie dziecka obejmuje także decydowanie o miejscu zamieszkania dziecka (§ 162 austriackiego kodeksu cywilnego) i w związku z tym na przykład podejmowanie decyzji o podróżach zagranicznych, wybór szkół oraz wybór lub zmianę religii dziecka. Prawo rodziców do wychowania dziecka oznacza również prawo do nadania dziecku imienia.

Zarządzanie majątkiem dziecka obejmuje na przykład świadczenia alimentacyjne na rzecz dziecka (ustalenie, zmianę wysokości, pobieranie, egzekwowanie i wykorzystanie tych świadczeń). § 164 austriackiego kodeksu cywilnego stanowi, że rodzice zarządzają majątkiem dziecka, „dokładając należytych starań”.

„Reprezentacja ustawowa” dziecka jest zdefiniowana jako prawo i obowiązek dokonywania czynności prawnych w imieniu dziecka. Obejmuje to reprezentowanie dziecka w sprawach, w których prawa lub obowiązki są przypisane bezpośrednio dziecku, lub udzielanie zgody w jego imieniu.

Reprezentacja ustawowa może odnosić się do pieczy nad dzieckiem i jego wychowywania oraz zarządzania majątkiem dziecka w stosunkach „zewnątrznych” (np. zawarcie umowy o świadczenie opieki medycznej z lekarzem, wyrażenie zgody na leczenie dziecka) w odróżnieniu od faktycznego wykonywania tych zadań w stosunkach „wewnętrznych” (np. podawanie leków, zmienianie dziecku pieluch, sprawdzanie, czy dziecko odrobiło pracę domową). Reprezentacja ustawowa ma również zastosowanie poza tymi obszarami (w podstawowym znaczeniu tego terminu), np. przy zmianie imienia i nazwiska lub obywatelstwa dziecka, przy wniosku o uznanie ojcostwa i przy wykonywaniu praw osobistych dziecka.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Co do zasady, jeżeli dziecko rodzi się w związku małżeńskim lub jeżeli rodzice zawierają związek małżeński po urodzeniu się dziecka, władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom (§ 177 ust. 1 austriackiego kodeksu cywilnego). Jeżeli dziecko urodziło się poza związkiem małżeńskim, z mocy prawa władza rodzicielska przysługuje wyłącznie matce dziecka (§ 177 ust. 2 zdanie pierwsze austriackiego kodeksu cywilnego).

§ 177 ust. 2 zdanie drugie austriackiego kodeksu cywilnego stanowi, że po pouczeniu o skutkach prawnych oświadczenia rodzice niebędący małżonkami mogą oświadczyć osobiście przed urzędnikiem rejestrowym, że oboje są odpowiedzialni za wykonywanie władzy rodzicielskiej, o ile kwestia władzy rodzicielskiej nie została uprzednio uregulowana przez sąd. Jeśli rodzice nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, powinni dojść do porozumienia co do tego, które z nich będzie głównym opiekunem dziecka. Rodzice mogą również zawrzeć porozumienie przed sądem lub przedłożyć takie porozumienie do zatwierdzenia przez sąd (§ 177 ust. 3 austriackiego kodeksu cywilnego). Sąd może również powierzyć władzę rodzicielską obojgu rodzicom (§ 180 ust. 2 austriackiego kodeksu cywilnego).

Wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej może zostać zakończone jedynie na mocy orzeczenia sądu. Sąd powinien wówczas dążyć do polubownego rozwiązania sporu. Jeśli się to nie powiedzie, sąd powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców lub ponownie obojgu rodzicom (§ 180 austriackiego kodeksu cywilnego). Jeżeli sąd powierzył wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej, powinien również wskazać gospodarstwo domowe, w którym w głównej mierze będzie sprawowana piecza nad dzieckiem. Orzekając w takich sprawach, sąd zawsze kieruje się przede wszystkim dobrem dziecka.

Jeżeli sąd powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej tylko jednemu z rodziców, drugiemu z rodziców przysługuje prawo do osobistych kontaktów z dzieckiem oraz prawo do informacji, wyrażania opinii i reprezentacji, jak określono w § 189 austriackiego kodeksu cywilnego.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli oboje rodzice nie mogą wykonywać władzy rodzicielskiej, sąd orzeka, którym dziadkom (lub, jeśli nie ma takiej możliwości, któremu z dziadków) lub którym rodzicom zastępczym (lub któremu z rodziców zastępczych) należy powierzyć opiekę nad dzieckiem. Jeśli sprawowanie opieki nad dzieckiem ma zostać powierzone dziadkom lub rodzicom zastępczym, para ma co do zasady pierwszeństwo przed jednym z dziadków lub jednym z rodziców zastępczych, chyba że nie służy to dobru dziecka. Będzie to miało zastosowanie odpowiednio, jeśli oboje rodzice zostali pozbawieni sprawowania pieczy w pewnym aspekcie. Dobro dziecka jest zawsze podstawowym kryterium przy ustanawianiu opieki nad dzieckiem.

W przypadku gdy to z rodziców, któremu przysługuje wyłączna władza rodzicielska, zostanie pozbawione władzy rodzicielskiej, sąd orzeka o powierzeniu pełnej lub częściowej opieki nad dzieckiem drugiemu z rodziców, dziadkom lub jednemu z dziadków bądź rodzicom zastępczym (lub jednemu z rodziców zastępczych). Drugie z rodziców będzie miało pierwszeństwo przed dziadkami i rodzicami zastępczymi, o ile można zagwarantować, że zadba o dobro dziecka.

W braku rodziców, dziadków i rodziców zastępczych, którym można powierzyć opiekę, opiekę nad dzieckiem można powierzyć innej odpowiedniej osobie (§ 204 austriackiego kodeksu cywilnego). Decydującym czynnikiem przy wyborze tej osoby jest dobro dziecka. Konieczne jest również uwzględnienie życzeń dziecka i rodziców (§ 205 ust. 1 austriackiego kodeksu cywilnego). W pierwszej kolejności należy rozważyć krewnych, następnie inne osoby bliskie dziecku, a na koniec inne odpowiednie osoby, takie jak organizacje zajmujące się opieką nad dziećmi i młodzieżą (§ 209 austriackiego kodeksu cywilnego).

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Po rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa władza rodzicielska nadal przysługuje obojgu rodzicom. Jeżeli jednak rodzice chcą nadal wspólnie wykonywać władzę rodzicielską jak w trakcie małżeństwa, powinni w rozsądnym terminie przedłożyć sądowi porozumienie określające, z którym z rodziców dziecko będzie głównie zamieszkiwać. Sąd zatwierdza to porozumienie, jeżeli służy ono dobru dziecka. Rodzice nie mogą jednak podzielić wykonywania władzy rodzicielskiej w taki sposób, że na przykład jedno z rodziców jest odpowiedzialne wyłącznie za opiekę nad dzieckiem i jego wychowanie, podczas gdy drugie odpowiada jedynie za zarząd majątkiem i reprezentowanie dziecka; to z rodziców, z którym dziecko głównie zamieszkuje, powinno zawsze sprawować pełną pieczę nad dzieckiem. Jeżeli takie porozumienie nie zostanie przedłożone w rozsądnym terminie po ustaniu małżeństwa lub jeżeli nie służy ono dobru dziecka oraz jeżeli nie uda się osiągnąć polubownego porozumienia – w stosownych przypadkach po przeprowadzeniu mediacji – sąd orzeka, które z rodziców będzie w przyszłości sprawowało wyłączną pieczę nad dzieckiem.

Rodzice mogą również określić, że tylko jedno z rodziców powinno zachować prawo do pieczy nad dzieckiem po ustaniu małżeństwa. W takich przypadkach oczywiście nie jest wymagane porozumienie określające tego z rodziców, z którym dziecko będzie głównie zamieszkiwać. Dotyczy to nie tylko przypadków, w których małżeństwo ustaje, ale również przypadków, w których rodzice dziecka nadal pozostają w związku małżeńskim, ale na stałe mieszkają oddzielnie. W takich przypadkach sąd orzeka wyłącznie na wniosek jednego z rodziców.

Powyższe informacje na temat pieczy po ustaniu małżeństwa rodziców dotyczą również przypadków, w których rozstają się partnerzy życiowi. Rodzicom dziecka pozamałżeńskiego sąd może zatem przyznać wspólną pieczę, jeżeli przestali prowadzić wspólne gospodarstwo domowe lub nawet jeżeli takie gospodarstwo domowe nigdy nie istniało, pod warunkiem że istnieje porozumienie w sprawie miejsca zamieszkania służące dobru dziecka.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Zob. odpowiedź na pyt. 4.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rodzice mogą kontaktować się z organizacjami zajmującymi się opieką nad dziećmi lub młodzieżą (poradnictwo rodzinne) lub organizacjami prywatnymi w celu uzyskania porady. Rodzice mogą również brać udział w sesjach mediacji, poradnictwa dla par lub poradnictwa dla rodziców bądź korzystać z innych usług doradczych.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd opiekuńczy (*Pflegschaftsgericht*) może z urzędu wszczynać postępowania i orzekać jedynie w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej i praw do kontaktów. Jeżeli istnieje poważne zagrożenie dla dobra dziecka, należy powiadomić o tym służby opieki nad dziećmi i młodzieżą. Jeżeli dziecko znajduje się w bezpośrednim zagrożeniu, służby te mogą zastosować odpowiednie środki, włącznie z pozbawieniem władzy rodzicielskiej w najpoważniejszych przypadkach.

Sąd może orzekać o świadczeniach alimentacyjnych wyłącznie na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub osoby pełnoletniej uprawnionej do świadczeń alimentacyjnych; sąd nie może orzekać w tej kwestii z urzędu. Wnioski w sprawie świadczeń alimentacyjnych są rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym (*Außerstreitverfahren*). Dotyczy to również dzieci pełnoletnich. Rozpoznawanie takich wniosków należy do kompetencji referendarzy sądowych (*Rechtspfleger*).

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

To z rodziców, które nie sprawuje pieczy, ma prawo do terminowego otrzymania informacji o ważnych sprawach dotyczących dziecka oraz czynnościach planowanych przez osobę sprawującą pieczę, które wymagają wspólnej reprezentacji w przypadku wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej (§ 167 ust. 2 i 3 austriackiego kodeksu cywilnego), oraz prawo do zgłaszania uwag do tych informacji (prawo do informacji i wyrażania opinii). Uwagi powinny być uwzględniane, jeżeli wyrażone życzenia lepiej służą dobru dziecka. Prawa te obejmują również kwestie mniej istotne (pod warunkiem że nie są to zwykłe

sprawy codzienne), jeżeli pomimo swojej woli to z rodziców, które nie sprawuje pieczy, nie utrzymuje regularnych bezpośrednich kontaktów z dzieckiem, na przykład ponieważ okoliczności na to nie pozwalają lub ponieważ dziecko odmawia kontaktów (§ 189 ust. 3 austriackiego kodeksu cywilnego).

Jeżeli to z rodziców, które sprawuje pieczę, trwale nie wywiązuje się z tych obowiązków, sąd może wydać odpowiednie postanowienia na wniosek, a jeżeli dobro dziecka jest zagrożone – z urzędu (§ 189 ust. 4 austriackiego kodeksu cywilnego). Sąd może na przykład wydać specjalne nakazy przeciwko temu z rodziców, które nie wywiązuje się ze swoich obowiązków, lub może upoważnić tego z rodziców, które nie sprawuje pieczy, do samodzielnego uzyskania informacji od lekarza lub szkoły. Jeżeli zachowanie jednego z rodziców, które sprawuje pieczę, zagraża dobru dziecka, to z rodziców może zostać częściowo albo całkowicie pozbawione prawa pieczy zgodnie z § 181 austriackiego kodeksu cywilnego.

Sąd może ograniczyć prawo do informacji i wyrażania opinii lub pozbawić tego prawa, jeżeli jego wykonywanie poważnie zagraża dobru dziecka. To samo dotyczy sytuacji, w której jedno z rodziców nadużywa tych praw lub wykonuje je w sposób nieakceptowalny dla drugiego z rodziców. Prawa te ustają również wtedy, gdy jedno z rodziców samo odmawia kontaktów z dzieckiem bez uzasadnienia (§ 189 ust. 2 austriackiego kodeksu cywilnego).

Pieczka powinna być zawsze sprawowana w sposób, który najlepiej służy dobru dziecka. Przy określaniu, co służy dobru dziecka, należy brać pod uwagę osobowość i potrzeby dziecka, w szczególności jego talenty, uzdolnienia, preferencje i potencjał rozwojowy, a także warunki bytowe rodziców.

Wszystkie osoby sprawujące pieczę (rodzice, dziadkowie, rodzice zastępczy, inne osoby) oraz osoby, którym przysługują inne prawa i obowiązki w odniesieniu do dziecka (np. prawa do kontaktów), powinny dla dobra dziecka powstrzymać się od wszelkich działań, które mogłyby pogarszać stosunki dziecka z innymi osobami, którym przysługują prawa i obowiązki w odniesieniu do dziecka, lub działań, które mogłyby utrudnić takim osobom wypełnianie ich obowiązków (wymóg dobrego postępowania [*Wohlverhaltensgebot*], § 159 austriackiego kodeksu cywilnego).

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Zasada samodzielnego reprezentacji ma zastosowanie do przedstawicielstwa ustawowego, tj. każde z rodziców ma prawo i obowiązek reprezentować dziecko samodzielnie. Czynność prawna dokonana przez jedno z rodziców jest zatem nadal ważna, nawet jeżeli drugie z rodziców się z nią nie zgadza (§ 167 ust. 1 austriackiego kodeksu cywilnego). Porozumienie obojga rodziców upoważnionych do reprezentowania dziecka jest wymagane tylko w przypadkach wymienionych w § 167 ust. 2 austriackiego kodeksu cywilnego (np. przy zmianie imienia lub nazwiska dziecka, wyborze lub zmianie religii dziecka, przekazaniu dziecka pod opiekę zewnętrzną itp.).

Zgoda drugiego z rodziców uprawnionego do reprezentowania dziecka oraz zgoda sądu są wymagane, gdy dziecko jest reprezentowane lub gdy zgoda jest udzielana w imieniu dziecka w sprawach majątkowych przekraczających zakres zwykłego zarządu (§ 167 ust. 3 austriackiego kodeksu cywilnego). Obejmują one na przykład zbycie lub obciążenie majątku, zrzeczenie się dziedziczenia, przyjęcie proste lub odrzucenie spadku oraz przyjęcie darowizny z obciążeniami.

W postępowaniu cywilnym każde z rodziców ma prawo do reprezentowania dziecka samodzielnie. Jeżeli rodzice nie mogą dojść do porozumienia lub sąd nie ustanowił żadnego z nich ani osoby trzeciej przedstawicielem dziecka, przedstawicielem będzie to z rodziców, które dokonało pierwszej czynności procesowej (*Verfahrenshandlung*) (§ 169 austriackiego kodeksu cywilnego). Rodzice powinni przestrzegać wymogów dobrego postępowania (zob. pyt. 9).

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Zgodnie z § 109 ustawy o właściwości sądów (Jurisdiktionsnorm – JN) sądem właściwym jest sąd rejonowy (*Bezirksgericht*), w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu dziecka, lub, w braku takiego miejsca w Austrii, miejsce jego (faktycznego) pobytu. Jeżeli dziecko nie ma miejsca zwykłego pobytu w Austrii, właściwość ma sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu jego przedstawiciela ustawowego. W braku takiego miejsca w Austrii właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu jednego z rodziców, a w braku takiego miejsca – Sąd Rejonowy dla Wiednia-Śródmieście (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Zwykły pobyt różni się od (czasowego) pobytu tym, że zazwyczaj wiąże się z przebywaniem w określonym miejscu przez określony, nieprzerwany okres (około sześciu miesięcy).

Wnioski o przyznanie wyłącznej pieczy lub udziału w sprawowaniu pieczy można składać na piśmie drogą pocztową lub osobiście w sądzie rejonowym w tzw. dni urzędowania (*Amstage*), które odbywają się co najmniej raz w tygodniu, zazwyczaj we wtorek rano. Nie wymaga się, aby strony były reprezentowane przez adwokata, ale jeżeli chcą być reprezentowane, może je reprezentować wyłącznie adwokat („względny przymus adwokacki” [*relative Anwaltpflicht*]) na mocy § 101 ust. 1 ustawy o postępowaniu nieprocesowym).

Wniosek powinien zawierać opis sprawy, imię i nazwisko oraz adres wnioskodawcy i jego pełnomocnika oraz, w razie potrzeby, imiona i nazwiska oraz adresy innych stron znanych wnioskodawcy, a w sprawach dotyczących stanu cywilnego również datę i miejsce urodzenia oraz obywatelstwo stron (§ 10 ust. 3 ustawy o postępowaniu nieprocesowym).

Jeżeli forma lub treść wniosku jest nieprawidłowa lub niekompletna do tego stopnia, że utrudnia to dalsze czynności procesowe, sąd nie może bezzwłocznie odrzucić ani oddalić wniosku, lecz powinien najpierw wezwać składającego do usunięcia braków (§ 10 ust. 4 ustawy o postępowaniu nieprocesowym).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

W takich przypadkach stosuje się postępowanie nieprocesowe zgodnie z ustawą o postępowaniu nieprocesowym.

Dla dobra dziecka sąd przyznaje prawo do pieczy i prawo do kontaktów osobistych lub pozbawia tych praw, w szczególności w celu podtrzymania wymiernych kontaktów i dbając o jasność prawa, a niekiedy sąd orzeka o tych kwestiach tymczasowo w trybie pilnym. Może to być konieczne w szczególności po ustaniu małżeństwa rodziców lub zaprzestaniu przez nich prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego (§ 180 ust. 1 pkt 1 austriackiego kodeksu cywilnego). Postanowienie takie jest tymczasowo wiążące i wykonalne, chyba że sąd postanowi inaczej.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Zgodnie z § 63–73 kodeksu postępowania cywilnego (*Zivilprozessordnung*, ZPO) pomoc prawna jest przyznawana w postępowaniu cywilnym na wniosek, jeżeli strona nie jest w stanie pokryć kosztów postępowania bez ryzyka, że znajdzie się poniżej niezbędnego minimum socjalnego. Zgodnie z § 7 ust. 1 ustawy o postępowaniu nieprocesowym przepisy te należy stosować odpowiednio w postępowaniu nieprocesowym (np. w postępowaniu dotyczącym świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci).

Niezbędne minimum socjalne – w kategoriach abstrakcyjnych – znajduje się pomiędzy statystycznym średnim dochodem osoby zatrudnionej a poziomem minimum socjalnego. Uznaje się, że jest ono zagrożone, jeżeli strona i członkowie jej rodziny uprawnieni do świadczeń alimentacyjnych nie byłoby w stanie prowadzić nawet skromnego życia, biorąc pod uwagę wszelkie rozporządzalne aktywa lub możliwość gromadzenia oszczędności w przypadku dłuższego postępowania. Możliwe jest również przyznanie częściowej pomocy prawnej.

Pomoc prawna zostanie zatwierdzona tylko wtedy, gdy przewidywane wszczęcie powództwa lub wdanie się w spór nie wydają się bezzasadne i mają wystarczające szanse na powodzenie. Pomoc prawna może zostać przyznana zarówno osobom fizycznym, jak i prawnym. Obywatelstwo czy przynależność państwowa strony są bez znaczenia.

Pomoc prawna obejmuje w szczególności tymczasowe zwolnienie z opłat sądowych oraz wynagrodzenia dla świadków, biegłych, tłumaczy ustnych, jak również pokrycie kosztów podróży strony, jeśli konieczne jest stawiennictwo osobiste w sądzie. Jeżeli reprezentacja przez adwokata jest wymagana przez

prawo (np. w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 5000 EUR, lub w postępowaniach przed sądami okręgowymi [*Landesgerichte*]) lub okaże się konieczna w świetle okoliczności sprawy, stronie zostanie tymczasowo i nieodpłatnie przyznany adwokat austriacki z urzędu. Adwokat udzieli stronie porady prawnej przed rozpoczęciem postępowania w celu pozasądowego rozstrzygnięcia sporu.

§ 71 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że strony otrzymujące pomoc prawną będą zobowiązane do zwrotu części lub całości kwot, z których zostały tymczasowo zwolnione i które nie zostały jeszcze zwrócone. Ponadto będą miały obowiązek zapłacić wyznaczonemu im adwokatowi honorarium według ustalonych stawek, gdy tylko będą w stanie ponieść te koszty bez szkody dla własnego niezbędnego minimum socjalnego. Po upływie trzech lat od zakończenia postępowania nie można już nałożyć obowiązku zwrotu tych kosztów. Aby określić, czy przesłanki zapłaty zostały spełnione, sąd może wezwać stronę do przedłożenia w wyznaczonym terminie nowego oświadczenia o stanie majątkowym (*Vermögensbekenntnis*) wraz z odpowiednimi dowodami.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Orzeczenia sądu pierwszej instancji w sprawie władzy rodzicielskiej podlegają zaskarżeniu (§ 45 ustawy o postępowaniu nieprocesowym). Termin do wniesienia środka zaskarżenia wynosi 14 dni od daty doręczenia odpisu orzeczenia na piśmie (§ 46 ust. 1 ustawy o postępowaniu nieprocesowym). Co do zasady środek zaskarżenia rozpoznaje sąd drugiej instancji.

W niektórych przypadkach od orzeczenia wydanego przez sąd apelacyjny (*Rekursgericht*) można w ramach postępowania odwoławczego wnieść skargę kasacyjną (*Revisionsrekurs*) do Sądu Najwyższego (Oberster Gerichtshof) (por. § 62 ustawy o postępowaniu nieprocesowym). Skarga kasacyjna jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy dotyczy kwestii prawnej o istotnym znaczeniu dla utrzymania spójności i pewności prawa lub dla rozwoju prawa. W niektórych sprawach taki środek zaskarżenia jest jednak niedopuszczalny, np. w sprawach dotyczących pomocy prawnej, kosztów i opłat. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej wynosi 14 dni od daty doręczenia orzeczenia sądu apelacyjnego (§ 65 ust. 1 ustawy o postępowaniu nieprocesowym). Skarga wymaga podpisania przez adwokata lub notariusza (§ 65 ust. 3 pkt 5 ustawy o postępowaniu nieprocesowym).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Zgodnie z § 110 ust. 2 ustawy o postępowaniu nieprocesowym orzeczenia nie mogą być wykonywane zgodnie z kodeksem postępowania egzekucyjnego (*Exekutionsordnung*). Zgodnie z § 79 ust. 2 ustawy o postępowaniu nieprocesowym sąd zarządza odpowiednie środki egzekucyjne na wniosek lub z urzędu. Środki te obejmują grzywny, zatrzymanie na okres do jednego roku, obowiązkowe stawiennictwo, kontrolę dokumentów, informacji i innych rzeczy ruchomych oraz ustanowienie kuratorów, którzy mają obowiązek podjąć rozsądne czynności na koszt i ryzyko niewywiązującej się osoby. Orzeczenia dotyczące kontaktów osobistych podlegają wykonaniu również wbrew woli tego z rodziców, które nie mieszka we wspólnym gospodarstwie domowym z dzieckiem. Sąd może również wykonywać orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej z użyciem odpowiedniego przymusu bezpośredniego.

Zgodnie z § 110 ust. 3 ustawy o postępowaniu nieprocesowym sąd może z urzędu zaniechać wykonania tylko i wyłącznie wtedy, gdy zagraża ona dobru dziecka. Ponadto, wykonując orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej wydane lub zatwierdzone przez sąd, sąd może zwrócić się o pomoc do służb opieki nad dziećmi i młodzieżą lub do sądu rodzinnego, w szczególności w związku z tymczasową opieką nad dzieckiem, jeżeli jest to konieczne ze względu na dobro dziecka. Wyłącznie organy sądowe mogą jednak stosować przymus bezpośredni w celu wykonania orzeczeń sądowych. Mogą one zwrócić się o pomoc do policji.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Zgodnie z art. 21 rozporządzenia Bruksela II bis orzeczenia wydane w innych państwach członkowskich będą uznawane bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.

Postępowanie w sprawie zatwierdzenia orzeczenia wydanego przez sąd zagraniczny (postępowanie w sprawie *exequatur*) jest wymagane do wykonywania orzeczeń w sprawie władzy wykonawczej (art. 28 i nast. rozporządzenia Bruksela II bis); szczegóły postępowania pozostawiono w gestii państw członkowskich, które je regulują na podstawie art. 30 rozporządzenia. W Austrii postępowanie to regulują przepisy § 112–116 ustawy o postępowaniu nieprocesowym.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Wnioski o nieuznanie orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej wydanego w innym państwie członkowskim (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis) podlegają – podobnie jak postępowanie w sprawie *exequatur* – właściwości sądu rejonowego, w którego okręgu dziecko ma miejsce zwykłego pobytu lub – w braku takiego miejsca – miejsce pobytu w Austrii. Jeżeli dziecko nie ma miejsca pobytu w Austrii, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu jego przedstawiciela ustawowego, lub w przypadku braku takiego miejsca w Austrii i o ile dotyczy to dziecka – sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu jednego z rodziców. W braku takiego miejsca sądem właściwym jest Sąd Rejonowy dla Wiednia-Śródmieście (§ 109a ustawy o właściwości sądów w związku z § 109 tej ustawy).

17 Jakie prawo zastępuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Jeżeli jurysdykcję będzie miał sąd austriacki na mocy rozporządzenia Bruksela II bis lub konwencji haskiej z 1996 r. o ochronie dzieci, będzie on stosować przede wszystkim prawo austriackie.

Ostatnia aktualizacja: 16/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Polska

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Polski kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera definicji władzy rodzicielskiej. W doktrynie polskiego prawa przyjmuje się, że władza rodzicielska obejmuje zespół obowiązków rodziców i praw, jakie im przysługują w stosunku do dziecka, w celu należytego wykonywania pieczy nad jego osobą i majątkiem.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom. Jeżeli jedno z rodziców nie żyje, albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej, albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu.

Ponadto, władza rodzicielska rodzica może zostać ograniczona poprzez orzeczenie sądu. Wówczas drugi rodzic jest uprawniony do samodzielnego wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem w zakresie określonym w orzeczeniu sądu.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

W sytuacji, gdy rodzice nie są w stanie sprawować władzy rodzicielskiej mogą oni zwrócić się do sądu opiekuńczego lub innego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zastępczej. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między starostą a rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka.

Jeżeli rodzice nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, to mogą wyrazić zgodę na jego przysposobienie. Polskie prawo przewiduje trzy rodzaje przysposobienia: pełne, pełne nierozwiązywalne (tzw. całkowite) i niepełne.

Gdyby rodzice sprawując należycie władzę rodzicielską nad dzieckiem zagrażali jego dobru, ich władza rodzicielska może być ograniczona w drodze orzeczenia sądu opiekuńczego, a dziecko może być umieszczone w rodzinie zastępczej, w rodzinnym domu dziecka, w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Sąd polski wydając orzeczenie o rozwodzie, separacji lub o unieważnieniu małżeństwa ma obowiązek rozstrzygnąć o władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, chyba że w odniesieniu do władzy rodzicielskiej w danym przypadku nie ma jurysdykcji. Rozstrzygając o władzy rodzicielskiej sąd polski może uwzględnić pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka.

W przypadku braku porozumienia rodziców, uwzględniając prawo dziecka do bycia wychowanym przez oboje rodziców sąd może:

- 1) rozstrzygnąć o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej;
- 2) powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka.

5 Jeżeli rodzice zawarły porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Ustawa nie precyzuje formy w jakiej ma być zawarte porozumienie rodzicielskie. Należy zaznaczyć, że porozumienie rodziców co do sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej nie wywołuje skutków prawnych, a jedynie może stanowić podstawę orzeczenia sądowego w tym zakresie. Takie porozumienie może zostać również zawarte w drodze mediacji. Porozumienie przybiera wówczas formę pisemną, podpisują je oboje rodzice i mediator. By zyskać moc prawnie wiążącą ugoda musi zostać jednak zatwierdzona przez sąd.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Rodzice mogą skorzystać z pomocy mediatora. Mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego rodziców do mediacji. Umowa może być zawarta także przez wyrażenie przez rodzica zgody na mediację, gdy drugi rodzic złożył wniosek o jej przeprowadzenie. Ugoda zawarta przed mediatorem ma jednak moc prawną ugody sądowej dopiero po jej zatwierdzeniu przez sąd.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Rodzice mogą zwrócić się do sądu opiekuńczego w Polsce w różnych sprawach dotyczących ich władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, np.:

- 1) o określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem, gdy władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu;
- 2) o rozstrzygnięcie sporu dotyczącego istotnych spraw dziecka, gdy rodzice nie mogą dojść do porozumienia co do sposobu ich załatwienia, np. ustalenia miejsca zamieszkania dziecka, wyboru szkoły, wyboru imienia i nazwiska, decyzji o leczeniu, wyjazdu za granicę, itp.
- 3) przy czynnościach prawnych między dzieckiem a rodzicem, przy czynności prawnej przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Tak w sytuacji, gdy sąd powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu tylko rodzicowi może on bez konsultacji i uzgodnienia z drugim rodzicem, samodzielnie decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka.

Pozbawienie rodzica władzy rodzicielskiej przez sąd opiekuńczy może nastąpić w przypadku, gdy władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody, jeżeli rodzic nadużywa władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbuje swoje obowiązki względem dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Powierzenie rodzicom wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej oznacza, że mogą i muszą oni wykonywać te same prawa i obowiązki względem dziecka. Oznacza to m.in., że o istotnych sprawach dotyczących dziecka rodzice będą musieli rozstrzygnąć wspólnie, a w braku porozumienia między nimi, rozstrzygnie sąd opiekuńczy.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakiej formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej należą do właściwości sądów rejonowych – wydziałów spraw rodzinnych i nieletnich (sąd opiekuńczy), właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. W przypadku braku tej podstawy- właściwy jest sąd rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy.

Należy złożyć wniosek, do którego należy dołączyć akt urodzenia dziecka, akt małżeństwa rodziców (gdy są małżeństwem), inne dokumenty przemawiające za wnioskiem np. zaświadczenia lekarskie, zaświadczenia szkolne, opinie pedagogiczne itp.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej są rozpoznawane w tzw. trybie nieprocesowym, mniej formalnym niż tryb procesowy.

Ponadto, na żądanie uczestnika postępowania sąd opiekuńczy może udzielić zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. Decyzje w tym zakresie są skuteczne i wykonalne z chwilą ich wydania.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Uczestnicy postępowania w sprawie z zakresu władzy rodzicielskiej ponoszą opłaty i pokrywają wydatki, jakie wynikają z przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Jednak zgodnie z art. 102 ust.1 też ustawy uczestnik postępowania sądowego może domagać się zwolnienia przez sąd od kosztów sądowych, gdy złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Do wniosku o zwolnienie od obowiązku poniesienia kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby domagającej się zwolnienia od kosztów. Sąd może zwolnić uczestnika postępowania od kosztów sądowych w części, jeżeli uczestnik postępowania jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów (art. 101 ust.1).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, każda decyzja może być przedmiotem odwołania do sądu wyższej instancji. Od orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej, wydanych przez sąd rejonowy, apelacja przysługuje do sądu okręgowego. Od orzeczeń odnośnie władzy rodzicielskiej wydanych przez sąd okręgowy w sprawach o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa, przysługuje apelacja do sądu apelacyjnego.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Organem wykonawczym sądu w sprawie o wydanie dziecka jest kurator sądowy. Osoba uprawniona do odebrania dziecka w razie niewykonania orzeczenia sądu nakazującego powrót dziecka powinna złożyć w sądzie, który wydał orzeczenie wniosek o zlecenie kuratorowi sądowemu przymusowego odebrania dziecka. Jeżeli miejsce pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej nie jest znane, sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia jej miejsca pobytu. Zlecenie wydaje kuratorowi sąd w formie postanowienia, które może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Postanowienie to jest niezaskarżalne. Kurator wyznacza termin odebrania i zawiadamia o nim osobę uprawnioną. Kurator sądowy może odebrać dziecko od każdej osoby, u której się znajduje. Do przeprowadzenia tej czynności kurator może zwrócić się o pomoc do funkcjonariuszy Policji, psychologów, itp.

Inny sposób postępowania kodeks postępowania cywilnego przewiduje w odniesieniu do orzeczeń o kontaktach. W takim przypadku sąd opiekuńczy działając na wniosek osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem zagrozi osobie pod której pieczę dziecko pozostaje, a która nie wykonuje obowiązków wynikających z orzeczenia lub ugody w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku. W przypadku, kiedy osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem albo osoba, której kontaktu zakazano, narusza obowiązki wynikające z orzeczenia, sąd opiekuńczy zagrozi tej osobie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje. Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej nadal nie wypełnia swojego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń.

Do wniosku, o którym mowa powyżej, należy dołączyć odpis wykonanego orzeczenia lub ugody w przedmiocie kontaktów z dzieckiem.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Zastosowanie mają odpowiednie przepisy rozdziału III Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej. Co do zasady orzeczenia takie są uznawane i wykonywane bez potrzeby przeprowadzania dodatkowego postępowania. Można jednak złożyć wniosek o uznanie lub wykonanie orzeczenia do sądu okręgowego. Sąd okręgowy jest również właściwy do rozpoznania wniosku o stwierdzenie wykonalności orzeczenia. Wnioski w obu przypadkach powinny spełniać warunki pisma procesowego, tzn. dokładnie określać żądanie, wskazywać okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie oraz informację, czy strony podjęły próbę mediacji.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Wniosek o nieuznanie orzeczenia sądu państwa członkowskiego UE należy kierować do sądu okręgowego, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy - do Sądu Okręgowego w Warszawie. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie ustalenia przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego - skarga kasacyjna. Można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie ustalenia oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie. Sprawa prowadzona jest w trybie postępowania nieprocesowego.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Prawo właściwe dla spraw z zakresu władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem określa Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzona w Hadze w dniu 19 października 1996 r. lub wiążące Polskę umowy dwustronne. Gdyby żaden z tych instrumentów nie znalazł zastosowania, stosuje się przepisy ustawy prawo prywatne międzynarodowe. W razie zmiany zwykłego pobytu dziecka na pobyt w państwie niebędącym stroną powyższej konwencji, prawo tego państwa określa od chwili tej zmiany warunki stosowania środków podjętych w państwie dawnego zwykłego pobytu dziecka.

Ostatnia aktualizacja: 23/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Rumunia

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

W rumuńskim kodeksie cywilnym (Codul Civil) stosuje się pojęcie **władzy rodzicielskiej**. **Władza rodzicielska oznacza** całokształt praw i obowiązków względem dziecka oraz jego majątku. Prawa i obowiązki spoczywają w równym stopniu na obojgu rodzicach i są wykonywane dla dobra dziecka. Władza rodzicielska jest wykonywana do osiągnięcia przez dziecko pełnej zdolności do czynności prawnych.

Do praw i obowiązków rodzicielskich (przewidzianych w art. 487–499 kodeksu cywilnego i ustawie nr 272/2004 (Legea nr. 272/2004) o ochronie i propagowaniu praw dziecka) w stosunku do dziecka należą:

prawo i obowiązek ustalenia i zachowania tożsamości dziecka. Dziecko jest rejestrowane niezwłocznie po urodzeniu i ma prawo do imienia i nazwiska oraz obywatelstwa. Rodzice wybierają dziecku imię i nazwisko;

prawo i obowiązek wychowania dziecka. Rodzice mają prawo i obowiązek wychowywać dziecko, dbać o jego zdrowie oraz rozwój fizyczny, psychiczny i intelektualny, o jego wykształcenie, studia i szkolenie zawodowe zgodnie z własnymi przekonaniem oraz cechami i potrzebami dziecka;

prawo i obowiązek sprawowania nadzoru nad dzieckiem;

prawo i obowiązek łżenia na utrzymanie dziecka. Rodzice są zobowiązani solidarnie zapewniać środki utrzymania na rzecz małoletniego dziecka. Rodzice są zobowiązani utrzymywać dorosłe dziecko do momentu ukończenia przez nie nauki, jeżeli dziecko studiuje, ale nie później niż do ukończenia przez nie 26 roku życia;

prawo do zastosowania określonych środków dyscyplinarnych wobec dziecka. Zabrania się stosowania niektórych środków, takich jak kary cielesne, które niekorzystnie wpłynęłyby na stan fizyczny, psychiczny lub emocjonalny dziecka;

prawo do domagania się wydania dziecka od osoby, która przetrzymuje je bezprawnie;

prawo rodziców do połączenia się z dzieckiem. Prawo to jest powiązane z prawem dziecka do nieodseparowywania go od rodziców z wyjątkiem szczególnych i tymczasowych okoliczności (np. środki dotyczące umieszczenia dziecka w placówce);

prawo rodziców do utrzymywania osobistych stosunków z dzieckiem. Utrzymywanie osobistych stosunków z dzieckiem obejmuje *na przykład* odwiedzanie dziecka w jego domu, odwiedzanie dziecka w szkole, spędzanie przez dziecko wakacji szkolnych z każdym z rodziców;

prawo do ustalenia miejsca zamieszkania dziecka. Małoletnie dziecko mieszka ze swoimi rodzicami. Jeżeli rodzice nie mieszkają razem, podejmują decyzję o miejscu zamieszkania dziecka w drodze wzajemnego porozumienia. W przypadku braku porozumienia między rodzicami decyzję w tej sprawie podejmuje sąd opiekuńczy (*Instanța de tutelă*);

prawo do wyrażenia zgody na zaręczyny i zawarcie związku małżeńskiego przez małoletnich, którzy ukończyli 16 rok życia; prawo do wyrażenia zgody na przysposobienie dziecka;

prawo do zaskarżenia środków podjętych przez organy względem dziecka oraz prawo do składania wniosków i wytaczania powództwa we własnym imieniu oraz w imieniu dziecka.

Do praw i obowiązków rodzicielskich (przewidzianych w art. 500–502 kodeksu cywilnego), jeżeli chodzi o majątek dziecka, można zaliczyć:

zarządzanie majątkiem dziecka. Rodzicowi nie przysługują prawa do majątku dziecka, a dziecku nie przysługują prawa do majątku rodzica, z wyjątkiem prawa do dziedziczenia i świadczeń alimentacyjnych. Rodzice mają prawo i obowiązek zarządzać majątkiem małoletniego dziecka oraz reprezentować je w czynnościach cywilnoprawnych lub wyrażać zgodę na ich dokonanie. Po ukończeniu 14 roku życia małoletni wykonuje swoje prawa i obowiązki samodzielnie, jednak w stosownych przypadkach za zgodą rodziców i sądu opiekuńczego;

prawo i obowiązek reprezentowania małoletniego w czynnościach cywilnoprawnych lub wyrażenia zgody na ich dokonanie. Do momentu ukończenia przez dziecko 14 roku życia jest ono reprezentowane w czynnościach cywilnoprawnych przez rodziców, ponieważ nie posiada zdolności do czynności prawnych. W wieku od 14 do 18 lat dziecko ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, zatem wykonuje swoje prawa i obowiązki samodzielnie za uprzednią zgodą rodziców.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Prawa i obowiązki spoczywają w równym stopniu na obojgu rodzicach (art. 503 ust. 1 kodeksu cywilnego): jeżeli rodzice są małżeństwem; są po rozwodzie (art. 397 kodeksu cywilnego); na rodzicu, którego ojcostwo lub macierzyństwo zostało ustalone w przypadku dziecka pozamałżeńskiego, oraz na obojgu rodzicach, jeżeli rodzice zamieszkują razem (art. 505 ust. 1 kodeksu cywilnego).

Władza rodzicielska jest wykonywana w nierównym stopniu przez rodziców (pozostających w separacji): w przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód, jeżeli sąd uzna, że dla dobra dziecka władzę rodzicielską powinno wykonywać tylko jedno z rodziców (art. 398 kodeksu cywilnego); w przypadku unieważnienia małżeństwa (art. 305 ust. 2 kodeksu cywilnego); jeżeli dziecko urodziło się poza związkiem małżeńskim, w przypadku gdy rodzice nie mieszkają razem (art. 505 ust. 2 kodeksu cywilnego).

Władza rodzicielska jest wykonywana przez jedno z rodziców zgodnie z art. 507 kodeksu cywilnego, gdy drugie z rodziców nie żyje, zostało pozbawione praw rodzicielskich lub wydano wobec niego odpowiedni zakaz (itd.).

Władza rodzicielska jest wykonywana przez rodziców częściowo, gdy prawa i obowiązki spoczywają na osobie trzeciej lub placówce opiekuńczej (art. 399 kodeksu cywilnego).

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Na małoletnim rodzicu, który ukończył 14 rok życia, spoczywają prawa i obowiązki wyłącznie wobec dziecka. Prawa i obowiązki względem majątku dziecka spoczywają na opiece lub innej osobie.

Władza rodzicielska nad małoletnim jest ustanawiana, gdy oboje jego rodzice nie żyją, są nieznani, zostali pozbawieni praw rodzicielskich lub nałożono na nich sankcje karne w postaci pozbawienia ich praw rodzicielskich, wydano wobec nich zakaz sądowy, zaginęli lub zostali uznani za zmarłych oraz gdy sąd postanawia po zakończeniu przysposobienia, że dla dobra małoletniego należy wyznaczyć opiekuna.

Opieka jest ustanawiana, jeżeli oboje rodzice nie sprawują opieki nad dzieckiem, po tym jak zostali pozbawieni praw rodzicielskich.

W wyjątkowych przypadkach sąd opiekuńczy może postanowić o umieszczeniu dziecka u krewnego lub w innej rodziny lub osoby, za ich zgodą, lub w placówce opiekuńczej.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Co do zasady po rozwodzie władzę rodzicielską sprawują wspólnie oboje rodzice bądź jedno z rodziców, gdy leży to w interesie dziecka. Drugi rodzic zachowuje prawo do czuwania nad tym, w jaki sposób jego dziecko jest wychowywane i kształcone, oraz prawo do wyrażenia zgody na jego przysposobienie.

W wyjątkowych przypadkach sąd opiekuńczy może postanowić o umieszczeniu dziecka u krewnego lub w innej rodziny lub osoby, za ich zgodą, lub w placówce opiekuńczej. Tego rodzaju osoby lub placówka wykonują prawa i obowiązki rodziców względem dziecka (art. 399 kodeksu cywilnego).

Jeżeli ustalono ojcostwo i macierzyństwo w odniesieniu do dziecka pozamałżeńskiego, władza rodzicielska jest wykonywana wspólnie i w równym stopniu przez oboje rodziców, jeżeli mieszkają oni razem. Jeżeli rodzice dziecka pozamałżeńskiego nie mieszkają razem, władzę rodzicielską wykonuje wyłącznie jedno z rodziców.

Notariusz może udzielić rozwodu na zgodny wniosek małżonków nawet w przypadku, gdy małżonkowie posiadają małoletnie dzieci zrodzone z małżeństwa bądź małoletnie dzieci pozamałżeńskie lub przysposobione, jeżeli małżonkowie osiągną porozumienie co do wszystkich kwestii związanych z nazwiskiem używanym po rozwodzie, wykonywaniem władzy rodzicielskiej przez oboje rodziców, miejscem zamieszkania dzieci po rozwodzie, warunkami osobistych kontaktów między rodzicem, który nie mieszka z dziećmi, a każdym z dzieci oraz podziałem kosztów ich wychowania, kształcenia, nauki i szkolenia zawodowego. Jeżeli ze sprawozdania z rodzinnego wywiadu środowiskowego wynika, że porozumienie między małżonkami w sprawie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej lub miejsca zamieszkania nie leży w interesie dziecka, notariusz oddała pozew rozwodowy i kieruje małżonków do sądu.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice mogą zawrzeć ugodę co do wykonywania władzy rodzicielskiej lub środków podejmowanych w celu ochrony dziecka za zgodą sądu opiekuńczego, jeżeli leży to w interesie dziecka (art. 506 kodeksu cywilnego).

Strony mogą stawić się w sądzie w toku postępowania w każdym czasie, nawet bez wezwania ich przez sąd, z wnioskiem o zatwierdzenie ugody, którą zawarły. Orzeczenie zatwierdzające taką ugodę jest ostateczne i podlega wykonaniu.

6 Jeżeli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Przed wniesieniem sprawy do sądu można skorzystać z mediacji. W toku postępowania organy wymiaru sprawiedliwości mają obowiązek pouczyć strony o możliwości skorzystania z mediacji i o zaletach tego rozwiązania. Jeżeli mediacja nie doprowadzi do ugody, kwestie sporne rozstrzygnie sąd.

7 Jeżeli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Zobacz odpowiedź na pytanie 1.

8 Jeżeli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Jeżeli sąd powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej tylko jednemu z rodziców, wówczas rodzic ten samodzielnie podejmuje decyzje dotyczące wszystkich kwestii związanych z dzieckiem. Drugi rodzic zachowuje prawo do czuwania nad tym, w jaki sposób jego dziecko jest wychowywane i kształcone, oraz prawo do wyrażenia zgody na jego przysposobienie.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Rodzice wykonują władzę rodzicielską wspólnie i w równym stopniu. Jeżeli jedno z rodziców dokonuje samodzielnie – wobec osób trzecich działających w dobrej wierze – zwykłej czynności prawnej wynikającej z władzy rodzicielskiej i obowiązków rodzicielskich, domniemywa się, że dokonuje tej czynności za zgodą drugiego rodzica.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Wnioski o ochronę osób fizycznych podlegające właściwości sądu opiekuńczego i rodzinnego (*sąd rejonowy lub, w stosownych przypadkach, sąd okręgowy specjalizujący się w sprawach dotyczących małoletnich i rodziny*) rozpatruje sąd właściwy miejscowo dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby objętej ochroną (art. 94 kodeksu postępowania cywilnego, Codul de Procedură Civilă).

Wnioski o ustalenie ojcostwa lub macierzyństwa rozpatruje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy, natomiast wnioski dotyczące obowiązków alimentacyjnych (w tym świadczeń państwowych na rzecz dzieci) rozpatruje sąd właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy będącego uprawnionym. Dokumenty, które należy załączyć do wniosku to: kopia aktu urodzenia małoletniego dziecka, kopia dokumentu tożsamości, kopia wyroku orzekającego rozwód, ugoda mediacyjna (w stosownych przypadkach) oraz wszelkie inne dokumenty uznane za pomocne w rozstrzygnięciu sprawy. Wniosek jest zwolniony z opłaty skarbowej.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sąd może zastosować w każdym czasie środki tymczasowe w postaci nakazu sądowego (specjalne postępowanie z krótszymi terminami) dotyczące ustalenia miejsca zamieszkania małoletnich dzieci, obowiązku alimentacyjnego, pobierania świadczeń państwowych na rzecz dzieci i korzystania z domu rodzinnego (art. 919 kodeksu postępowania cywilnego).

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Pomoc prawną można otrzymać na mocy nadzwyczajnego dekretu rządowego nr 51/2008 (Ordonanță de Urgență nr. 51/2008) w sprawie publicznej pomocy prawnej w sprawach cywilnych, zatwierdzonego ze zmianami ustawą nr 193/2008 (Legea nr. 193/2008), z późniejszymi zmianami.

Pomoc prawna może zostać przyznana, odrębnie lub łącznie, w postaci porady udzielonej przez adwokata; pokrycia honorarium biegłego, tłumacza pisemnego lub ustnego; pokrycia wynagrodzenia komornika sądowego; a także w formie zwolnienia z opłat sądowych, obniżenia ich wysokości, rozłożenia płatności na raty lub odroczenia płatności opłat sądowych.

Do otrzymania pomocy prawnej w pełnym zakresie kwalifikują się osoby, których średni miesięczny dochód netto na członka rodziny wynosił mniej niż 300 RON w ciągu ostatnich dwóch miesięcy przed złożeniem wniosku. Jeżeli średni miesięczny dochód netto wnioskodawcy nie przekracza 600 RON, pomoc prawna jest przyznawana w wymiarze 50%. Ustalone warunki nie uniemożliwiają jednak wnioskodawcom, których zasoby przekraczają określoną kwotę, skorzystania z pomocy prawnej, jeżeli udowodnią, że nie są w stanie pokryć kosztów sądowych ze względu na różnicę między standardem życia w państwie, w którym znajduje się ich miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu, a standardem życia w państwie sądu rozstrzygającego sprawę.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Od orzeczenia wydanego w sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej (w toku postępowania rozwodowego lub w wyniku odrębnego postępowania) przysługuje wyłącznie środek odwoławczy, który należy wnieść w terminie 30 dni od wydania orzeczenia, a od orzeczenia zatwierdzającego ugodę zawartą między stronami wyłącznie środek zaskarżenia.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Jeżeli zobowiązany nie wywiązuje się dobrowolnie ze swojego obowiązku, uprawniony musi powiadomić komornika. Komornik zwróci się do sądu wykonania o zgodę na wykonanie orzeczenia. Sąd rozstrzyga tę sprawę na posiedzeniu niejawnym, bez udziału stron.

Jeżeli sąd udzieli zgody na wykonanie orzeczenia, komornik wysyła do rodzica lub osoby, u której przebywa małoletni, postanowienie sądu i wezwanie do stawienia się przed sądem, tym samym powiadamiając daną osobę o terminie stawienia się wraz z małoletnim w celu przekazania go uprawnionemu, lub nakazuje takiej osobie umożliwienie drugiemu rodzicowi wykonywanie prawa do kontaktów z małoletnim.

Jeżeli zobowiązany nie wywiąże się ze swojego obowiązku, komornik przystąpi do przymusowego wykonania orzeczenia w obecności przedstawiciela Dyrekcji Generalnej ds. Pomocy Społecznej i Ochrony Dziecka oraz, w razie konieczności, w obecności psychologa i funkcjonariuszy policji. Na potrzeby wykonania orzeczenia nie można zastraszać małoletniego ani wywierać na nim presji.

Jeżeli zobowiązany nie wywiąże się ze swojego obowiązku, podlega karze nałożonej przez sąd do momentu wykonania orzeczenia, przy czym komornik powiadamia prokuratora w celu wszczęcia postępowania.

W przypadku odmowy małoletniego komornik przekazuje urzędowy raport przedstawicielowi Dyrekcji Generalnej ds. Pomocy Społecznej i Ochrony Dziecka, a właściwy sąd kieruje małoletniego do udziału w programie pomocy psychologicznej, który zakończy się sporządzeniem raportu przez psychologa. W przypadku ponownej odmowy małoletniego po wznowieniu przymusowego wykonania orzeczenia uprawniony może wystąpić do sądu o zastosowanie kary.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Do uznania orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej zastosowanie mają przepisy rozporządzenia (WE) nr 2201/2003. Wniosek składa się do sądu w miejscu zamieszkania lub stałego pobytu strony przeciwnej w Rumunii. Uznanie orzeczenia można zaskarżyć do właściwego miejscowo sądu apelacyjnego (*Curtea de Apel*) lub odpowiednio do Wysokiego Trybunału Kasacyjnego i Sprawiedliwości (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Aby wnieść sprzeciw od uznania orzeczenia w sprawie władzy rodzicielskiej, zainteresowana osoba może zwrócić się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub stałego pobytu strony przeciwnej w Rumunii.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Artykuł 2611 kodeksu cywilnego stanowi, że prawo właściwe w odniesieniu do władzy rodzicielskiej i ochrony dzieci określa się na podstawie Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci przyjętej w Hadzie w dniu 19 października 1996 r., ratyfikowanej ustawą nr 361/2007.

Ostatnia aktualizacja: 31/10/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Słowenia

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Odpowiedzialność rodzicielska (inaczej władza rodzicielska) jest stosunkiem prawnym regulowanym przez **prawo rodzinne**. Stosunek ten powstaje wraz z narodzinami dziecka lub ustaleniem ojcostwa i macierzyństwa. W słoweńskim systemie prawnym dzieci urodzone w małżeństwie mają takie same prawa

i obowiązki jak dzieci urodzone poza małżeństwem. W słoweńskim ustawodawstwie przyjęto system „pełnego przysposobienia”, co oznacza, że dzieci przysposobione są traktowane tak samo jak dzieci biologiczne.

Podstawę prawną stanowi **art. 54 słoweńskiej konstytucji (Ustava Republike Slovenije)**, zgodnie z którym rodzice mają prawo i obowiązek utrzymywania, kształcenia i wychowywania swoich dzieci. Pozbawienie lub ograniczenie tego prawa i obowiązku jest możliwe wyłącznie z powodów określonych w prawie w celu ochrony dobra dziecka. Dzieci urodzone w małżeństwie mają takie same prawa jak dzieci urodzone poza małżeństwem.

Rodzice mają prawo i obowiązek zapewnić prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny dziecka poprzez sprawowanie bezpośredniej pieczy nad nim oraz wykonywanie prac i podejmowane czynności. Rodzice mają prawo i obowiązek ochrony życia, rozwoju osobistego, praw i dobra dziecka, które nie osiągnęło pełnoletności, aby zagwarantować, że dziecko będzie zdrowo rosło i rozwijało się w sposób zrównoważony, a następnie będzie w stanie samodzielnie żyć i pracować. **Władza rodzicielska** obejmuje wymienione prawa i obowiązki. (art. 4 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych [Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih]).

Rodzice mają obowiązek chronić dobro swojego dziecka we wszystkich podejmowanych czynnościach i procedurach dotyczących dziecka. Uważa się, że rodzice dbają o dobro dziecka, jeśli zaspokajają materialne, emocjonalne i psychospołeczne potrzeby dziecka, podejmując działania, które spełniają akceptowalne normy społeczne i które są wymagane do zapewnienia pieczy nad dzieckiem i odpowiedzialności za nie z należytym uwzględnieniem osobowości i życzeń dziecka (art. 5a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Rodzice mają obowiązek zapewnić dziecku warunki do zdrowego rozwoju fizycznego i zrównoważonego rozwoju osobistego oraz pomagać mu w rozwijaniu umiejętności samodzielnego życia i pracy. Są oni obowiązani utrzymywać i wychowywać swoje dziecko oraz chronić jego zdrowie i życie. Rodzice powinni dolożyć wszelkich starań, aby zapewnić swojemu dziecku wykształcenie i przygotowanie zawodowe zgodne z jego umiejętnościami, zainteresowaniami i życzeniami. Dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców i oboje rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem (art. 102, 103 i 106 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Odpowiedzialność cywilna rodziców za ich dziecko jest określona w art. 142 kodeksu zobowiązań (Obligacijski zakonik). Rodzice odpowiadają za szkody wyrządzone osobie trzeciej przez dziecko, które nie ukończyło 7. roku życia, niezależnie od tego, czy ponoszą odpowiedzialność za wyrządzenie tych szkód. Rodzice odpowiadają za szkody wyrządzone osobie trzeciej przez małoletnie dziecko, które ukończyło 7. rok życia, chyba że są w stanie udowodnić, że nie ponoszą odpowiedzialności za wyrządzone szkody.

Art. 107 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych reguluje **reprezentację** dziecka w kontaktach ze światem zewnętrznym. Małoletnie dzieci są reprezentowane przez swoich rodziców. Jeżeli zachodzi konieczność formalnego doręczenia korespondencji małoletniemu dziecku lub powiadomienia go o czymś, odbiorcą takiej korespondencji lub takich informacji może być każde z rodziców. Jeżeli rodzice nie mieszkają razem, odbioru dokonają to z rodziców, z którym zamieszkuje dziecko. Jeżeli oboje rodzice są zaangażowani w sprawowanie pieczy nad dzieckiem i jego wychowanie, powinni dojść do porozumienia w kwestii miejsca zamieszkania dziecka i tego, które z nich ma odbierać wszelką korespondencję w imieniu dziecka.

Zarząd **majątkiem** dziecka **sprawują** jego rodzice, kierując się dobrem dziecka, do chwili osiągnięcia przez dziecko pełnoletności (art. 109 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władzę rodzicielską wykonują oboje rodzice. (art. 4 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Rodzice wykonują władzę rodzicielską w porozumieniu i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. To z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, podejmuje decyzje w kwestiach związanych z codziennym życiem dziecka. Jeżeli jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej, drugie z rodziców wykonuje ją samodzielnie (art. 113 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Jeżeli jedno z rodziców nie żyje lub jest nieznane bądź jeżeli zostało pozbawione władzy rodzicielskiej lub zdolności do czynności prawnych, władzę rodzicielską wykonuje drugie z rodziców (art. 115 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Opiekę nad dzieckiem mogą sprawować inne osoby lub instytucje. Ośrodek pracy społecznej (*center za socialno delo*) może odebrać dziecko rodzicom i oddać je pod opiekę **innej osobie** lub **instytucji**, jeżeli rodzice zaniedbali wychowanie dziecka i opiekę nad nim lub jeżeli służy to dobru dziecka z innych istotnych powodów (art. 120 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Ośrodek pracy społecznej może umieścić dziecko w **pieczy zastępczej**, jeśli dziecko nie ma rodziny, jeśli z różnych względów nie może mieszkać z rodzicami lub jeśli środowisko, w którym żyje, stanowi zagrożenie dla jego rozwoju fizycznego i psychicznego (art. 157 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych). Kwestia pieczy zastępczej jest bardziej szczegółowo uregulowana w ustawie o pieczy zastępczej (Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti).

Opiekę nad dzieckiem może sprawować osoba, która podjęła się **rodzicielstwa adopcyjnego**. Dziecko może zostać przysposobione wyłącznie wówczas, gdy rodzice dziecka są nieznani, ich miejsce zamieszkania jest nieznane od roku, wyrazili zgodę przed właściwym organem na przysposobienie swojego dziecka lub nie żyją (art. 141 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Małoletnie dziecko, które nie ma rodziców lub którego rodzice nie sprawują nad nim pieczy, jest umieszczane przez ośrodek pracy społecznej pod opieką **opiekuna**. Opiekun małoletniego jest obowiązany opiekować się nim tak, jak rodzice biologiczni (art. 201 i 202 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, powinni dojść do porozumienia w kwestii pieczy nad swoimi wspólnymi dziećmi, kierując się ich dobrem. Mogą oni uzgodnić wspólną pieczę nad dziećmi, powierzenie sprawowania pieczy jednemu z rodziców lub podzielenie się dziećmi.

Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia w tej kwestii, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Jeżeli rodzice nie zdołają osiągnąć porozumienia w kwestii pieczy nad swoimi dziećmi nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, na wniosek jednego z rodziców lub obojga sąd może wyrazić zgodę na przyznanie pieczy jednemu z rodziców lub na rozdzielenie dzieci pomiędzy rodziców. Sąd może również z urzędu zarządzić powierzenie opieki nad wszystkimi dziećmi lub nad niektórymi z nich osobie trzeciej. Przed wydaniem orzeczenia sąd ma obowiązek zasięgnąć opinii ośrodka pracy społecznej w kwestiach związanych z dobrem dziecka. Sąd bierze również pod uwagę opinię dziecka, jeżeli dziecko wyraziło ją samodzielnie lub jeżeli została ona przekazana przez osobę cieszącą się zaufaniem dziecka, którą dziecko samo wskazało, o ile dziecko zdaje sobie sprawę ze znaczenia i konsekwencji wyrażenia takiej opinii (art. 105 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

W razie unieważnienia małżeństwa sąd orzeka również w sprawie pieczy i świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz w sprawie kontaktów dzieci z każdym z rodziców (art. 78 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. To z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, podejmuje decyzje w kwestiach związanych z codziennym życiem dziecka (art. 113 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, powinni dojść do porozumienia w kwestii pieczy nad swoimi wspólnymi dziećmi, kierując się ich dobrem. Jeżeli rodzice osiągną porozumienie w sprawie pieczy nad dziećmi, mogą wystąpić do sądu o wydanie orzeczenia w tej sprawie w postępowaniu nieprocesowym. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dziecka, oddali wniosek. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia w tej kwestii, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Jeżeli rodzice nie zdołają osiągnąć porozumienia nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, na wniosek jednego z rodziców lub obojga sąd wydaje orzeczenie (art. 105 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Rodzice, którzy nie mieszkają razem lub którzy zamierzają się rozjeść, uzgadniają warunki utrzymywania swoich wspólnych dzieci. Jeżeli nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia w tej kwestii, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Jeżeli rodzice nie zdołają osiągnąć porozumienia w kwestii lożenia na utrzymanie swoich wspólnych dzieci nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, na wniosek jednego z rodziców lub obojga sąd wydaje orzeczenie (art. 105.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców i oboje rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem. Kontakty takie powinny przede wszystkim służyć dobru dziecka. To z rodziców, z którym dziecko zamieszkuje i które sprawuje pieczę nad dzieckiem, lub osoba trzecia, z którą dziecko zamieszkuje, powinno powstrzymać się od wszelkich zachowań, które utrudniają lub uniemożliwiają dziecku utrzymywanie kontaktów z drugim z rodziców lub z rodzicami, oraz powinno starać się zachęcać dziecko do pozytywnego nastawienia do kontaktów z drugim z rodziców lub z rodzicami. To z rodziców, które utrzymuje kontakty z dzieckiem, powinno powstrzymać się od wszelkich zachowań, które utrudniają sprawowanie pieczy nad dzieckiem i jego wychowanie. Jeżeli rodzice osiągną porozumienie w sprawie kontaktów z dzieckiem, mogą wystąpić do sądu o wydanie orzeczenia w tej sprawie w postępowaniu nieprocesowym. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dziecka, oddali wniosek. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w sprawie kontaktów z dzieckiem nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, na wniosek jednego z rodziców lub obojga sąd wydaje orzeczenie (art. 106.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Dziecko ma również prawo do utrzymywania kontaktów z innymi osobami będącymi członkami jego rodziny, z którymi pozostaje w bliskich stosunkach osobistych, chyba że jest to sprzeczne z dobrem dziecka. Za takie osoby uważa się w szczególności dziadków, rodzeństwo, rodzeństwo przyrodnie, byłych rodziców zastępczych dziecka oraz byłego lub obecnego małżonka lub konkubenta któregośkolwiek z rodziców. Porozumienie w sprawie takich kontaktów powinno osiągnąć rodzice dziecka, dziecko (jeśli jest w stanie zrozumieć znaczenie tego porozumienia) oraz osoby, z którymi dziecko pozostaje w stosunkach osobistych. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia w tej kwestii, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Zakres kontaktów i sposób ich utrzymywania powinien służyć dobru dziecka. Jeżeli rodzice dziecka, dziecko oraz osoby, z którymi dziecko pozostaje w stosunkach osobistych, osiągną porozumienie w sprawie kontaktów, mogą wystąpić do sądu o wydanie orzeczenia w tej sprawie w postępowaniu nieprocesowym. Jeżeli sąd uzna, że porozumienie nie służy dobru dziecka, oddali wniosek. Jeżeli wymienione osoby nie zdołają dojść do porozumienia nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, o kontaktach z dzieckiem orzeka sąd (art. 106.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

6 Jeżeli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. Jeżeli nie zdołają dojść do porozumienia nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, w sprawie tej orzeka sąd.

7 Jeżeli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd może orzec, że jedno z rodziców ma sprawować pieczę nad wszystkimi dziećmi lub że dzieci mają zostać rozdzielone pomiędzy rodziców. Sąd może również z urzędu zarządzić powierzenie opieki nad wszystkimi dziećmi lub nad niektórymi z nich osobie trzeciej (art. 105 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Sąd orzeka również w sprawie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka i kontaktów z dzieckiem (art. 105.a, 106 i 106.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Orzekając o kontaktach z dzieckiem, sąd kieruje się przede wszystkim dobrem dziecka. Do wniosku o ustalenie kontaktów z dzieckiem należy dołączyć wydane przez ośrodek pracy społecznej zaświadczenie, że rodzice podjęli próbę osiągnięcia porozumienia w sprawie kontaktów z pomocą tego ośrodka. Sąd może pozbawić prawa do kontaktów lub je ograniczyć, jeśli jest to konieczne do zabezpieczenia dobra dziecka. Kontakty nie służą dobru dziecka, jeżeli wywierają one presję psychologiczną na dziecko lub zagrażają jego rozwojowi fizycznemu lub psychicznemu. Sąd może orzec, że kontakty mają się odbywać pod nadzorem osoby trzeciej lub że nie powinny wiązać się ze spotkaniami osobistymi i towarzyskimi (tj. że powinny się odbywać w inny sposób), jeżeli takie spotkania nie służą dobru dziecka (art. 106 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

Wysokość świadczeń alimentacyjnych ustala się z należyтым uwzględnieniem potrzeb wnioskodawcy oraz materialnych i zarobkowych możliwości osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny. Przy obliczaniu wysokości świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka sąd kieruje się dobrem dziecka i ustala poziom świadczeń odpowiedni do zapewnienia dziecku prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego (art. 129 i 129.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

8 Jeżeli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Jeżeli rodzice nie mieszkają razem i nie sprawują wspólnej pieczy nad dzieckiem, podejmują decyzje w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka w porozumieniu i dla dobra dziecka. Jeżeli rodzice nie są w stanie samodzielnie dojść do porozumienia w tej kwestii, pomaga im w tym ośrodek pracy społecznej. To z rodziców, które sprawuje pieczę nad dzieckiem, podejmuje decyzje w sprawach życia codziennego dziecka. Jeżeli rodzice nie zdołają dojść do porozumienia w kwestiach wywierających istotny wpływ na rozwój dziecka nawet z pomocą ośrodka pracy społecznej, na wniosek jednego z rodziców lub obojga sąd wydaje orzeczenie w postępowaniu nieprocesowym (art. 113 ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Oznacza to, że oboje rodzice są w równym stopniu odpowiedzialni za wychowanie i rozwój dziecka oraz że oboje powinni nadal opiekować się dzieckiem.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sądy okręgowe (*okrožna sodišča*) są w takich sprawach **właściwe rzeczowo** (art. 32 kodeksu postępowania cywilnego [Zakon o pravdnem postopku]).

Właściwy miejscowo jest ten sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania pozwanego. Jeżeli sąd słoweński ma jurysdykcję z uwagi na fakt, że powód ma swoje miejsce pobytu czasowego w Słowenii, właściwość miejscową ogólną ma sąd miejsca pobytu czasowego pozwanego. Jeżeli oprócz miejsca zamieszkania pozwany ma również miejsce pobytu czasowego w innym miejscu i jeżeli – z uwagi na okoliczności – można zakładać, że będzie w nim zamieszkiwał przez dłuższy czas, właściwość miejscową ogólną ma również sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce pobytu czasowego pozwanego (art. 47 kodeksu postępowania cywilnego).

Jeżeli w sprawie dotyczącej świadczeń alimentacyjnych osobą dochodzącą świadczeń jest powód, oprócz sądu posiadającego właściwość miejscową ogólną właściwy jest również sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego powoda. Jeżeli w sprawie dotyczącej świadczeń alimentacyjnych z elementem obcym jurysdykcję ma sąd słoweński z uwagi na fakt, że powodem jest dziecko, które ma miejsce zamieszkania w Słowenii, właściwy miejscowo jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania powoda. Jeżeli w sprawie dotyczącej świadczeń

alimentacyjnych jurysdykcję ma sąd słoweński z uwagi na fakt, że pozwany posiada w Słowenii majątek, z którego mógłby wypłacać świadczenia alimentacyjne, właściwy miejscowo jest sąd, w którego okręgu znajduje się ten majątek (art. 50 kodeksu postępowania cywilnego).

Strony i inni uczestnicy postępowania obowiązani są składać pozwy lub wnioski, apelacje i inne pisma procesowe w **języku słoweńskim lub w języku wspólnoty narodowej** będącym w oficjalnym użyciu w sądzie (art. 104 kodeksu postępowania cywilnego).

Pozew powinien zawierać żądanie główne i żądania uboczne, fakty uzasadniające żądania powoda, dowody na poparcie tych faktów oraz inne informacje, które powinno zawierać każde pismo procesowe (art. 180 kodeksu postępowania cywilnego).

Zgodnie z kodeksem pisma procesowe to: pozew, odpowiedź na pozew, apelacja lub zażalenie oraz inne oświadczenia, wnioski lub inne pisma składane poza postępowaniem. Pisma procesowe powinny być zrozumiałe oraz powinny zawierać wszystkie elementy niezbędne do przeprowadzenia rozprawy sądowej. Powinny one zawierać w szczególności: oznaczenie sądu, imiona i nazwiska stron oraz ich miejsca zamieszkania lub pobytu czasowego bądź siedziby, oznaczenie ewentualnych przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników, przedmiot sporu i osnowę wniosku. Składający powinien podpisać pismo procesowe, chyba że nie może tego uczynić ze względu na jego formę. Za oryginalny podpis wnioskodawcy uznaje się jego własnoręczny podpis, jak również bezpieczny podpis elektroniczny potwierdzony certyfikatem kwalifikowanym. Jeżeli w piśmie sformułowano żądanie, strona powinna wskazać okoliczności faktyczne, na których je opiera, oraz – w stosownych przypadkach – potwierdzające je dowody (art. 105 kodeksu postępowania cywilnego).

Opłaty sądowe powinny zostać wniesione w chwili wytoczenia powództwa. Opłaty sądowe powinny zostać uiszczone najpóźniej w terminie wyznaczonym przez sąd w nakazie zapłaty dotyczącym opłat sądowych (art. 105.a kodeksu postępowania cywilnego).

Zasadniczo pisma procesowe wymagają **formy pisemnej**. Pismem procesowym jest pismo, które zostało sporządzone odręcznie lub wydrukowane i własnoręcznie podpisane przez składającego (pismo procesowe w formie fizycznej), bądź pismo w formie elektronicznej opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym potwierdzonym certyfikatem kwalifikowanym. Pismo procesowe należy przesłać pocztą tradycyjną lub elektroniczną, przekazać za pomocą technologii komunikacyjnej bądź doręczyć odpowiedniemu organowi bezpośrednio lub zlecić jego doręczenie osobie świadczącej usługi w zakresie doręczania pism procesowych (*poslovni ponudnik*). Pisma procesowe w formie elektronicznej należy przysyłać do systemu informacyjnego drogą elektroniczną. System informacyjny automatycznie wygeneruje potwierdzenie otrzymania pisma i prześle je składającemu. Pisma procesowe można również składać na przeznaczonym do tego celu lub w inny sposób przygotowanym formularzu (art. 105.b kodeksu postępowania cywilnego).

Pisma, które wymagają doręczenia stronie przeciwnej, należy złożyć w sądzie w liczbie **egzemplarzy** wymaganej na potrzeby sądu i strony przeciwnej oraz w formie umożliwiającej sądowi ich doręczenie. Dotyczy to również załączników. Pisma procesowe i załączniki do nich, które są dostarczane drogą elektroniczną i wymagają wysłania stronie przeciwnej, są wysyłane w formie pojedynczej kopii. Sąd sporządza tyle kopii elektronicznych lub fotokopii, ilu potrzebuje strona przeciwna. (art. 106 kodeksu postępowania cywilnego) Dokumenty załączone do pisma procesowego mogą być **oryginałami lub kopiami** (art. 107 kodeksu postępowania cywilnego).

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sąd okręgowy orzeka w sprawie cywilnej w procesie, chyba że prawo stanowi, że powinien orzekać w postępowaniu nieprocesowym. Sądy rozpoznają sprawy z ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych w pierwszej kolejności (art. 10.a ustawy o małżeństwie i stosunkach rodzinnych).

W postępowaniu w sprawach dotyczących stosunków między rodzicami a dziećmi sąd może – na wniosek jednej ze stron lub z urzędu – zastosować środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego (tymczasowy nakaz sądowy) dotyczące pieczy i świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, jak również środki dotyczące pozbawienia lub ograniczenia prawa do kontaktów lub trybu, w jakim takie kontakty mają się odbywać. Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego są stosowane w trybie określonym w ustawie o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń (Zakon o izvršbi in zavarovanju) (art. 411 kodeksu postępowania cywilnego).

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Tak, można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania. O przyznaniu pomocy prawnej decyduje prezes sądu okręgowego (art. 2 ustawy o pomocy prawnej [Zakon o brezplačni pravni pomoči]).

Pomoc prawna może obejmować porady prawne, zastępstwo procesowe i inne usługi prawne określone w przepisach, wszystkie formy ochrony sądowej przed wszystkimi sądami powszechnymi i sądami szczególnymi w Słowenii, przed Sądem Konstytucyjnym Republiki Słowenii (Ustavno sodišče Republike Slovenije) i przed wszystkimi organami, instytucjami i osobami w Słowenii właściwymi w zakresie pozasądowego rozstrzygnięcia sporów oraz zwolnienie od kosztów postępowania sądowego (art. 7 ustawy o pomocy prawnej).

Zgodnie z tą ustawą uprawnionymi do pomocy prawnej są: 1. obywatele Słowenii; 2. cudzoziemcy posiadający miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu czasowego w Słowenii oraz osoby nieposiadające obywatelstwa (bezpáštvtovcy) legalnie zamieszkujące w Słowenii; 3. inni cudzoziemcy na warunkach wzajemności lub na warunkach i w przypadkach określonych w umowach międzynarodowych, których Słowenia jest stroną; 4. organizacje pozarządowe i stowarzyszenia nienastawione na zysk i działające w interesie publicznym, zarejestrowane w odpowiednim rejestrze zgodnie z mającym zastosowanie ustawodawstwem, w sprawach związanych z prowadzeniem działalności w interesie publicznym lub w celem, dla którego zostały powołane; 5. inne osoby, w odniesieniu do których prawo lub umowa międzynarodowa, której Słowenia jest stroną, przewidują uprawnienie do pomocy prawnej (art. 10 ustawy o pomocy prawnej).

Osoba uprawniona do pomocy prawnej może wносить o przyznanie pomocy prawnej na każdym etapie postępowania. Przy podejmowaniu decyzji w sprawie pomocy prawnej uwzględnia się sytuację finansową wnioskodawcy, a także inne warunki określone w ustawie (art. 11 ustawy o pomocy prawnej).

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, sądem właściwym do rozpoznawania apelacji od orzeczenia sądu okręgowego dotyczącego władzy rodzicielskiej jest sąd apelacyjny (*višje sodišče*). (art. 35 kodeksu postępowania cywilnego) Apelację można wnieść do sądu, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, w wystarczającej liczbie egzemplarzy dla sądu i strony przeciwnej (art. 342 kodeksu postępowania cywilnego).

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej.

Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Postępowanie egzekucyjne reguluje ustawa o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń. O ile prawo nie stanowi inaczej, właściwy rzeczowo do rozpoznania wniosku o wykonanie orzeczenia jest sąd rejonowy (*okrajno sodišče*) (art. 5 ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Sądem właściwym miejscowo do rozpoznania wniosku o wykonanie orzeczenia sądowego w sprawie pieczy nad dzieckiem oraz do wykonania takiego orzeczenia jest sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego osoby, której przyznano prawo do pieczy, lub sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu czasowego osoby, przeciwko której złożono wniosek o wykonanie. Sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania dziecka, jest również właściwy miejscowo w sprawie bezpośredniego wykonania (art. 238.a ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Tytuł wykonawczy stwierdza obowiązek wydania dziecka przez osobę wskazaną w tytule egzekucyjnym, osobę, od której zależy wydanie dziecka, oraz osobę, u której przebywa dziecko w chwili wydania nakazu. W tytule wykonawczym sąd orzeka, że obowiązek wydania dziecka spoczywa również na każdej innej osobie, z którą dziecko przebywa podczas egzekucji (art. 238.c ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, a także w celu ochrony dobra dziecka, sąd postanawia, czy wykonać orzeczenie w sprawie pieczy nad dzieckiem przez nałożenie gryzyny na osobę wskazaną w tytule egzekucyjnym czy przez odebranie dziecka i przekazanie go osobie, której sąd powierzył sprawowanie pieczy nad dzieckiem (art. 238.č ustawy o egzekwowaniu i zabezpieczeniu roszczeń).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenie sądu w sprawie władzy rodzicielskiej jest uznawane i wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003. Sąd stosuje postępowanie nieprocesowe zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego (Zakon o nepravdnom postupku).

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Wszystkie sądy okręgowe są właściwe do rozpoznawania wniosków o stwierdzenie wykonalności.

Sąd, który nadał orzeczeniu sądowemu klauzulę wykonalności, jest właściwy do rozpoznania zażaleń na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności.

Sąd stosuje postępowanie nieprocesowe zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego.

[Wykaz sądów okręgowych](#) (244 Kb) [sl](#)

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Zgodnie z ustawą o prawie prywatnym międzynarodowym i o postępowaniu w tym zakresie (Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku) stosunki między rodzicami a dziećmi podlegają prawu państwa, którego są oni obywatelami. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw, zastosowanie ma prawo państwa, w którym mają oni wspólne miejsce zamieszkania. Jeżeli rodzice i dzieci są obywatelami różnych państw i nie mają miejsca zamieszkania w tym samym państwie, zastosowanie ma prawo państwa, którego dziecko jest obywatelem (art. 42).

Ostatnia aktualizacja: 12/08/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [sk](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki

Odpowiedzialność rodzicielska - Słowacja

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

Zgodnie ze słowacką ustawą o rodzinie (ustawa nr 36/2005 o rodzinie oraz zmieniająca niektóre ustawy) i orzecznictwem władza rodzicielska (tj. prawa i obowiązki rodzicielskie – opieka) obejmuje w szczególności: opiekę nad dzieckiem, łóżenie na utrzymanie dziecka, reprezentowanie dziecka i zarządzanie jego majątkiem.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Oboje rodzice wspólnie wykonują prawa i obowiązki rodzicielskie względem dziecka niezależnie od tego, czy dziecko jest dzieckiem zrodzonym z małżeństwa czy dzieckiem pozamałżeńskim, ani od tego, czy rodzice mieszkają razem czy osobno (są małżeństwem, w separacji lub po rozwodzie).

Sąd może pozbawić rodzica jego praw i obowiązków rodzicielskich (lub może je ograniczyć) w okolicznościach wskazanych w art. 38 ust. 4 ustawy o rodzinie.

Sąd może przyznać prawa rodzicielskie małoletniemu rodzicowi, który ukończył 16 rok życia, oraz nałożyć na niego obowiązki rodzicielskie, w zakresie osobistej opieki nad małoletnim dzieckiem w okolicznościach określonych w art. 29 ustawy o rodzinie.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Tak. Jeżeli oboje rodzice małoletniego dziecka nie mają zdolności do czynności prawnych, zostali pozbawieni praw i obowiązków rodzicielskich lub nie żyją, sąd musi ustanowić opiekuna odpowiedzialnego za wychowanie małoletniego dziecka, reprezentowanie go i sprawowanie zarządu majątkiem dziecka.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Sąd musi orzec o podziale i wykonywaniu praw i obowiązków rodzicielskich (nawet jeżeli oboje rodzice kontynuują ich wspólne wykonywanie) lub może zatwierdzić zawartą przez nich umowę.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o rodzinie „[r]odzice małoletniego dziecka mieszkający osobno mogą w każdym momencie zawrzeć porozumienie dotyczące wykonywania praw i obowiązków rodzicielskich. Jeżeli rodzice nie zawrą porozumienia, sąd może z urzędu określić, w jaki sposób ich prawa i obowiązki mają być wykonywane; w szczególności sąd musi postanowić, któremu z rodziców przyznaje się opiekę (*osobná starostlivosť* – osobista opieka) nad małoletnim dzieckiem. Przepisy art. 24, 25 i 26 stosuje się odpowiednio”.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Porozumienie zawarte między rodzicami w sprawie praw i obowiązków rodzicielskich musi zostać zatwierdzone przez sąd.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Pozasądowe rozstrzygnięcie sporów jest możliwe na drodze pozasądowej (w postępowaniu mediacyjnym) zgodnie z ustawą nr 420/2004 o mediacji. Ustawa ta ma również zastosowanie do sporów wynikających ze stosunków regulowanych przez prawo rodzinne. Mediacja jest postępowaniem pozasądowym, w toku którego zainteresowane strony korzystają z pomocy mediatora w celu rozstrzygnięcia sporu wynikającego z ich stosunku umownego lub innego stosunku prawnego. Porozumienie zawarte w następstwie mediacji musi zostać sporządzone na piśmie i jest wiążące dla stron postępowania.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd może co do zasady wydać dowolne orzeczenie z wyjątkiem przyznania wyłącznej opieki jednemu z rodziców. Rodzic może uzyskać wyłączną opiekę nad dzieckiem jedynie w przypadku, gdy drugi rodzic został pozbawiony praw i obowiązków rodzicielskich. W praktyce jednak sąd postanowi o tym, które z rodziców ma sprawować opiekę osobistą nad dzieckiem, kto ma dziecko reprezentować i kto ma sprawować zarząd nad majątkiem dziecka. Sąd określi również sposób, w jaki rodzic, któremu nie przyznano opieki nad dzieckiem, ma łożyć na utrzymanie dziecka, lub zatwierdzi zawartą między rodzicami umowę w sprawie świadczeń alimentacyjnych.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

W słowackim prawie rodzinnym nie ma ekwiwalentu pojęcia „władza rodzicielska” (*rodičovská starostlivosť*). W prawie tym stosuje się termin „prawa i obowiązki rodzicielskie”, które są zawsze wykonywane wspólnie przez oboje rodziców (nie istnieje zatem możliwość sprawowania „wyłącznej opieki”, chyba

że drugie z rodziców nie żyje, nie ma zdolności do czynności prawnych lub zostało pozbawione praw i obowiązków rodzicielskich). Należy dokonać rozróżnienia między terminem „prawa i obowiązki rodzicielskie”, a terminem „opieka osobista”. Jeżeli jedno z rodziców sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, rodzic ten może podejmować decyzje dotyczące zwykłych spraw życia codziennego dziecka bez zgody drugiego z rodziców; jednak wszystkie ważne kwestie związane z wykonywaniem praw i obowiązków rodzicielskich (sprawowanie zarządu nad majątkiem dziecka, przeprowadzka z dzieckiem za granicę, obywatelstwo, udzielanie zgody na określone zabiegi medyczne, przygotowanie do przyszłego zawodu) wymagają zgody drugiego z rodziców. Jeżeli rodzice nie są w stanie uzgodnić decyzji, sąd rozstrzyga spór na wniosek jednego z rodziców.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Sąd może przyznać naprzemienną opiekę osobistą (tj. wspólną opiekę) obojgu rodzicom, jeżeli oboje są w stanie wychowywać dziecko i jeżeli są zainteresowani sprawowaniem osobistej opieki nad dzieckiem, a także jeżeli takiego ustalenia wymaga dobro dziecka w celu lepszego zaspokojenia jego potrzeb. Jeżeli przynajmniej jedno z rodziców zgadza się na dzieloną opiekę osobistą nad dzieckiem, sąd ma obowiązek sprawdzić, czy wspólna opieka nad dzieckiem służy dobru dziecka.

Zob. wszystkie poprzednie odpowiedzi, w szczególności odpowiedź na pytanie 8.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Sąd rejonowy, w którego okręgu zamieszkuje małoletnie dziecko, jest właściwy do rozstrzygania spraw dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich. Ponieważ postępowanie to sąd może wszcząć z urzędu, nie ma potrzeby dochowywania jakichkolwiek formalności i załączania do wniosku jakichkolwiek dokumentów. W zależności od treści wniosku sąd może następnie zażądać przedłożenia dokumentów. Zazwyczaj wymaga się złożenia aktu urodzenia dziecka.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Sprawy są rozpatrywane w procedurze uproszczonej, która toczy się szybciej i jest mniej sformalizowana. Istnieje możliwość zarządzenia środka tymczasowego w trybie nagłym.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Wszystkie postępowania dotyczące ustalenia trybu wykonywania praw i obowiązków rodzicielskich są bezpłatne. System pomocy prawnej w Słowacji obejmuje obecnie jedynie zwolnienie z opłat sądowych i nieodpłatne ustanowienie pełnomocnika. Bardzo niewiele osób decyduje się na reprezentację przez profesjonalnego pełnomocnika z uwagi na nieprocesowy charakter postępowania w sprawie praw i obowiązków rodzicielskich. Jeżeli spełniono jednak warunki prawne zwolnienia z opłat sądowych, sąd może wedle własnego uznania nieodpłatnie ustanowić pełnomocnika, w tym adwokata, gdy uważa, że reprezentacja procesowa jest niezbędna do celów ochrony interesów strony.

Sąd kieruje wszystkie strony wnioskujące o ustanowienie pełnomocnika i spełniające warunki zwolnienia z opłat sądowych do Ośrodka Pomocy Prawnej (*Centrum právnej pomoci*). Sąd poucza strony o tej możliwości. Sąd może zwolnić stronę z zapłaty całości lub części opłat sądowych, jeżeli uzasadnia to sytuacja strony oraz jeżeli strona nie wykonuje ani nie broni praw wybranych w sposób arbitralny lub w sposób oczywiście skazany na niepowodzenie. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, zwolnienie będzie dotyczyć całości postępowania i działań z mocą wsteczną. Wszelkie opłaty uiszczone przed wydaniem postanowienia o zwolnieniu nie zostaną jednak zwrócone.

Ośrodek Pomocy Prawnej zapewnia pomoc prawną i system ochrony osobom fizycznym, które z powodu swojej sytuacji materialnej nie mogą skorzystać z usług prawnych w celu wykonywania i ochrony swoich praw. Zakres pomocy prawnej reguluje ustawa nr 327/2005 o udzielaniu pomocy prawnej osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji materialnej.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Tak, można odwołać się od orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Wniosek o wykonanie orzeczenia składa się do sądu powszechnego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. Tryb wykonania orzeczenia reguluje ustawa nr 99/1963 – kodeks postępowania cywilnego.

Zastosowanie mają zwykłe procedury wykonawcze (egzekucja sądowa), z wyjątkiem przypadków wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących opieki osobistej (jeżeli dziecko ma zostać zwrócone rodzicowi, któremu na mocy orzeczenia przysługuje opieka osobista nad dzieckiem). W takich sprawach procedura jest bardziej rygorystyczna (przewiduje się kary finansowe, a także udział policji lub innych właściwych organów ścigania).

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenia sądowe dotyczące praw i obowiązków rodzicielskich wydane przez sąd w innym państwie członkowskim są uznawane i wykonywane w Republice Słowackiej bez przeprowadzania specjalnego postępowania zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (art. 21 ust. 1, tj. bez konieczności stwierdzenia wykonalności orzeczenia).

Zainteresowana strona może jednak wystąpić o stwierdzenie wykonalności orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich wydanego w innym państwie członkowskim i wtedy zastosowanie ma procedura przewidziana w rozdziale III sekcja 2 rozporządzenia.

Wnioski składa się do sądu rejonowego, w którego okręgu zamieszkuje dziecko lub – jeżeli dziecka tam nie ma – do sądu, w którego okręgu dziecko obecnie ma miejsce pobytu, a jeżeli nie ma takiego sądu, sądem właściwym jest Sąd Rejonowy Bratislava I.

Do wniosku o uznanie orzeczenia lub o stwierdzenie wykonalności orzeczenia należy dołączyć odpis orzeczenia dotyczącego praw i obowiązków rodzicielskich, który spełnia warunki niezbędne do ustalenia jego autentyczności, oraz dokument poświadczający wydanie orzeczenia, który na wniosek zainteresowanej strony wydaje odpowiedni sąd pochodzenia, tj. sąd, który wydał orzeczenie dotyczące praw i obowiązków rodzicielskich.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Apelacje wnoszą się do sądu rejonowego, który wydał pierwotne orzeczenie, ale rozpoznaje je sąd okręgowy. Sąd rozpoznaje apelacje od uznania orzeczeń dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich i orzeka w ich przedmiocie zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Sądy słowackie będą orzekały w postępowaniu dotyczącym praw i obowiązków rodzicielskich jedynie wtedy, gdy dziecko ma miejsce zwykłego pobytu w Republice Słowackiej. Jeżeli dziecko nie zamieszkuje w Republice Słowackiej, ale ma tam miejsce zwykłego pobytu, lub jeżeli rodzice nie zamieszkują w Republice Słowackiej bądź są obywatelami innych państw, przepisy prawa słowackiego mają zastosowanie zgodnie z Konwencją o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci (nr 344/2002) (rozdział III Konwencji).

Ustawa nr 97/1963 o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym stanowi, że stosunki między rodzicami a dziećmi, w tym powstanie lub ustanie praw i obowiązków rodzicielskich, podlegają prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu. W wyjątkowych przypadkach sąd może uwzględnić prawo innego państwa, jeżeli istnieje istotne powiązanie z rozpoznawaną sprawą i jeżeli jest to niezbędne dla ochrony dziecka lub jego majątku. Jeżeli miejsce zwykłego pobytu dziecka się zmieniło, rodzicom przysługują nadal prawa i obowiązki rodzicielskie powstałe w państwie, w którym znajdowało się pierwotne miejsce zwykłego pobytu dziecka. Jeżeli jednemu z rodziców nie przysługują prawa i obowiązki rodzicielskie przysługujące rodzicom na podstawie prawa słowackiego, prawa i obowiązki te powstaną, z chwilą gdy miejscem zwykłego pobytu dziecka stanie się Republika Słowacka. Wykonywanie praw i obowiązków rodzicielskich podlega prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu. Przepisy ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym mają zastosowanie jedynie w braku umowy międzynarodowej lub jeżeli istniejąca umowa międzynarodowa nie zawiera normy kolizyjnej wskazującej prawo właściwe.

Oprócz konwencji haskiej z 1996 r. Republika Słowacka jest stroną wielu umów dwustronnych zawierających postanowienia dotyczące prawa właściwego, które są nadrzędne wobec przepisów ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym i międzynarodowym prawie procesowym w sprawach dotyczących praw i obowiązków rodzicielskich. Do przedmiotowych umów zaliczają się:

w przypadku Bułgarii: Umowa między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Ludową Republiką Bułgarii o pomocy prawnej oraz ustalaniu stosunków w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Sofia, dnia 25 listopada 1976 r., dekret nr 3/1978);

w przypadku Chorwacji, Słowenii: Traktat między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Socjalistyczną Federacyjną Republiką Jugosławii o stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Belgrad, dnia 20 stycznia 1964 r., dekret nr 207/1964);

w przypadku Węgier: Traktat między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Węgierską Republiką Ludową w sprawie pomocy prawnej i stosunków prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Bratysława, dnia 28 marca 1989 r., dekret nr 63/1990);

w przypadku Polski: Umowa między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną a Polską Rzeczpospolitą Ludową o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych (Warszawa, dnia 21 grudnia 1987 r., dekret nr 42/1989);

w przypadku Rumunii: Traktat między Rumuńską Republiką Ludową a Republiką Czechosłowacką o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych (Praga, dnia 25 października 1958 r., dekret nr 31/1959).

Ostatnia aktualizacja: 14/01/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Odpowiedzialność rodzicielska - Szwecja

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

„Odpowiedzialność rodzicielska” (*föräldraansvar*) obejmuje m.in. prawa i obowiązki związane ze sprawowaniem pieczy nad osobą dziecka oraz zarządaniem jego majątkiem, a także kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka, prawa do kontaktów z dzieckiem i opiekowania się dzieckiem.

Władza rodzicielska (*vårdnad*) oznacza odpowiedzialność prawną za osobę dziecka. Osoba wykonująca władzę rodzicielską ma prawo i obowiązek podejmowania decyzji w kwestiach wywierających wpływ na osobę dziecka, takich jak decyzje dotyczące miejsca zamieszkania dziecka i decyzje dotyczące wyboru szkoły. Osoba wykonująca władzę rodzicielską jest odpowiedzialna za zaspokajanie potrzeb dziecka w zakresie opieki, bezpieczeństwa i prawidłowego wychowania. Osoba wykonująca władzę rodzicielską wobec dziecka jest również odpowiedzialna za sprawowanie koniecznego nadzoru nad dzieckiem stosownie do jego wieku, stopnia rozwoju i innych okoliczności oraz za monitorowanie, czy dziecko otrzymuje wystarczające wsparcie i wykształcenie. W miarę dorastania i rozwoju dziecka osoba wykonująca władzę rodzicielską musi w coraz większym stopniu brać pod uwagę jego poglądy i życzenia.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Osobami wykonującymi władzę rodzicielską są zazwyczaj oboje rodzice dziecka lub jedno z rodziców dziecka. Jeżeli w chwili narodzin dziecka jego rodzice pozostają w związku małżeńskim, automatycznie uzyskują prawo do wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej wobec dziecka. Jeżeli rodzice zawarli związek małżeński dopiero po narodzinach dziecka, z chwilą zawarcia związku małżeńskiego automatycznie uzyskują prawo do wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli w chwili narodzin dziecka rodzice nie pozostają w związku małżeńskim, prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej przysługuje matce. Rodzice mogą jednak łatwo uzyskać prawo do wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej w drodze rejestracji. Ojciec dziecka może również wystąpić do sądu o przyznanie mu prawa do wspólnego lub wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

W niektórych przypadkach prawo do wykonywania władzy rodzicielskiej wobec dziecka można przenieść z obojga rodziców dziecka lub z jednego z nich na specjalnie wyznaczonego opiekuna. Dokonanie tego rodzaju przeniesienia może okazać się konieczne, jeżeli rodzic został uznany za winnego nadużycia lub zaniedbania bądź jeżeli w inny sposób nie wywiązał się ze spoczywającego na nim obowiązku sprawowania pieczy nad dzieckiem, doprowadzając do trwałego narażenia zdrowia lub rozwoju dziecka na niebezpieczeństwo. Przeniesienie prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej może również okazać się odpowiednim rozwiązaniem w przypadku, gdy jedno z rodziców lub oboje rodzice są trwale niezdolni do wykonywania władzy rodzicielskiej.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

W przypadku rozvodu rodzice zachowują prawo do wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej bez konieczności wydawania jakiegokolwiek postanowienia w tej kwestii przez sąd w postępowaniu rozwodowym. Jeżeli którekolwiek z rodziców pragnie zmienić obowiązujące dotychczas ustalenia dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, występuje o uchylenie prawa do wspólnego wykonywania tej władzy.

Jeżeli którekolwiek z rodziców pragnie zmienić obowiązujące dotychczas ustalenia dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej, kwestie związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej może rozstrzygnąć sąd. Jeżeli rodzice uzgodnili zmianę ustaleń, mogą ją uregulować bez udziału sądu, w drodze porozumienia. Aby takie porozumienie było ważne, musi zostać zatwierdzone przez komisję ds. opieki społecznej (*socialnämnd*). Ta sama zasada ma zastosowanie do kwestii ustalenia, z którym z rodziców dziecko powinno zamieszkiwać i na jakich zasadach będzie utrzymywało kontakty z drugim z rodziców.

5 Jeżeli rodzice zawarły porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Porozumienie musi być sporządzone na piśmie i podpisane przez oboje rodziców. Ponadto musi zostać zatwierdzone przez komisję ds. opieki społecznej właściwą dla gminy, w której dziecko jest zameldowane.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Gmina – działając za pośrednictwem komisji ds. opieki społecznej – jest obowiązana zapewnić rodzicom dostęp do profesjonalnych usług mediacji w celu wypracowania porozumienia dotyczącego sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem.

Mediacja jest dobrowolna. Dlatego też, aby można było ją przeprowadzić, z wnioskiem o mediację muszą się zwrócić oboje rodzice. Jeżeli rodzicom uda się osiągnąć porozumienie dotyczące sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem, mogą zawrzeć porozumienie, które – po zatwierdzeniu przez komisję ds. opieki społecznej – będzie wywoływało takie same skutki jak orzeczenie sądu. Jeżeli rodzice zdecydują się wnieść sprawę do sądu, sąd może skierować ich do komisji ds. opieki społecznej w celu przeprowadzenia mediacji, jeżeli nie została ona jeszcze przeprowadzona, a sąd uzna, że w danym przypadku osiągnięcie porozumienia jest możliwe. Jeżeli rodzice wzięli udział w mediacji, ale nie udało im się osiągnąć porozumienia, sąd może powierzyć pełnienie funkcji mediatora w relacjach między rodzicami innej osobie. Co do zasady sąd ma obowiązek zachęcania stron do wypracowania porozumienia w sprawach dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sąd może rozstrzygnąć kwestie związane z:

władzą rodzicielską (powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców lub obojgu rodzicom);

miejscem zamieszkania dziecka (ustalić, z którym z rodziców dziecko powinno zamieszkiwać, lub określić, czy dziecko powinno zamieszkiwać naprzemiennie z każdym z rodziców); oraz

prawem do kontaktów (ustalić prawa dziecka do kontaktów z rodzicem, z którym dziecko nie zamieszkuje).

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Osoba uprawniona do wyłącznego wykonywania władzy rodzicielskiej może samodzielnie podejmować decyzje w sprawach dotyczących osoby dziecka. Nie musi konsultować się z drugim z rodziców ani uzyskiwać jego zgody w takich kwestiach. Dziecku przysługuje jednak prawo do kontaktów z drugim z rodziców, a osoba wykonująca władzę rodzicielską jest zobowiązana do poszanowania tego prawa. Jest również zobowiązana do przekazywania drugiemu z rodziców istotnych informacji, aby ułatwić mu utrzymywanie kontaktów z dzieckiem.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej oznacza, że rodzice wspólnie podejmują decyzje dotyczące osoby dziecka. Zasadniczo rodzice winni osiągnąć porozumienie we wszystkich kwestiach związanych z dzieckiem. Spór dotyczący prawa do kontaktów i miejsca zamieszkania dziecka może jednak rozstrzygnąć sąd (zob. powyżej).

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

W kwestiach dotyczących władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania lub prawa do kontaktów rodzic może zwrócić się do sądu rejonowego (*tingsrätt*) właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. W braku właściwego miejscowo sądu rejonowego sądem właściwym jest Sąd Rejonowy w Sztokholmie (*Stockholms tingsrätt*). Kwestie dotyczące władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem można również rozstrzygnąć w postępowaniu rozwodowym.

Wniosek wszczynający postępowanie (*stämningansökan*) musi być sporządzony w formie pisemnej i musi zostać podpisany osobiście przez wnioskodawcę lub jego pełnomocnika. Pismo to musi zawierać informacje na temat stron, szczegółowy opis roszczenia (tj. kwestii, o której rozstrzygnięcie wnioskodawca występuje do sądu), kontekst roszczenia, informacje na temat dowodów, na których opiera się roszczenie, oraz informacje na temat okoliczności faktycznych, jakie poszczególne dowody mają na celu potwierdzić, a także informacje na temat okoliczności, na podstawie których uznano, że dany sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy. Do wniosku wszczynającego postępowanie należy załączyć dowody z dokumentów, na które się powołano.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

W kwestiach dotyczących władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem strony nie mogą zawrzeć ugody.

Ogólnie rzecz biorąc, kwestie dotyczące władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem należy rozstrzygnąć niezwłocznie. Sąd może wydać postanowienie tymczasowe w przedmiocie władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka lub prawa do kontaktów z dzieckiem. Postanowienie tymczasowe może na przykład służyć ustaleniu miejsca, w którym dziecko ma zamieszkiwać w okresie, w którym toczy się postępowanie, do chwili rozstrzygnięcia sporu poprzez wydanie prawomocnego orzeczenia.

Mimo że nie przewidziano żadnej formalnej procedury zapewniającej możliwość rozstrzygnięcia sporów dotyczących władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem w trybie pilnym, w poszczególnych przypadkach przeprowadza się ocenę służącą ustaleniu stopnia pilności danej sprawy.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Co do zasady w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem każda ze stron pokrywa własne koszty sądowe.

Stronie spełniającej wszystkie obowiązujące warunki przysługuje prawo pomocy.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Wyrok lub postanowienie sądu rejonowego dotyczące władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka lub prawa do kontaktów z dzieckiem można zaskarżyć do sądu apelacyjnego (*hovrätt*). Aby sąd apelacyjny mógł rozpoznać środek zaskarżenia, strona musi jednak najpierw uzyskać zgodę na wniesienie tego środka (*prövningstillstånd*).

Wyrok lub postanowienie sądu apelacyjnego można zaskarżyć do Sądu Najwyższego (*Högsta domstolen*). Aby Sąd Najwyższy mógł rozpatrzyć środek zaskarżenia, strona musi najpierw uzyskać zgodę na wniesienie tego środka.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Istnieje możliwość zwrócenia się o wykonanie orzeczenia lub porozumienia w przedmiocie władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka lub prawa do kontaktów z dzieckiem. Wniosek o wykonanie orzeczenia lub porozumienia składa się do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka.

W braku sądu właściwego miejscowo kwestie związane z wykonaniem wyroku, postanowienia lub porozumienia rozstrzyga Sąd Rejonowy w Sztokholmie.

Sąd rejonowy może rozstrzygnąć szereg różnych kwestii. Przede wszystkim sąd będzie zazwyczaj dążył do doprowadzenia do dobrowolnego wydania dziecka. Jeżeli okaże się to niemożliwe, sąd może w ostateczności ukarać stronę warunkową grzywną lub zarządzić przymusowe wydanie dziecka.

Warunkowe nałożenie grzywny oznacza, że w przypadku, gdy osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem odmówi jego wydania, będzie zobowiązana do zapłacenia znacznej sumy pieniężnej. Nakaz wydania dziecka to bardzo nietypowy środek, który sąd orzeka wyłącznie w przypadku braku możliwości rozwiązania problemu w inny sposób, aby uchronić dziecko przed doznaniem poważnej krzywdy. Na podstawie nakazu policja odbiera dziecko osobie sprawującej nad nim pieczę i przekazuje je osobie wykonującej władzę rodzicielską.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

W niektórych przypadkach zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Bruksela II. W Szwecji wnioski o stwierdzenie wykonalności składa się do Sądu Apelacyjnego Svea (*Svea hovrätt*).

W innych przypadkach, tj. w odniesieniu do państw-sygnatariuszy europejskiej konwencji z 1980 r. oraz konwencji haskiej z 1996 r., zastosowanie mają postanowienia tych konwencji. Zgodnie z postanowieniami europejskiej konwencji z 1980 r. wnioski o wykonanie orzeczeń składa się do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. Zgodnie z postanowieniami konwencji haskiej z 1996 r. wnioski o wykonanie orzeczeń składa się do Sądu Apelacyjnego Svea.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Przepisy regulujące te kwestie zawarto w rozporządzeniu Bruksela II.

Strona może również – w stosownych przypadkach – zaskarżyć ważność orzeczenia lub jego wykonalność.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Co do zasady sąd zastosuje prawo państwa miejsca zamieszkania dziecka.

Ostatnia aktualizacja: 19/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.